

Akcijški odbor za zedinjeno in suvereno slovensko državo. Rim

1. redna seja 23. marca 1946
2. redna seja 6. aprila 1946
3. redna seja 18. aprila 1946
4. redna seja 28. aprila 1946
5. redna seja 14. maja 1946
- Seja 10. junija 1946
- Seja 25. junija 1946
- Seja razširjenega odbora 28. junija 1946

1. redna seja 2. julija 1946
2. redna seja 6. julija 1946
3. redna seja 9. julija 1946
4. redna seja 16. julija 1946
5. redna seja 23. julija 1946
6. redna seja 30. julija 1946
7. redna seja 5. avgusta 1946
8. redna seja 20. avgusta 1946
9. redna seja 27. avgusta 1946
10. redna seja 4. septembra 1946
11. redna seja 9. septembra 1946
12. redna seja 24. septembra 1946
13. redna seja 23. oktobra 1946
14. (izredna) seja 25. oktobra 1946
15. seja 5. novembra 1946
16. redna seja 19. novembra 1946
17. seja 3. decembra 1946
18. seja 10. decembra 1946
19. seja 17. decembra 1946
20. seja 31. decembra 1946
21. redna seja 7. januarja 1947
22. redna seja 14. januarja 1947
23. seja 21. januarja 1947
24. seja 28. januarja 1947
25. seja 4. februarja 1947

27. redna seja 4. marca 1947
28. seja 11. marca 1947
29. seja 18. marca 1947
30. seja 25. marca 1947
31. seja 16. aprila 1947
32. seja 22. aprila 1947
36. redna seja 12. maja 1947
37. seja 4. junija 1947
38. seja 19. junija 1947

Seja 5. avgusta 1947

Poslovnik AOZSSD 5. avgusta 1947

Listina o provizoričnem delovanju S.L.B. do prvega kongresa v osvobojeni domovini. 10. avgusta 1947.

1. REDNA SEJA AKCIJSKEGA ODBORA
ZA ZEDINJENO IN SUVERENO SLOVENSKO DRZAVO, 23.3.46~~4~~,
V RIMU, V SOBI DR.C.ZEBOTA NA VIA DELL'OLMATA 9.

DR. CIRIL ZEBOT KOT INICIATOR AKCIJE ODPRE SEJO IN NA
KRATKO OBRAZLOZI VZROKE, POVOD IN NAMEN ZAPOCETE AKCIJE ZA ZE-
DINJENO SLOVENSKO DRZAVO.

VZROKI: + PROF. EHRLICH JE TAKOJ OB PRICETKU VOJNE APRI-
LA 1941 UVIDEL NUJNOST SLOVENSKE DRZAVNE ORIENTACIJE IN AKCIJE
IN JE + DR. NATLACENU TAKRAT STAVIL KONKRETNE PREDLOGE ZA TA-
KOJSNJO USTQNOVITEV ILEGALNE SLOVENSKE NARODNE VLADE Z NARODNO-
POLITICNIM CILJEM ZEDINJENE SLOVENSKE DRZAVE KOT SMOTROM VOJNIH
ZRTEV SLOVENSKEGA NARODA IN Z NALOGO, DA USMERJA IN VODI SLOVEN-
SKI NAROD V NJEGOVEM ODPORU PROTI UNICEVALNIM NAMERAM TROJNE
OSNE OKUPACIJE. DALJNOVIDNI EHRLICHOV PREDLOG PREDVOJNI POLITIKI
NISO SPREJELI. TAKO JE BIL ZAMUJEN ODLOCILNI TRENUTEK. PO NEM-
SKEM NAPADU NA RUSIJO JE INICIATIVO ZAGRABILA IN RADIKALNO
OZIVOTVORILA KOMUNISTICNA PARTIJA POD KRINKO X 'OSVOBODILNE
FRONTE'. KAJ JE SLEDILO, VSI VEMO. TEHERAN IN YALTA SO NATO
MEDZAVEZNISKO SANKCIONIRALI TITOVO KOMUNISTICNO REVOLUCIJO IN
DIKTATURO, ZAPOZNELO SLOVENSKO LJUDSKO SAMOOBRAMBO PROTI TEMU
PA SO POSTAVILI POD PARAGRAF 'NARODNEGA IZDAJSTVA' IN 'VOJNEGA
ZLOCINSTVA'. ZADNJA MOZNOST RESITVE NA DOMACEM TERENU PRED
POLITICNIM ZAKLJUCKOM DRUGE SVETOVNE VOJNE JE BILA APRILA/MAJA
1945. ZARADI NACELNIH IN TAKTICNIH NAPAK PREDVOJNIH POLITIKOV
JE BILA ZAIGRANA TUDI TA MOZNOST. SLOVENSKA MEDVOJNA TRAGEDIJA
JE BILA ZAPECATENA S TITOVSKO ZASEDBE VSE SLOVENIJE IN Z EPILO-
GOM VETRINJSKE TRAGEDIJE. TAKO SE JE SLOVENSKI NAROD ZNASEL
V NOVI KOMUNISTICNI JUGOSLAVIJI, PROTIKOMUNISTICNI EKSPONIRANI
SLOVENCII PA V GROBU ALI V IZGNANSTVU. PREDVOJNA JUGOSLAVIJA
JE BILA POPOLNOMA LIKVIDIRANA. TUDI SEDAJ V BEGUNSTVU SO PRED-
VOJNI POLITIKI NADALJEVALI S STARIMI NAPAKAMI. STEVILNI POIZKU-
SI, DA BI SE DR. KREK PREPRICAL O NUJNI POTREBI POLITICNE PRE-
ORIENTACIJE, SO OSTALI BREZUSPESNI. KAKOR S SLEPOTO UDARJEN
JE DR. KREK IGNORIRAL VSE POBUDE IN VSE OSEBNOSTI SLOVENSKEGA
DRZAVNEGA PREPRICANJA IN SE JE CISTO KLIKARSKO POVEZAL IN OBDAL
S SAMIMI KRIVCI SLOVENSKEGA MEDVOJNEGA BRODOLOMA. ~~XXXXXXXXXX~~
POSTALO JE JASNO, DA BO TA SLEPOTA IN ZAKRKNJENOST DR. KREKOVE
KLIKE PREJ ALI SLEJ POVZROCILA, DA SE BO MIMO TE AVTOKRATSKE
SKUPINE RAZVILA SAMOSTOJNA ZUNANJE-POLITICNA AKCIJA ZA RESITEV
SLOVENIJE IZ BALKANSKO-KOMUNISTICNEGA TITOVskega SKLOPA V SA-

MOSTOJNO DRZAVNO TELO V ZALEDJU TRSTA, NA KATEREM JE ZAPAD OHRANIL SVOJ NEIZPROSNI INTERES.

POVOD: DO TEGA JE PRISLO MARCA LETOS, KO JE NA PRIMORSKO PRISLA POSEBNA PREUCEVALNA KOMISIJA POSLANA TJA OD NAMESTNIKOV STIRIH ZUNANJIH MINISTROV, KI SO PRIPRAVLJALI MOROVNO POGODBO Z ITALIJO. SEDAJ JE NAPOCIL TISTI MEDNARODNOPOLITICNI TRENUTEK, KO JE BILO TREBA JASNO IN ODLOCNO Povedati, da SLOVENCi NOCEJO OSTALI V TITOVEM BALKANSKEM PASALUKU, TEMVEC SE HOCEJU ZDRUZITI S TRSTOM V SAMOSTOJNO DRZAVNO TELO. V OCIGLED TEGA TRENUTKA ~~XXXX~~ SEM DNE 12. T.M. PISAL DR. KREKU PISMO, V KATEREM SEM GA VPRASAL, KAJ JE UKRENIL V TEM VAZNEM VPRASANJU. NA TO PISMO NISEM PREJEL NOBENEGA ODGOVORA. S TEM JE BILO TUDI FORMALNO POTRjeno, DA DR. KREK Z NAMI NE ZELI NIKAKEGA SODELOVANJA IN DA GA NASE POBUDE IN PREDLOGI SPLOH NE INTERESIRAJO. CAKATI IN ZAVLADEVATI SE NI DALO VEC, KER JE MEDZAVEZNIKA KOMISIJA NA PRIMORSKEM ZE ZAKLJUCEVALA SVOJE DELO. KER JE RAVNO BIL V RIMU DR. RIBNIKAR, SEM DOZOREL V ODLOCITVI, DA JE TREBA SEDAJ NAGLO NAPRAVITI PRIMEREN KORAK PRI MEDZAVEZNISKI KOMISIJI V TRSTU, POSEBNO SE, KER SO ITALIJANI IN TITOVCI VSE STORILI, DA BI TO KOMISIJO PREPRICALI O TEM, DA SO V TRSTU IN OKOLICI SAMI ITALIJANI ALI KOMUNISTI. VSEDEL SEM SE IN NAPISAL OSNUTEK SPOMENICE ZA TO KOMISIJO. OSNUTEK SEM DAL PREBRATI TUDI DR. RIBNIKARJU, KI SE JE O NJEM UGODNO IZRAZIL, IN JE OBLJUBIL, DA BO SPOMENICO ZANESEL V TRST IN JO SPRAVIL V ROKE AMERISKEMU IN ANGLESKEMU CLANU TE KOMISIJE. SPOMENICA JE BILA NAPRAVLJENA, KURIR PRIPRAVLJEN, TODA KDO NAJ SPOMENICO PODPISE IN V IMENU CESA? KER SMO V BEGUNSTVU IN KER NIHCE NIMA VELJAVNEGA DEMOKRATICNEGA POOBLASTILA OD NARODA, MI JE BILO JASNO, DA JE TREBA IZBRATI TEMU PRIMERNO FORMULO: TAKO SEM PRISEL NA MISEL 'AKCIJSKEGA ODBORA ZA ZEDINJENO IN SUVERENO SLOVENSKO DRZAVO'. Z OSNUTKOM SPOMENICE IN S TO FORMULO SEM TAKOJ OBISKAL PRIJATELJE IN ZNANCE, KI SO PAC BILI PRI ROKAH IN NA KATERE SEM MOGEL RACUNATI. PRVI JE BIL JOZE SPINDLER, KI JE ZAMISEL TAKOJ RAZUMEL IN PREDLOG SPREJEL, TUDI DR. LUJO LESKOVAR JE BIL TAKOJ PRIPRAVLJEN IN KONCNO JE PRISTAL NA PODPIS TUDI G. FRAN ERJAVEC. TAKO JE BILA SPOMENICA OPREMLJENA S KONKRETNO FIRMO IN PODPISIN NOSILA JE DATUM 19. MARCA IN DR. RIBNIKAR JO JE SE ISTEGA VECERA ODNESEL V TRST. S TEM PA JE BIL VIA FACTI IST OCASNO USTANOVljen TUDI 'AKCIJSKI ODBOR ZA ZEDINJENO IN SUVERENO SLOVENSKO DRZAVO'.

NAMEN: JE PODAN SAM PO SEBI IZ OZNACENEGA NASTANKA AKCIJSKEGA ODBORA. USTVARILI SMO KONCNO ORGAN, KI NAJ SE-DAJ SKUSA V MEDNARODNEM SVETU S PROPAGANDO IN DIPLOMATSKO AKCIJO NADOKNADITI TO, KAR JE V SLOVENSKI POLITIKI BILO ZAMUJENEGA OB ZACETKU IN TEKOM VOJNE ~~NA~~ DOMACEM TERENU IN V PROFESIONALNI ~~XXXXX~~ POLITICNI EMIGRACIJI. TREBA JE BILO NAPRAVITI STVARNO BILANCO POLITICNIH POSLEDIC DRUGE SVE-TOVNE VOJNE Z OZIROM NA NAS NAROD: VOJNA JE LIKVIDIRALA PREDVOJNO JUGOSLAVIJO; VOJNA JE NA NASIH TLEH (IN V DOBRI POLOVICI EVROPE) USTVARILA FAKTICNO STANJE, KI JE V MOTOR-NEM NASPROTJU Z VOLJO PRIZADETIH NARODOV, S SLOVESNO PROG-LASENIMI VOJNIMI CILJI ZAVEZNIKOV IN V OCIVIDNEM NASPROTJU Z ZIVLJENJSKIMI INTERESI ZAPADNEGA SVETA. IZ TEH DVEH UGO-TOVITEV SLEDI SPOZNANJE, DA JE POSTALA NEMOGOCA POLITIKA 'STATUSA QUO' (KI JE BILA OSNOVA MEDVOJNE SLOVENSKE POLI-TIKE DOMA IN V EMIGRACIJI) IN DA JE TREBA SLOVENSKO NARODNO-POLITICNO ORIENTACIJO CISTO NA NOVO RAZMISLITI IN SPOZNATI. VEMO, DA JE SEDANJE SVETOVNO-POLITICNO STANJE IZRAZITO PROVIZORICNO IN ZA DALJSO DOBO NEVZDRZLJIVO. NE MOREMO PA ZANESLJIVO VEDETI, KATERE KONKRETNE NOVE TERITORIALNO-POLI-TICNE KOMBINACIJE SE BODO IZKRISTALIZIRALE, KO SE BO SE-DANJE NEVZDRZNO PROVIZORICNO STANJE V EVROPI NA EN ALI DRU-GI NACIN SPREMINJALO. TO NAM NAREKUJE, DA SE V SLOVENSKI NARODNI POLITIKI DO NADALJNEGA OMEJIMO NA FORMULACIJO ELE-MENTARNIH NARODNO-POLITICNIH ZAHTEV PO ZEDINJENI IN SUVEREN SLOVENSKI DRZAVI, PUSCAJOC ODPRTO VPRASANJE VKLJUCITVE ALI NEVKLJUCITVE SLOVENSKE DRZAVE V TAKE ALI DRUGACNE SIRSE GRUPACIJE. TO SPOZNANJE SE MI ZDI TAKO JASNO, DA BI GA MO-RAL IMETI VSAK PAMETNI IN ZAVEDNI SLOVENEK. ZATO LAHKO ZA-KLJUCIM, DA SMO Z USTANOVITVIJO SLOVENSKEGA AKCIJSKEGA ODBO-^RA PRESEKALI GORDIJSKI VOZEL ALI, CE HOCETE, POSTAVILI KO-LUMBOVO JAJCE SLOVENSKE NARODNE POLITIKE V TEM ZGODOVIN-SKEM MOMENTU.

SPINDLER: POPOLNOMA SE PRIDRUZUJEM IZVAJANJEM DR. ZE-BOTA. PRISTAVLJAM, DA JE NA MOJO ODLOCITEV V TEM SMISLU POSEBEJ VPLIVALO TUDI SPOROCILO MOJEGA PRIJATELJA IZ GORI-CE, DA SE ZAVEZNIKI TAM ZANIMAJO ZA NARODNO-POLITICNO STALISCE SLOVENSKE DEMOKRATICNE OPOZICIJE IN DA SE CUDIJO NJENI PASIVNOSTI. NA DRUGI STRANI PA LAHKO UGOTOVIMO, DA SMO Z NASO ZAPOCETO AKCIJO ZADELI TUDI MISLJENJE IN HOTEN-JE DOMOVINE, KI - PO POROCILIH, KI JIH IMAM - INSTINKTIVNO CUTI RESITEV SAMO V SLOVENSKI DRZAVNI ORIENTACIJI IN V NA-

SLONITVI NA TRST.

ZEBOT: SEDAJ, KO SMO S PRVO SPOMENICO STOPILI PRED MERODAJNI MEDNARODNI FORUM, JE POTREBNO, DA PRO FORO INTERNO ZA SLOVENCE FORMULIRAMO SLOVENSKE NARODNO-POLITICNE OSNOVE, KI SO KOMPAS IN VODILO NASEGA DELA. MISLIM, DA BI TE OSNOVE MOGLI STRNITI V NASLEDNJE BISTVENE TOCKE: ZEDINJENJE VSEGA SLOVENSKEGA OZEMLJA IN VSEH SLOVENCEV; SLOVENSKA DRZAVNOST; POPOLNA ENAKOPRAVNOST VSEH NESLOVENSКИH NARODNOSTNIH SKUPIN V OKVIRU TAKE ZEDINJENE SLOVENSKE DRZAVE; ODPRTA VRATA GLEDE VKLJUCITVE ALI NEVKLJUCITVE SLOVENIJE V TAKO ALI DRUGACNO SIRSO GRUPACIJO: O TEM NAJ OB CASU ODLOCI SUVERENA LJUDSKA VOLJA V SKLADU S SPOZNANIMI SLOVENSКИM INTERESI.

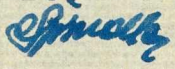
SKLEP: PO KRAJSI DEBATI, KI SO SE JE UDELEZILI VSI STIRJE NAVZOCI PODPISNIKI ODPOSŁANE SPOMENICE, SE SKLENE, DA DR. ZEBOT PREDEBATIRANE SLOVENSKE NARODNO-POLITICNE OSNOVE KRATKO IN JASNO FORMULIRA V OBLIKI TOCK ALI 'PUNKTACIJ'.

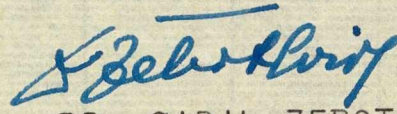
DR. LESKOVAR: MISLIM, DA BO ZEŁO POTREBNA PREPRICEVALNA OBRAZŁOZITEV NASIH NARODNO-POLITICNIH OSNOV TAKO, DA BODO LAHKO RAZUMLJIVE IN PREPRICEVALNE ZA VSAKEGA, TUDI NAJBOLJ PRIPROSTEGA SLOVENCA.

SKLENE SE, DA SE PRIRAVI IZDAJANJE BILTENA AKCIJSKEGA ODBORA POD NASLOVOM: ' SLOVENSKA DRZAVA - VESTNIK AKCIJSKEGA ODBORA ZA ZEDINJENO IN SUVERENO SLOVENSKO DRZAVO'.

NA PREDLOG DR. ZEBOTA SE SKLENE, DA SE PREPIS ODPOSŁANE SPOMENICE RAZPOSŁJE RAZNIM ZAVEZNISKIM VLADAM, DRZAVNIKOM CASOPISOM ITD.

SPINDLER: DA BO NASA AKCIJA IMELA BOZJI BLAGOSŁOV IN VARSTVO, PREDLAGAM, DA VSE NASE SEJE ZACNEMO IN KONCAMO Z MOLITVIJO OCENASA. - PREDLOG JE SOGLASNO IN Z ODOBRAVANJEM SPREJET.

JOZE SPINDLER:

DR. CIRIL ZEBOT:

2. REDNA SEJA AKCIJSKEGA ODBORA
ZA ZEDINJENO IN SUVERENO SLOVENSKO DRZAVO 6.4.1947

(v Rimu v sobi dr. Zebota)

Seja se odpre z molitvijo ocenasa.

Zebot poroca o pripravljanju spomenice o trzaskem in slovenskem vprasanju v smislu sklepa prve redne seje.

Zatem Zebot precita petero tock "Slovenskih narodno-politichnih osnov", ki jih je formuliral v smislu diskusije in sklepa prve seje. Tocke se odobrijo in sklene se njih publiciranje. "Osnove" tvorijo programaticno bazo AOZSSD.

Erjavec predlaga, naj bi se AOZSSD postopno razsiril s pritegnitvijo novih odbornikov. Sklene se, da se povabi v odbor prec. svetnik Anton Mrkun in da se v istem smislu povabi prec. Pater Kazimir Zakrajsek.

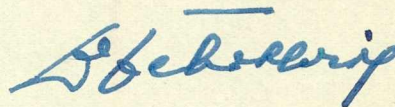
Sledi konstituiranje AO: predsednik Joze Spindler, tajnik dr. Ciril Zebot.

Na predlog predsednika Spindlerja, ki je prevzel vodstvo seje, se sklene postopna ustanovitev pokrajinskih pododborov AO za Korosko in Primorsko.

Predsednik z molitvijo zaključi sejo.

Joze Spindler,
predsednik

Dr. Ciril Zebot,
tajnik

3. REDNA SEJA AKCIJSKEGA ODBORA ZSSD

18 = IV = 1947

Navzoči: Spindler, Zebot, dekan Bester, dr. Leskovar in g. Erjavec.

Predsednik Spindler odpre sejo z molitvijo.

Tajnik poroča o izvršitvi sklepov. Poslanih je bilo 7 vabil vidnejšim ameriskim Slovencem za moralno in gmotno podporo AO. Spomenica o "Vprasanju Trsta in severnega Jadrava" za pariško konferenco starih zunanjih ministrov junija t.l. je v grobem izdelana.

Po daljšem razgovoru o vsebini in obliki te spomenice se sklene, da jo bo treba, ko bo izdelana, razmnožiti in razposlati na čim več strani.

Predsednik zaključi sejo z molitvijo.

Jozef Spindler,
predsednik

Dr. Ciril Zebot,
tajnik

4. REDNA SEJA AKCIJSKEGA ODBORA ZSSD

28 - IV - 1947

Navzoci: Spindler, Bester, Leskovar, Erjavec, Zebot.

Predsednik z molitvijo odpre sejo.

Tajnik poroča, da je v smislu nujnega sklepa večine odbornikov izven redne seje odposlal preko tukajšnje ameriške ambasade dva telegrama na konferenco starih zunanjih ministrov v Paris. Ta nujni sklep se odobri.

Erjavec poroča o svojih pisemnih stikih s p. Zakrajskom. Kratko omenja, kako je Snoj po Krekovem naročilu leta 1942 v Ameriki ustavil p. Kazimirjevo za započeto široko narodno-politično akcijo in mu prepredil nadaljne delo.

Na predlog tajnika se nato sklene takojšen izid prve številke biltena AO "Slovenska Država" z naslednjo vsebino: "Slovenske narodno-politične osnove" = petero točk, trije članki kot razlaga in utemeljitev petero točk; obvestila o dosedanjem delu AO itd.

Predsednik zaključuje sejo z molitvijo.

Joze Spindler,
predsednik

Dr. Ciril Zebot,
tajnik

5. REDNA SEJA AKCIJSKEGA ODBORA ZSSD

14 = V = 1946

Navzoci: Spindler, Bester, Leskovar, Erjavec, Zebot.

Sklene se, da prevzame dr. Leskovar blagajniske posle.

Nato se vrsi razgovor o memorandumu o vprasanju Trsta in severnega Jadrana, ki ga je izdelal dr. Zebot. Erjavec recenzira Memorandum kot zelo dobrega in utemeljenega. Sklene se, da se za tri zavezniške velesile Memorandum natipka in veze, za ostale pa razmnozi na ciklostil. Memorandumu se priloze tri kartografske ponazoritve.

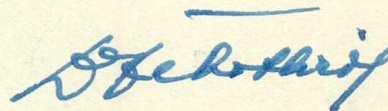
Sklene se, da se do nadaljnega redne seje vrse vsak cetrtek ob pol sedmih zvecer.

Blagajnik dr. Leskovar poroca, da so fantje iz Karakal obljubili zaloziti Memorandum oz. njega razmnozitev.

Predsednik zakljuci sejo z molitvijo.

Joze Spindler,
predsednik

Dr. Ciril Zebot,
tajnik

Seja Akcijskega odbora za

slovensko državo

10. Junija 1946.

Navzoči: Spindler, Žebot, Erjavec, Leskovar.

predsed.:

Poročilo ~~XXXXXX~~: Krekov krog je začel z veliko ofenzivo proti naši akciji na vseh krajih. Trenutno so se poslužili "pisemske" taktike. Organirano pišejo pisma, da bi nas omajali. Hanželič je pisal Kuku, Gabrovšek Žebotu, Kuhar Lipovšku v zvezi s člankom v "Znamenju".

Tajnik poroča o svojem obisku v Trstu in Gorici v dneh: 28 in 29. maja ter ponovno 4. 5. junija. Odpotoval je na brzojavni poziv Prof. Jožeta:

Nekateri Slovenci so se v Trstu in Gorici zelo ogreli za našo idejo. Prof. Jože in p. Metod Turnšek sta mi pripovedovala, da se tudi ljudstvo po Beneški Sloveniji močno obrača k tej zamisli. Tajni naš pristasa je tudi Msgr. Ukmar. - Naši prijatelji so snovali stik z zastopnikom "Fronte di indipendenza" ter zastopniki Furlanskega gibanja v Vidmu. Iz previdnosti sem odklonil direktni stik. V Gorico je prišel b. urednik "Edinosti" g. Rebec, kot zastopnik Fronte, z njim sem imel dveurni informacijski razgovor. Fronta je za samostojno Trž. državo, v začetku je imela nekoliko levo smer, ko so prišli aleati so jo začeli podpirati. Računa lahko na ca 10.000 pristasev. Titov terorizem, je povzročil odpor tudi proti temu gibanju in se je ljudska simpatija obrnila za Italijo. "C. della Liber. Naz." je najmočnejši. Imel sem razgovor tudi s članom tega odbora. Ta se ni izjavil proti tretji soluciji.

Furlanov ni bilo v Gorico. So pa za nas nerealna postavka ker problem v svetu sploh ni znan. Voditi moramo z njimi dobre sosedske steke in odnose. V Beneški Sloveniji je hud italj. teror, pregnali so mnogo slov. duhovščine, ter Teritorij imajo zaseden it. šovinistični partizani. Ta predel je popolnoma pozabljen od uradnih političnih krogov. Naši prijatelji bodo poskusili napraviti Trinkovo proslavo. Pravtako bodo spomočjo kurata Basnika, skušali organizirati deputacijo k ameriški misiji, da se to ozemlje priključi Z.V.U. Pozabljena je tudi Kanalska dolina, zato bodo organizirali podobno akcijo ter predložili spomenico v našem smislu.

V Gorici so mnogi slov. politični in cerkveni krogi, spoznali, da je smer naše akcije edino rešilna. - Kap. Basnik je poslal naš vestnik "Sloj. drž." Gabrovšku, ki je seveda negativno reagiral, zato je nato poslal Slapšaku. V Gorici zastopa našo linijo predvsem mladina. Mladi duhovnik mi je izjavil "Nočemo na Balkan". Msgr. Novak, zastopa jugoslovansko stališče, iz oportunističnega vidika. ~~IZJAVIL JE, DA~~ Snuje se nova stranka, toda manjka korajžnih ljudi. Dr. Kacin, je izjavil, da ljudstvo še ni dovolj vzgojeno. Dr. Čuk priznava pravilnost naše linije, toda ne morejo sedaj spreminjati, ker so komisiji dali druge stališče. Pooblastil je naš odbor, da se lahko geriramo tudi v imenu Primorskih Slovencev, ker nas bodo podprli. Izjavil je: "Krek je klonil pritisku klike, toda Primorci ne bomo sledili tej ozkosrčni liniji".

KTD ~~je~~ v Gorici je na občnem zboru vrgla dosedanje partizansko upravo. "Slovenski Primorec" je izboljšal svojo smer pisanja. Tudi Ribnikar, je mnogo napravil za našo tezo pri raznih zav. žurnalistih itd. Naši prijatelji v Trstu so odklonili proslavo "3 maja", zato se ni mogla vršiti.

V Trstu je treba izdati slovensko priredbo Memoranduma. Potrebno bi bilo, da gre kdo gori ter tam to akcijo pokrene - seveda tukaj trčimo na največjo težavo to so denarna sredstva, ki jih nimamo.

Erjavec: Zahvaljujemo se tajniku za pot, ki je bila visoko aktivna. Vesel sem, da čeprav nismo imeli predhodnih razgovorov, je uspeh proti pričakovanju velik. Ker bi bila debata o poročilu preobširna, zato predlagam, da se vrši prihodnjič. Glede brošure sem mnenja, da je potrebno memorandum izdati v poljudni obliki in jo razširiti med ljudi, da se tako naša ideja močno afirmira. Krekova krivda je, da ni tega že pred letom napravil, saj je imel mnogo možnosti. Anekse pa je treba predelati in popraviti. Brošura naj bo brez aneksov, z zemljevidom. Skene se, da se naprosi Lipovška naj memorandum prevede in priredi; podatke iz aneksov naj vnese v tekst. Njegov koncept bodo dokončno redagirali; Žebot, Erjavec, Jež.

Blagajnikovo poročilo: A.O. ima čez 15.000.-Lir dolga. 10.000.-Lir so obljubili zbrati fantje na Karakalah, vendar tudi stem naše finančno vprašanje ni rešeno in bo treba misliti, da postavimo na solidnejšo bazo. Predlaga novo nabirno akcijo.

Erjavec poroča o položaju in razmerah med Slovenci v Ameriki: Večina je filo-partizanska. Snov je ogromno škodoval, ker je p.Zakrajškovo delo razbil ter njega poslal v kot. P.Bernard je zelo marljiv, toda je pod Gabrovškovim vplivom.

Sklene se, da Spindler in Erjavec, začasno najameta posojilo za razmnoževalni strij in pisalni stroj, ki ostane toliko časa dokler ne bo plačan njuna last.

Na prihodnji seji se bo obravnavalo:

1. Vprašanje tehničnega aparata A.O.
2. Odgovor na Krekovo pismo.

Seja se z molitvijo zaključuje.

Leskovar
L.Leskovar,
zapisnikar

Seja A.O.Z.S.S.D.

25.junija 1946.

Navzoči: Spindler, Erjavec, Zebot, Leskovar.

Erjavec predlaga, naj se seje ne končajo kot zadnjič.

Dnevni red: 1. Nadaljevanje zadnje seje.

2. Viseče zadeve.

3. Razširitev odbora in novo konstituiranje odbora.

1. Preds. čita pismo polk. Mažirja, ki je poslal A.O. podobice z ^{mottom} ~~veseljem~~:
"Marija z božjim Detetom blagoslavlja slovensko državo".

O omenjenem pismu se informira kap. Basnika.

2. Ker je potekel rok za Krekov odgovor, zato se naš odgovor na Krekov napad pošlje po en izvod v vsako taborišče.

3. Vestnik "Slovenska država" naj čimprej izide. Erjavec predlaga naslednjo vsebino: Uradna reakcija na Krekovo pismo, članek "Mi in Jugoslavija", (ki naj tolmači naše stališče do tega problema, da mi nismo načelno: proti-jugoslovanski, naše stališče je agnostično) in "Ni pravi čas", ki naj ovrže edino in glavno argumentacijo Krekovega kroga proti A.O., končno poročilo o memorandumu in Dokumentacije: Srbi za srbsko državo.

4. Naša izjava z ozirom na Krekove napade; Zebot in Erjavec koncept še pregledata.

5. Kooptacije: Soglasno se sklene, da se povabi v odbor: Mrkuna, Ježa in Bešterja.

6. Načelni pogledi: referira Erjavec.

Z molitvijo se seja zaključí.

J. Z. Meser
t.č. zapisnikar

I REDNA SEJA AKCIJSKEGA ODBORA ZA SUVERENO
SLOVENSKO DRZAVO

XXXXXXXXXX

2.7.1946.

Navzoci: Spindler, Erjavec, Bester, Mrkun, Jez, Zebot.

Opravicoeno odsoten: Leskovar.

Seja traja od ure 14,30 do 15,45.

DNEVNI RED:

- 1.-organizacija Akcijskega Odbora;
- 2.-podpisovanje aktov Akcijskega Odbora;
- 3.-pregled poloaja;
- 4.-slucajnosti.

AD 1.-

Predsednik SPINDLER ugotovi, da temelji organizacijsko delo vsakega drustva na dobro urejeni pisarni. Notranjo upravo Akcijskega Odbora prevzame Zebot. Ker je Zebot precej prizadet z redukcijo, ki jo je izvedla UNFRA, predlaga predsednik, naj dobiva drustveni tajnik mesечно priznavalnino za svoje delo.

ERJAVEC upa, da se mu ~~da~~ avgusta meseca posreci neka transakcija in da tako pride do denarja, ki ga bo dal na razpolago Akcijskemu Odboru. Akcijski Odbor bi moral najeti nekje v centru mesta vecje stanovanje, ki bi hkrati sluzilo kot drustvena pisarna in stanovanje za par clanov, da bi se na ta nacin stroški vzdrzevalnine zmanjšali. Predlaga, naj se Akcijski Odbor zaenkrat posluži v pisarniske in sejne svrhe sobe predsednika Spindlerja, ki bi se mu zaradi tega dala mesecna odškodnina 1.000 lir.

BESTER priporoca, naj si odbor najavi omaro za spravljjanje zaupnejših dopisov in dokumentov.

MRKUN obljubi, da bo priskrbel odboru nekaj denarja.

ERJAVEC ponovno poudari, da je v korist nase celokupne akcije, ce se s primernim mesečnim prispevkom omogoči tajniku, da se brez gmotnih skrbi temeljito posveti organizacijskemu delu. Predlaga, da naj potuje Zebot v Trst in Gorico, da preuči položaj na licu mesta in da naj mu odbor v to svrho povrne vse potne in druge stroške.

BESTER predlaga, naj se finančna vprašanja rešujejo brez prevelikih bremen in brez najemanja posojil. Vsak odbornik naj zato prispeva v drustveno blagajno gotovo vsoto, in sicer vsak po svojih močeh. Sam prispeva v ta namen 2.000 lir.

JEZ ugotovi, da se more resiti denarno vprašanje v zvezi s tajnikom na nacin, ki ne bo nikakor obremenil Akcijskega Odbora, in sicer tako, da napiše tajnik mesечно članek, ki ga bo mogoče proti primerni nagradi objaviti v raznih zavezniskih listih.

AD II.-

Po soglasnem sklepu odbora podpisujeta dopise Akcijskega Odbora, predsednik in tajnik, blagajniske priloge pa poleg ~~blagajnika~~ se blagajnik, in to na podlagi tradicionalne društvene prakse. Ves odbor se bo podpisoval samo na važnejše akte in sicer le na tozadevno predhodno odločitev odbora. Dopisi iz Italije naj se naslavljaajo na tajnika Zebota; dopisi iz inozemstva pa na patra Preserna, ki jih bo dobival preko Vatikana.

AD III.-

JEZ poroča, da je v imenu Akcijskega Odbora posetil kitajsko poslanstvo pri Sv. Stolicy, kjer je izročil duhovnemu svetniku poslanstva mons. Luo-Kuangu. Memorandum, ki ga je Akcijski Odbor izdelal, da s svoje strani podpre Slovincem ugodno resitev trzaskega vprasanja. Mons. Luo-Kuang je obljubil, da poslje Memorandum centralni kitajski vladi. Ravno tako je zainteresiral ukrajinske emigrantske kroge v Rimu pri Slovincem povoljni resitvi trzaskega problema in dobil od njih zagotovilo vsestranske moralne pomoči.

Zanimiv je preokret pariske konference starih zunanjih ministrov pri obravnavanju trzaskega vprasanja. Preokret je nastal zaradi kompromisne nujnosti pa tudi zaradi verjetnega pritiska z italijanske primorske strani. Člani trzaskega italijanskega Osvobodilnega Odbora (CLN) so namreč po povratku iz Pariza ugotovili, da je zanje resitev, edino v borbi za samostojnost Trsta in dela okolice. V tem smislu so hoteli že vplivati na italijanskega zunanjega ministra De Gasperijsa, pa so se v zadnjem trenutku premislili, ker so se zbal, da ne bi zaradi tega Italija začela preveč popuscati v tem pogledu in da ne bi tako trzasko sporno ozemlje prislo pod izključno slovensko oblast.

Podpredsednik italijanskega parlamenta Pecorari (iz Trsta) je prisel iz Pariza z zelo optimističnimi vestmi, ces da ostaneta Trst in Gorica verjetno Italiji. Po De Gasperijevi izjavi trzaskemu skofu Santinu se je pa izkazalo, da so te vesti le preoptimistične; vsekakor pa goji italijanska vlada se vedno precej upanja v tem oziru.

Trzaski skof Santin je podal Papezu in kardinalu Rossiju ostavko na svoje mesto; ostavka seveda ni bila sprejeta. Santin je poudaril nevzdržnost položaja v Trstu zaradi gonje, ki je nastala proti njemu. Papez in kardinal Rossi sta svetovala skofu, naj vztraja na svojem mestu; kardinal Rossi je celo dodal, da je tak položaj, kakršen je v trzaski skofiji, približno v vseh skofijah pod sovjetsko okupacijo.

Mons. Ukmar je pisal iz Trsta, da je zaradi gonje proti skofoma Santinu in Margottiju in zaradi skofovih protiukrepov, postavljena primorska duhovščina v skrajno delikatno situacijo, kar bi pomenilo, da se ne more duhovščina opredeliti ne proti in niti za svoja skofa, kar je vsekakor nepovoljna ugotovitev v pogledu skofovih protiukrepov.

Italijanska duhovščina zacenja pošagoma uvidevati vse zmote, ki jih je zagresila v pogledu slovenskih in hrvaskih vernikov na Primorskem in tudi proti svojemu bivšemu skofu Fogarju; sedaj ~~pa~~ skof Fogar dobiva stalno pisma ravno od onih duhovnikov, ki so največ pripomogli k temu, da so ga fasistična oblastva izgnala iz Trsta.

Slovenska in hrvaska duhovščina je pa zelo neprijetno prizadeta zaradi enostranske akcije, ki jo je skof Santin izvedel v svoji skofiji v korist Italije. Hrvat mons. Rovis zaradi tega pravi, da bodo morali postaviti Italijani Santinu največji spomenik v Trstu, če bo Trst ostal Italiji.

SPINDLER prodi Jeza, naj poda na vsaki seji na kratko zunanjepolitični položaj v zvezi s trzaskim in primorskim vprašanjem. Jez in Zebot naj z ozirom na predstojeco mirovno konferenco obisceta vsa rimska poslanstva vseh tistih držav, ki bodo imele odlocilno besedo pri pariskih mirovnih pogajanjih. Erjavec naj pa prevzame propagandno delo pa nasih begunskih taboriscih.

MRKUN pogresa dobro organizirano kurirsko sluzbo; kurir mora biti zanesljiv fant, po možnosti izgrajen strazar.

ZEBOT pojasni, da je poslal Memorandume v Svico g. Marku Natlacenu, ki prebiva v Zenevi, in v Pariz dvema slovenskima duhovnikoma, od katerih se eden imenuje Hodnik.

ERJAVEC predlaga, naj informira Jez italijanski in ostali svetovni tisk o akciji za slovensko drzavo.

ZEBOT ima pomisleke v pogledu italijanskega tiska in misli, da bi bilo v tem primeru ~~opostuno~~ se malo pocakati. Za ameriski tisk ~~bo~~ pa sam napisal clanek, v katerem bo razclenil misli, ki so ze objavljene v Memorandumu.

ERJAVEC bo s svoje strani napisal zgodovinsko-kulturni clanek o Slovencih in o panslavizmu.

Iz egoisticnih razlogov ~~poramo~~ nemudoma stopiti v stik z italijanskim trzaskim ~~komiteatom~~ *Fronte Indipendenza Italiana Giulio* ~~nale~~; podlaga za razgovore naj bo iskren sporazum in sodelovanje na programu samostojnosti trzaske cone, ki edino lahko onemogoci vsak iredentizem. V Trstu imajo Italijani vecino, zato je v nasem interesu, da smo z njimi v najboljsih odnosajih. Komunisticno usmerjeni Italijani in Slovenci ze sodelujejo; zato bodo imeli antikomunisticno usmerjeni Italijani prav gotovo interes, da pridejo v stik z antikomunisticnimi slovenskimi elementi, kajti obe skupini imata interese identicnega znacaja. Pri vseh teh razgovorih je seveda treba biti skrajno previdna! Sedaj se postavlja tudi problem nase naselitve v Trstu.

JEZ in BESTER svetujeta največjo previdnost v raz-

govorih z italijanskimi krogi, da se nam ne bi eventualna neprevidnost kdaj kasneje kruto mascevala.

ERJAVEC vidi sedaj nujnost, da bi se sedaj zacela cim vecje ~~terena~~^{inbancje} med raznimi ogroženimi kraji zapadne Julijske Krajine in Furlanije, ki naj bi z apeli na zaveznike zahtevali prikljucitev k trzaski drzavi. Cim vec zaledja bo imel Trst, tem mocnejši bo slovenski zivelj v Trstu; stvar je zelo aktualna sedaj, ko se niso dokončno oblikovane meje trzaskе drzave.

MRKUN je prepričan, da se to ze dela, ker se vse primorske in furlanske občine prav gotovo zavedajo, da bodo njihovi kraji obogateli v zvezi s cvetoco trzasko luko.

AD IV:

SPINDLER predlaga, naj bi se odborove seje vrsile vsak torek ob 15. uri. predlog je sprejet.
Ker je s tem dnevni red izcerpan, zakljuci predsednik sejo.

Predsednik:

Spindler

Zapisnikar:

[Signature]

II REDNA SEJA AKCIJSKEGA ODBORA ZA SUVERENO
SLOVENSKO DRZAVO
6.7.1946.

NAVZOCI: Spindler, Erjavec, Zebot, Jez, Bester, Leskovar.
ODSOTEN: Mrkun, ker je odpotoval v taborisce.
Seja traja od 15.do 16.ure.

DNEVNI RED: Pregled položaja in sprejetje temu pri-
mernih sklepov.

JEZ: Sprejetje pariskega nacrtu o trzaski drzavi je
za nas v sedanjih okolnostih uspeh, ki bi ga se pred
enim mesecem nikakor ne mogli pričakovati. Prepričati
je pa treba na vsak način nevarnost, ki grozi Gorici.
S trzasko drzavo, če bomo spretno manevrirali, doseže-
mo lahko Slovenci v dogledni bodočnosti res Zedinje-
no Slovenijo. Zanimivo je, da se je v socialističnem
dnevniku „AVANTI“ oglasil italijanski general Pettorel-
li, ki zahteva, naj se trzaska država razširi na celo
Julijsko Krajino, toda le vzhodno od crte Podbrdo-
Trst, tako da bi ostala Gorica definitivno pod Itali-
jo. Članek je v izvlečku objavil tudi „OSSERVATORE
ROMANO“. Avstrijski ~~zunanji minister~~ ^{predsednik vlade} ~~Gruber~~ ^{Fregg} se je tu-
di oglasil in izrazil avstrijsko zadovoljstvo nad
predvideno resitvijo trzaskega vprasanja; vsekakor
pa mora upravljati trzasko državo samo Drustvo Naro-
dov! Iz tega lahko že sedaj vidimo, v katero smer se
bo zasukala diplomatska borba okoli Trsta. Zmagal bo
močnejši in zvitejši.

ERJAVEC: ugotavlja, da je Akcijski Odbor marsikaj do-
prinesel k sedanji resitvi trzaskega vprasanja, če-
prav je se pred kratkim čela zadeva obupno izgleda-
la. Tezisce vsega nadaljnjega dela mora biti v strem-
ljenju, da čim več naših obočin in čim več naših lju-
di pride pod trzasko državo. Spopad med vzhodom in
zapadom je neizbežen; medtem pa mora čim več naših
ljudi v Trst, da omogoči zmago nase teze. Ne bi bilo
napacno, ko bi tudi v Rimu navezali stike z gotovi-
mi italijanskimi krogi, ki jim res leži na srcu sa-
mostojnost trzaskе države.

JEZ priporoča skrajno previdnost v stikih z rimski-
mi Italijani. Stike je pa treba prvenstveno navezati
s trzaskimi Italijani, ki v vsem pristajajo na naso
tezo o samostojnosti trzaskе države. Rimski Italija-
ni nas bi v sedanjem trenutku prav gotovo rabili in
ne bi odbili, razgovarjati se z nami o tem vprasanju;
razgovori pa ne bi bili iskreni in celo nevarni.

ERJAVEC: V Trstu so stiri grupacije: 1.-slovenski ko-
munisti, ki hočejo priključiti Trst k Jugoslaviji; 2.-
italijanski komunisti, ki bi slovenskim v tem pogledu
prav gotovo sli nekoliko na roko; 3.-italijanska na-

cionalistična iredentistična stranka; 4.-italijanska avtonomistična stranka. Mi moramo stopiti nujno v stik z italijansko avtonomistično stranko, da preprecimo njeno sodelovanje z italijanskimi iredentisti. Z avtonomisti mi moremo ustvariti pameten modus vivendi za koristno kolaboracijo. V politiki je treba postopati brez vsake sentimentalnosti in iskati odnosno ustvarjati koalicijske programe, v kolikor seveda nam ti resnično koristijo.

ZEBOT: Izhodna premisa nasega dela je sprejetje nacрта o trzaski državi v Parizu, kar smo pa sicer že v našem Memorandumu nakazali. Uspeli smo, ker smo preprecili, da bi se sporni lokalni problemi ~~resili~~ z enostavno delitvijo ozemlja med Italijo in Jugoslavijo. Državna tvorba okoli Trsta je permanentna, a ker je absurdna in ne vitalna je nujno, da se nacrt sprejme z rezervacijo, da se ta gospodarsko in politično nemogoca tvorba kasneje primerno razsiri. ~~Taktično~~ ^{Strategično} moramo zavzeti agnostično stališče v pogledu mednarodnega položaja bodoče slovenske države, ki naj bo niti internacionalna in niti jugoslovanska. Poudarjati moramo, da hočemo ustvariti jadransko Svico. Izključeno je, da bi se mogla zedinjena Slovenija drugače uresniti nego na podlagi države, ki naj tvori pravo zaledje trzaskе luke. Sedaj praktično ta nacrt se se ne izvaja; sedaj bomo pa videli, kdo ima interes na tako zamisljeni državi. V Trstu se ni upal nihče nastopiti, dokler niso videli, kako si v Parizu zamisljajo resitev trzaskęga vprasanja. Sedaj bodo pa vsi kar tekmovali med seboj, da bodo čimprej priključeni k trzaski državi.

Sedaj nima pomena delati kakega novega Memoranduma. Zadostuje nam stari, ki naj bi mu dodali primeren dodatek, s katerim bi pojasnili naše stališče k pariskemu nacrtu.

Koncept dodatka je naslednji: O trzaski državi naj se svobodno izrazijo prizadeti narodi in prizadete pokrajine. Obseg trzaskę države je premajhen, da bi bila ta tvorba vitalna. Če ostane pri tem pariskem nacrtu, je skoro neizbežno, da postane Trst center intrig, spijonaze in mednarodnih trenj. Najboljša resitev bi bila, ko bi se k trzaski državi priključila ~~severozahodna Furlanija z Benesko Slovenijo~~ ^{Koroško, Julijska krajina, južna slovenska Slovenija} ~~Kanal-~~sko dolino; ko bi se z jamcila prebivalstvu te države pravica, da s plebiscitom odloči o svoji bodoči usodi; tako zamisljena severojadranska država naj dobi statut na kantonalni podlagi z zagotovitvijo vsem prebivalcem etnične, politične in kulturne enakopravnosti; Drustvo Narodov naj z jamci celovitost in neodvisnost te države.

ERJAVEC: V zadnjih letih so se politične in nacionalne strasti tako razbohotile, da se je skoro bati, da bo nemogoca mirna ureditev tega državnega teritorija, če ga svet kar tako prepusti samega sebi. Za nekaj let je nujna asistenca tretje nezainteresirane in demokratične sile.

ZEBOT: To pomeni, klicati Rusijo v ta prostor!

ERJAVEC: Ne! Rusija je zainteresirana sila v postev prihaja Jazna Afrika, Nova Zelandija, ali pa Norveska, Prepreciti je treba, da bi se v Trstu vsidrala kaka komunistična sila. Spremno pismo k Memorandumu naj ima originalne podpise vseh odbornikov. - Treba je tudi dati iniciativo, da bi razne občine takoj poslale v našem smislu brzojavke na zavezniske organe. V tem smislu je že pisal v Trst dr. Cuku. Tudi v Gorici bi morala kot vihar nastati akcija za priključitev k trzaski državi. Na terenu bi bilo zaradi tega treba mobilizirati vse sile. Osnovali naj bi se tudi razni ad hoc odbori, ki naj bi delovali poleg občinskih in raznih drugih političnih organov v nakazani smeri.

ZEBOT je prepričan, da bo prislo na naslov zaveznikov več brzojavk iz cone B nego iz cone A. Obvestiti je tudi treba furlanske kroge in naše ljudi v Vidmu. Byrnes in Bevin sta spravila Molotova v neroden položaj, ko sta ga prisilila, da je pristal na sklicanje konference 21 držav. Ali bo mogel Molotov uporabiti svojo pravico do veta? Sedaj bi moral nekdo iti v Pariz in delati na terenu; ravno tako bi moral nekdo tudi energično prijeti za delo na Primorskem, seveda v pasu A.

Ker se ne oglasi nihče več k besedi, zaključil predsednik sejo.

Predsednik

Spinneller

Zapisnikar:

[Signature]

Seja razširjenega odbora /Skupščina/ A.O.Z.S.S.D.
ob četrtnoletni ustanovitvi.
28. Junija 1946.:

Navzoči: Spindler, Žebot, Erjavec, Leskovar, Mrkun, Jež, Bester.

Pričetek z molitvijo in predsednikovo dobrodošlico novim članom.

Dnevni red:

- 1./ Poročila.
- 2./ Absolutorij dosedanjemu odboru.
- 3./ Konstituiranje novega odbora.
- 4./ Slučajnost.

Ad 1./ Predsednikovo poročilo: Akcijski odbor za zedinjeno in suvereno slovensko državo, se je ustanovil pod vtisom nujnosti, ki jo je narekovala skrb pred ponovnim razkosanjem slovenske zemlje.

Medzavezniska komisija, ki se je nahajala v Trstu zadnje dni marca in prve dni aprila t.l., je opozorila tudi belo slovensko opozicijo na Primorskem, da naj predloži svoje zahteve. Mi smo sprasevali NO, ali je vložil kakšno spomenico, ali pa vsaj, ali je to storil dr. Krek. Odgovor se je glasil, da se je Zaveznikom vse predložilo že pred enim letom, sedaj pa ni čas za udejstvovanje. Prihajala so pisma, kakega mnenja so Slovenci v Rimu, toda NO in stare stranke so molcale. Dr. Žebot je pisмено opozoril dr. Kreka, da naj stori svojo narodno dolžnost, ter predloži Zav. komisiji svoj predlog, a dr. Krek na pismo sploh ni odgovoril. V Rim je pribežal dr. Ribnikar in povedal, da Zav. pričakujejo, da beli Slovenci postavijo svojo politiko na lastne noge. On, kakor tudi drugi, ki so prihajali iz Primorske v Rim so tožili, da je vodstvo odpovedalo in da je narod prepusten samemu sebi, tako doma, kakor v emigraciji. Zav. komisija v Trstu isče belo opozicijo, a ta se ne upa pojaviti, ali vsaj poslati svoje predloge. Dr. Žebot je hodil okoli političnih veljakov in jih bodril, da store svojo dolžnost. Toda vse zaman. Dobil je porog in posmeh v odgovor. Le mladina ga je bodrila, silila k dejanjem. Ko je obupal nad vodstvom, se je sam vrgel na delo. Zacerl je sestavljal spomenico za Zav. komisijo na Primorskem. Gradivo mu je pomagal zbirati dr. Ribnikar. Le z ozkim krogom sostenovalcev na Omat se je mogel posvetovati. Tako se je porodila spomenica, toda kdo jo naj podpiše in predloži. Odgovor je bil kratek: Tiisti, ki si jo upa. Pet se nas je najprej odločilo, da jo podpišemo. Dr. Žebot, Fr. Erjavec, dr. Leskovar, dr. Ribnikar in jaz. Ker pa je dr. Ribnikar v Trstu, si je premislil, zato smo jo podpisali samo omenjeni štirje ter poslali v Trst. = V veri, da bodo to akcijo podprli vsi slovenski ljudje v tujini, smo mi štirje podpisniki sestavili osnutek petih točk kot programa Akc. O. Ta osnutek smo potem razposlali v debato in izjavo vsem našim prijateljem od Rima do Gradca. Pri tem smo pazili, da smo ostali le slovensko narodno gibanje, ki naj ostane nad strankami. Odkrito lahko danes ugotovimo, da so nas pri naših naporih podpirali le naši stari prijatelji. Docim je vse drugo slo proti nam. = V Rimu smo dobili oporo le v takozvani klerikalni opoziciji. Proti naši tezi so se opredelili naprednjaki vseh vrst. Isto Eboli, kjer so nas vse skupaj proglasili za veleizdajalce! Vendar moram že tukaj ugotoviti, da so ~~xxx~~ preprosti ljudje tudi tukaj videli v tej akciji svojo resitev, zato so se tiho zanjo opredelili. Isto je bilo v kampih. Ker je dr. Krek izdal proti nam okrožnico ter nas je imenoma napadel tudi "Glas Jugoslavije", smo izdali svoj vestnik "Slovenska država" z popolnoma nacistno vsebino. Dr. Brezigarju in dr. Kreku pa smo odgovorili v osebnih pismih. Tudi v Ameriko smo poslali vse naše gradivo, isto na Korosko. GG. Gabrovsek in Kuhar sta zavzela odklonilno stališče. Iz Amerike zato ni prišlo nobena sicer nujno potrebna finančna pomoč, ter smo v vsem navezani izključno na sebe in na prostovoljne prispevke in delo Karakalcev. Zelo uspešno je promovirala naša stvar v Trstu. Trzaska skupina zasluži posebno pohvalo. Zadovoljni smo tudi z gibanjem na Koroskem. Posebno pa nas navdušujejo vesti

iz domovine, ki nas upravičujejo, da govorimo tudi v imenu domovine za ZSSD.

Za konferenco v Parizu smo izdelali "Memorandum" ter ga poslali vladam: USAmer., Francije, Vel. Britanije itd., stvar nas je ogromno stala. Zadnjih šest tednov je bilo izredno mučno za akcijski odbor. Clani so se predvsem bali za usodo svojih dragih doma. Sami so včasih morali predvideti možnost prisilnega odhoda za zijo. Pariska konferenca je prinesla nasemu odboru nekaj upanja. Tudi iz domovine so ponovno prišli glasovi, ki govorijo o velikem navdušenju za našo akcijo. Iz Amerike smo prejeli od neke strani mnogo upa polno novico.

Vse to nas je napotilo, da smo stopili v drugo fazo našega dela. Zato razširili tudi odbor, ki naj z novim zaletom nadaljuje započeto delo za ZEDNJE SLOVENSKO DRŽAVO.

Poročilo tajnika /dr. Žebot/: Ime A.O.Z.S.S.D. = pove vse. Kakor vsaka velika stvar, tako se je tudi naša začela v skromnih razmerah. Duhovna priprava za KO, se je začela že doma pod okupacijo. Aprila 1941 je prof. Ehrlich spoznal, da je ta vojna prinesla preobrat v politični mentaliteti evropskih narodov, zato je takoj postavil jasno stališče: "Vojna je pokazala da je bila Jugoslavija raznotraja razkrojena, zato se je preko noči razsula. Drž. organi so teritorij zapustili = zato od Jugoslavije ni ostalo nič. Narod mora imeti svojo narodno oblast, zato je postavil zahtevo, naj se osnuje "legalna slovenska narodna vlada, z nalogo izvesti osvobodjenje in ustvaritev slovenske države. Ileg. vlada naj narod med vojsko vodi, usmerja, združuje ter mu kaže svoj ideal. Ker prof. Ehrlich in njegova mladina tega sama nista mogla izvesti, zato se je delo preusmerilo v podtalno razširjevanje in razširjanje te ideje. = "Kato je prišla KPS, ki je Ehrlichovo idejo na svoj način izvršila, = slovenska politika se je prenehala = na eni strani kom. revolucija, na drugi strani pramba golih življenj. Zamujena je bila tudi zadnja prilika ob koncu vojne. "Tretji maj" ni bila zaradi oklica inklicanja kralja Petra, ki je takrat že zdavnaj izročil vse Titu = ni bila realizacija te velike ideje. Sedaj smo v emigraciji in poskusimo nadoknaditi kar se da. Vse naše insistence pri min. Kreku so bile zastonj. Predlagali smo mu naj bi on stopil na čelo gibanja, naj bi on bil centralna oseba, a on je vse odklonil. Tedaj pride komisija na slovenski teritorij: Zadnji čas, da kaj storimo! Kom. je videla Titovo in lasko propagando. Glasu slovenskega ljudstva niso slisali. Krek je molcal. Dolžnost vsakega izmed nas je bila vrzel izpolniti. Zato smo pripravili in odposlali naš prvi memorandum, ki je pove- dal to, kar bi vsak Slovenec povedal, če ne bi bil ustrašovan. Podpisali smo jo brez formalnih naslovov. Kato je bila konferenca v Parizu. Mnenja smo bili, da jih je treba ponovno opozoriti, zato smo poslali brzojavke. Prejeli smo prvi odgovor ameriške ambasade. Pokazalo se je, da resitev trz. problema ni možna na podlagi tez med imperikalizmi. Konferenca se je končala brez uspeha. Zato smo pripravili obsiren memorandum, s solucijo, kakor si jo Slovenci želimo. Prezentirali smo ga zunanjim ministrom v Pariz ter kopije razposlali v velikem številu v Ameriko in druge države. Storjena je bila druga daza našega dela. Smatramo ga za doprinos k novim pogledom.

Za bodoče: naša naloga, da našo tezo v glavah zapada čimbolj utrjujemo, da se bo svet navadil gledati, da mora Trst, ako hoče prosperirati in vsrčiti svojo naravno funkcijo v korist vse Sreanje Evrope, da mora imeti svoje državno zaledje. Pri tem je vazno, da slovensko ime, ki je na kulturne področju tudi na zapadu že afirmirano, da ga afirmiramo tudi ko v pogledu slovenskih političnih tezanj.

Priljublja se brošura v slovenskem jeziku. Če jo bomo mogli natisniti, bo gotovo imela velik odmev.

A.O. ni predstavništvo slovenskega naroda, ampak le jedro za populariziranje slovenske državne ideje, kar narod ne more storiti, smo dolžni mi! = smo organizacija, ampak le delovna ekipa, kar nam nalaga posebne zrtve in posebne obveznosti. Postajali smo nosilci velike stvari, zato tudi velike odgovornosti. Vse je zvezano tudi z velikim rizikom, katerega se zavedamo. = ker smo kristjani, clani vernega naroda, zato bomo vsak zase zato idejo tudi molili in prosili božjega blagoslova.

Naši prijatelji rasejo vsepovsod. Iz Amerike smo prejeli sporočilo, da slovenski otroci in slovenske družine molijo za uspeh naše akcije, molijo za slovensko državo. Neki odličen Ameriški Slovenec je Akc.O. poslal podobico z voščilom; Marija z božjim Detetom blagoslavlja slovensko državo.

Poročilo blagajnika (dr.Leskovar): A.O. je začel s svojim delovanjem brez vsakih denarnih sredstev. V vsem svojem dosedanjem delovanju je bil navezan izključno na prostovoljne prispevke najbližnjih prijateljev - beguncev, ki si velikodušno odtrgujejo od svoje skromne plače, katero prejemajo kot cuvarji angleških vojaških objektov v Rimu, predvsem na Karakalah, kjer je največja slov skupina. - Tako je naše prve brzojavke za mirovno konferenco v Pariz omogočila nabiralna akcija na Karakalah, kjer so po 100.-Lir darovali naslednji: dr.Felicijan, dr.Leskovar, Novak, Dimnik, prof.Verbic, Zakrajšek, vinko Zitnik, Borin, Koren, Zorenč. Skupno: 1.000.-Lir. Nadaljnje delo je omogočila druga večja nabirka med Karakalci za izdajo obširnega memoranduma, ki je bil razposlan 21 vladam, katere so tvorile mirovno konferenco v Parizu ter je bil nato razširjen ter razposlan skoro po vsem svetu. Člani A.k.Straže v Rimu so se zavezali, da bodo darovali v skupnem znesku 10.000.-Lir. Po 1.000.-, oz. po 500.- Lir so darovali: Bogdan Novak, dr.Ernest Frumen, zvone Arčbar, dr.Leskovar, Fr.Koren, K.Mejač, Tone Lipovšek, - po 500; 6Lir; Dimnik, Felicijan, KosJanez, Zakrajšek, Bogdan Erjavč, ^{1.000}dalje Jože Spindler 1.000 lir, Fran Erjavec in prof.Janko Jež po 500 lir. G. svètnik mrkun je dal dolgoročno posojilo 4.000.-Lir.

Skupni prejemki so znašali doslej 16.000.-Lir /šestnajst tisoč/ V to svoto niso všteti manjši prejemki, ki se niso knjižili kot darovi članov AO v obliki plačevanja poštnin ter pisarniških potrebščin, pravtako se je izkupiček prve številke "slovenske države" sproti uporabil za pisarno in upravo ter razpošiljanje lista.

Doslej je AO imel izdatkov v skupnem znesku 22.042.-Lir (nevštevsji manjših, kakor zgoraj omenjeno). /dvaindvajset tisoč, dvainštirideset lir/.

Te izdatke je imel predvsem za minimalno opremo pisarne z najnujnejšimi potrebščinami. Največji izdatki so bili razmnoževanje in razpošiljanje memoranduma (papir, matrice, delo) 7.250.-Lir (sedemtisoč dvestopetdeset) ter "Slovenska država" 3.990.-Lir itd. /Detajlni podatki v blagajniški knjigi/.

Trenutno izkazuje blagajna AO 6.042.-Lir (šesttisoc, dvainštirideset) pasiva.

Odbornik Franc Erjavec: Pred par dnevi sem bil v družbi z ljudmi, ki so imeli medvojno veliko besedo. Eden izmed njih je izjavil: "Slovenski narod so med to vojno zadele tri velike nesreče in ena izmed njih je stražarstvo". Jaz pa moram ugotoviti, da brez stražarjev ne bi bilo naše akcije. Ti fantje so prišli na Karakale, in komaj so placali svoje dolgove ter se najedli, so že svoje prve prihranke darovali za to akcijo, katero dejansko vzdržujejo. Potrebno je povdariti, da se na drugi strani razpolaga z velikimi sredstvi, toda ni nobenih uspehov, tukaj pa nekaj študentov z odtrgovanjem od ust, ~~vzdržuje~~ je podrlo in omogocilo to zgodovinsko akcijo.

Debata : G.Svètnik mrkun: Bil sem vedno navdušen za slovensko državo. Prav tako pokojni prelat Kalan. V taborišču Servigliano, je bilo vse zelo navdušeno, ko so izvedeli za proglas AO. Samo redka peščica oficijelnih, ki so grozili "še se bomo vdarili". Tudi "Slovenski emigrant" je proglas ponatisnil. To veliko navdušenje naroda je bolelo kliko, zato so iz Rima poslali kar pet emisarjev z nalogo, da popravijo za njih neugoden položaj, ki ga je napravila naša akcija. Prišli so po vrsti: Bajlec, križman, kremžar, krajnc in nazadnje krek.

Bajlec se je na vprašnje kaj še storili za slovensko državo, se izmikal ter ni vedel ničesar povedati. Toda drugi dan je že govoril kmetom, ko je videl, da so za ta program, da je tudi krek za slovensko državo. Kremžar je imel govor ob obletnici 3.maja ter je veliko govoril o edinosti, če je iskreno mislil je lepo govoril. Križman pa je govoril 1/2 ure pred svojim odhodom, tako da debata ni bila možna. - Klika stoji na centralističnem stališču, zato od nej ne moremo ničesar pričakovati, da bi storila za slovenski narod. Nastopiti je potrebno samostojno.- Treba je delati, prepričan sem, da bomo uspeli, pa četudi ne bi uspeli, bomo vsaj imeli mirno zavest, da smo storili svojo narodno dolžnost.

V taborišču Senvigliano sem izvedel akcijo za spravo, ter edinost. Orehek in Košiček sta odklonila! Nočejo sprave! Sicer mnogo govorijo o potrebi enotnosti, a edinosti nočejo.

G.dekan Bešter: Gnile metode, ki so jih uporabljali prej, pronicajo tudi sem v tujino. Njihovo glavno orožje je; očitanje, obrekovanje, metanje polen pod noge itd; toda mi se nato ne smemo ozirati ter se tudi ne smemo pustiti zapeljati, da bi jih v tem posnemali, oz.sploh s temi malimi problemi tratili čas. Naša dolžnost je intenzivno delo, predvsem na Primorskem, da bodo ljudje od Tita obrnili pozornost k tej veliki ideji. Naj nas čenče ne motijo, ampak stremeti moramo premočrtno za svojim ciljem: slovensko državo. Nujno bi bilo potrebno določiti zaupnika v Parizu. Če ne bo drugače, bo moral nekdo odpotovati tja.

Fr.Erjavec: A.O. ni društvo in je brez članstva. Je le korporacija s svojim ciljem in programom. Radi vsi odstopimo, ako bi se pojavil kedo, ki bi za isti cilj več napravil. V čenče se ne bomo spuščali. Naša akcija je predvsem zunaje-politična: Merodajne faktorje moramo prepricati, da je tukaj narod, ki ima po božjih in človeških postavah pravico do svojega prostora v Evropi. Naša zahteva trs s svobodnim zaledjem. "Mi trsta ne bomo rešili, temveč bo nas trst rešil". Največja (zločinska) napaka in nesposobnost dr.Kreka, ki ni za ta najbolj pereč slovenski problem niti s prstom mignil. Ker so ljudje popolnoma dezinteresirani, zato bi bila brošura nujno potrebna. Da bodo vsi ljudje vedeli: "Ne ritovina, ne it., ampak Slovenija!" - Ideja pa je sama tako močna, da se bo v kampih sama širila.

Prof.Janko Jež: Se zahvali za zaupanje. Kot tržačan, še bolj živo čuti ta problem. Skoncentrirati moramo vse sile in osredotočimo svoje delo za popolno rešitev Slovenije s Trstom in Koroškimi. Vsak večji dogodek je doslej našel našo narodno politiko nepripravljeno. Vedno so vrgli puško v koruzo. Tržaško vprašanje še ne bo sedaj rešeno, zato je potrebno, da zainteresiramo vse 21 držav, ki bodo o tem sklepale za našo tezo. Pri vsem tem sem pripravljen intenzivno sodelovati.

Naslednja točka. Preds. konstatira razrešnico. Najstarejši član g.dekan Bešter prevzame predsedstvo. Novo konstituiranje odbora:

Erjavec predlaga: Preds.Spindler, tajnik Zebot, blagajnik Leskovar, Zebot stavi dodatni predlog: Jež in Erjavec, podpredsednika, Bešter in Mrkun odbornika. Soglasno sprejeto.

Predsednik se vsem zahvali ter pozove k intenzivnemu sodelovanju. Predlaga, da zaprosimo sv.Terezijo za posebno varstvo ter prosimo sv.Duha za razsvetljenje, da bomo vedno storili to kar je za naš narod najbolje.

V kapeli na Olmati se bo darovala sv.maša za božji blagoslov, katere se udeležimo vsi člani odbora. Po slučajnostih se z molitvijo seja zaključí.

Križman, Zafn.

ZAPISNIK III. REDNE SEJE AKCIJSKEGA
ODBORA ZA SLOVENSKO SUVERENO DRZAVO
** 9.VII.1946.

NAVZOCI: Spindler, Tester, Erjavec, Leskovar, Zebot, Jez.
Seja traja od 15. do 17. ure.

DNEVNI RED: 1.-Citanje zapisnika prvih dveh sej;
2.-Proucitev položaja;
3.-Predstavka za mirovno konferenco;
4.-Delo na terenu;
5.-Slučajnosti.

AD I:

JEZ precita zapisnika prvih dveh sej, ki sta z malenkostnimi popravki sprejeta.

AD II:

JEZ poda kratko poročilo o položaju. Izkazalo se je, da zaenkrat, da sta Italija in Avstrija pokazali nekoliko zanimanje za povečanje trzaskе države na račun slovenskega zaledja. -Prvi trzaski skof Bartolomasi je javno ugotovil, da je treba pripisati krivdo za sedanje dogodke v Julijski Krajini slabemu italijanskemu ravnanju s slovensko in s hrvasko manjšino. -Lastnik trzaskih tovarov Arrigoni g. Millo di Villa Grazia, je prepričan, da ostane Gorica Italiji in bi zelel, da bi se cela Julijska Krajina priključila k trzaski državi. -Tajnik goriskega nadškofa je izjavil, da bodo Italijani ziveli srečno v Gorici, če jim vzamejo se vse Slovence, ki se nahajajo v Brdih. -Argentina je v imenu južnoameriških držav pokrenila diplomatsko akcijo, da bi se omilili mirovni pogoji za Italijo; Brazilija se akciji ni pridružila.

ZEBOT ima vtis, da se pripravlja kako presenečenje na mirovni konferenci. Anglosaksoncem je s spretnim manevrom uspelo prepričati, da bi se Rusija odtegnila konferenci. Ko bo mirovna konferenca zaključena, bo tudi naše dosedanje delo zaključeno in bomo morali nastopati legalno v pričakovanju tretje svetovne vojne.

ERJAVEC: Po zaključku mirovne konference bo treba zelo taktčno postopati, da nam ne bodo očitali, da smo namenoma kalili mir.

AD III:

ZEBOT precita angleški koncept pisma, s katerim bomo dostavili Memorandume vsem državam, ki se bodo udeležile mirovne konference, razen seveda državam, ki so

pod sovjetsko kontrolo.

ERJAVEC priporoča majhne korekture, s katerimi naj se zmanjša nacionalna barva dopisa; poudari naj se bolje gospodarski moment celokupnega problema.

AD IV:

SPINDLER: Nastaja sedaj vprašanje, kako priti v Trst, da bi začeli s solidnim delom na terenu.

ZEBOT: Na terenu imamo zanesljive ljudi, ki so o našem delu dobro informirani; vsi so dobili pravocasnno navodila in se moramo nanje zanesti v vsakem oziru. Nasvetovali smo jim tudi, naj navežejo nemudoma stike s trzaskimi avtonomisti.

JEZ ugotovi, da so vsi sklepi prejsnjih sej izvedeni in da moramo sedaj čakati samo na razvoj položaja.

ZEBOT: Do 15. julija bo treba vročiti vsem poslanistvom dopise z memorandumi. Po 15. odpotuje v Trst, da se prepriča, da je vse v redu.

ERJAVEC: Pred Zebotovim odhodom moramo se pogovoriti o smernicah za konkretno akcijo na terenu na Primorskem.

LESKOVAR svetuje, naj se nasi občinski zastopi na Primorskem pravocasnno zanimajo, če bi bilo mogoče dostaviti raznim našim ljudem primerne dokumente (domovnice, krstne liste), ki naj bi jim omogočili bivanje v krajih cone A, odnosno v trzaski državi. - Predlaga, naj se vrne predsedniku 6000 lir, ki jih je pred nekaj časa posodil (predlog je soglasno sprejet). V blagajni je 2800 lir in 10 dolarjev, ki jih je posodil g. svetnik Mrkun. Da vrnemo predsedniku 6000 lir moramo prej prodati dolarje (dolarje kupita Erjavec in Leskovar za 4110 lir).

Predsednik:

Spindler

Zapisnikar:

[Signature]

ZAPISNIK IV SEJE AKCIJSKEGA ODBORA
ZA SUVERENO SLOVENSKO
DRZAVO
16. julija 1946.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Erjavec, Zebot, Jez.
Seja traja od 15. do 17. ure.

DNEVNI RED:

- 1.-Citanje zapisnika III. seje.
- 2.-Porocila.
- 3.-Notranje organizacijsko delo.
- 4.-Delo na terenu na Primorskem, zlasti v Trstu.
- 5.-Slucajnosti.

AD I.-

Zapisnik III seje je soglasno sprejet.

AD II.-

JEZ: Primorska je razgibana in nemirna zaradi sklepov pariske ~~mirne~~ konference starih zunanjih ministrov zavezniskih velesil: sabotaze in razni atentati kazejo, da se ljudstvo ne strinja s sklepi, ki ga tako kruto zadevajo v njegovih stremljenjih po narodnem zedinjenju. - Nov moment je nastal z ostrejsim postopanjem Anglo-Amerikancev do italijanskega nacionalistичno usmerjenega prebivalstva; seveda to nam ni v skodo. - Sumner Wells je podal casopisju izjavo, da je Trst italijansko mesto: politično ozadje njegove izjave nam je jasno, ko pomislimo, da je njegova necakinja zena g. D' Aita, tajnika pokojnega bivsega italijanskega zunanjega ministra in Mussolinijevega zeta Ciana. - Marsal Tito je imel na Cetinju govor, v katerem je izjavil, da Jugoslavija ne odobrava pariskih sklepov glede Primorja, da pa ne bo podvzela nikakrsne avanture, ker je prepricana, da bodo zavezniki prav gotovo spremenili svoje stališce do Jugoslavije.

LÉSKOVAR: Kardelj je ob povratku iz Pariza tudi izjavil, da Jugoslavija ne bo podpisala mirovne pogodbe, sklenjene na podlagi pariskih sklepov. Čeprav je Molotov pristal na te sklepe, da se stvar premaknila z mrtve tocke, to ne spreminja prav nic bistva vprasanja.

AD III:

JEZ: Akcijski Odbor mora zavzeti stališce do pisma, ki ga je pisal ljubljanski škof Rozman ministru Kreku. Škof Rozman se je na ta nacin po nepotrebnem vmesal v rimske razprtije in sicer na Krekovo pobudo.

BESTER: Škofa moramo informirati o položaju. Poudariti pa moramo, da ni Akcijski Odbor strazarska kreacija kakor napacno misli Rozman; dobro bi bilo, da bi tudi Strazarji s svoje strani to Rozmanu sporočili.

ZEBOT: V zvezi z Rozmanovim pismom lahko ugotovimo sledece: 1.-pismo je naroceno s strani Kreka; 2.-skof se po nepotrebnem vmesava v politična vprasanja, ki nimajo nikake zveze z vero in moralo; 3.-enacenje Akcijskega Odbora s Strazo ni pravilno.

SPINDLER: ugotavlja, da ima Akcijski Odbor samostojno politično misljenje v pogledu slovenske politike in da ima zaradi tega tudi pravico do izrekanja tega svojega misljenja. ~~Strazarji so samo del Odbora, in sodelujejo ne~~ kot Strazarji, temvec kot osebe. Mi se nismo skofovega imena nikoli posluževali v politične namene kakor je Krek zmotno informiral Rozmana.

ZEBOT: Sestavil bo koncept odgovora skofu Rozmanu. Odgovor naj podpišejo vsi odborniki.

AD IV: JEZ: Tezko je vnaprej določiti taktiko dela na terenu kar sedaj pred zacetkom mirovne konference. Nase delo se bo moralo prilagoditi političnemu razvoju na konferenci. Vsekakor moramo z vsemi svojimi silami stremiti za tem, da se trzaska država primerno poveča. Vseh sredstev se moramo poslužiti, da resimo sleherno slovensko vas.

ZEBOT: Mirovni konferenci bo treba poslati razna porocila cim se bo zato pokazala konkretna potreba.

LESKOVAR: Partizani se bodo v Trstu branili vsake nase infiltracije, in sicer bolj kakor italijanske.

AD V:

LESKOVAR: S predsednikom je uradno posetil clane Hrvaskega Odbora v Rimu, ki predstvalja vse Hrvate v Italiji. Predsednik Odbora je narodni poslanec Reberski, podpredsednika pa sta Salih-Balic in narodni poslanec Budimirovic. Nasa delegata sta Hrvatoma razlozila historiat Akcijskega Odbora in izrazila zeljo po cim tesnejsem sodelovanju s hrvasko emigracijo. Hrvatje so se s to nase zeljo strinjali, da ne bi ponavljali starih grehov iz preteklosti, ko je Srbom vedno uspelo, razdvojiti Slovence in Hrvate. Hrvatje so ugotovili, da se Krek ni udeležil mase zadusnice za pokojne slovenske internirance in preganjance, in so se zanimali za razlog njegovega izostanka. Razlozilo se jim je, da Krek noce biti reprezentant slovenskega naroda, temvec zgolj jugoslovanski politik. -Reberski vztraja na HSS liniji in je uradni Mackov zastopnik v Rimu; v kratkem se poda k Macku v Pariz. Reberski ve, da tudi Krek namerava potovati v Pariz. Hrvatje zele pisan referat o delu Akcijskega Odbora za Macka.

ZEBOT: Krek je odpotoval.

SPINDLER: Jez in Leskovar naj sestavita porocilo.

ZEBOT: Hrvatom dajmo nase publikacije, kakor Memorandum, Vestnik itd. Ne kaze pa jim dati referata o notranjih slovenskih razprtijah.

JEZ: Publikacijam prilozim kratko spremno pismo.

XXXXXXXXX LESKOVAR: Reberski je poudaril, da so Hrvati za samostojno hrvasko drzavo. Soziti je s Srbi in s Slovenci naj se uredi ne na podlagi federacije, temvec na podlagi konfederacije. Ko se bodo sovjetske sile umikale z Balkana, bo treba racunati z oborozenim uporom, ki se pa bo moral izvesti povezano s Slovenci in Srbi, s skupnim stabom.

ZEBOT: Skeptiven je v pogledu uspeha upora pod vodstvom skupnega staba, ker bi se nam pojavil zopet drugi Mihajlovic. Vsaka narodna skupina bi morala imeti svoj stab.

LESKOVAR: Koordinacija se je izkazala kot pomanjkljiva ze v antikomunisticni borbi; borbene sile so bile slabo povezane. Med Hrvati se tudi opazajo frakcije; Reberskijeva skupina je sprta s Pernarjem in Dedekom, ki sodelujejo v Jugoslovanskem podpornem drustvu.

ZEBOT: HSS-ovci so kulise, pod katerimi nekaj vre, kar bo diktiralo smer bodoce hrvaske politike.

LESKOVAR: Pri Hrvatih se opaza tendenca po ustanovitvi katoliske stranke.

ZEBOT: Srbom in Hrvatom je glavno samo borba proti Titu; Slovencem pa borba proti Titu in borba za zedinjenje!

SPINDLER: Domeniti se je treba o nacinu redakcije odborovega glasila, kajti moramo biti zelo previdni pri objavljanju svojih clankov. Smatra za potrebno, da vrsi odbor cenzuro nad vsemi clanki, ki naj bi se objavili. O tem sta ze debatirala Zebot in Erjavec, ko sta razpravljala o umestnosti objave Erjavcevega clanka „Mi in Jugoslavija“, o katerem je sodil Zebot, da ni sedaj cas za to, da ga objavimo, docim je Erjavec drugega mnenja.

ZEBOT: Nase stalisce do Jugoslavije smo ze pojasnili v prvi stevilki Vestnika, ko smo izjavili, da ne izključujemo Jugoslavije. Zedinjena Slovenija se pa ne more uresniciti na podlagi jugoslovanske politike. Zedinjena Slovenija je tesno povezana s trzaskim vprasanjem. Zato sedaj ni cas, da se javno o tem vprasanju debatira, vsaj dokler nam ne odkrije mirovna konferenca svojih kart v tem pogledu.

BESTER: Zaenkrat moramo koncentrirati vse svoje sile

okoli diplomatskega dela za parisko mirovno konferenco.

JEZ: Akcijski Odbor ima veliko odgovornost in se mi tega zavedamo. Pogoji za uspesno delo je, da smo si vsi na jasnem glede zadnjih ciljev nasega skupnega dela. Smo brez izjeme za zdruzitev vseh Slovencev v Zedinjeno Slovenijo, pa naj se to zedinjenje doseze sedaj ali kdaj kasneje. Stremeti moramo za tem, da osvobodimo sleherno slovensko vas na nasih zapadnih etnicnih mejah. Smo tudi za to, da imej Slovenija cim vecjo suverenost in politicno neodvisnost. Zavedati se pa moramo, da moramo z ozirom na geopoliticni polozej nas Slovencev pametno in koristno urediti nase zunanjepolitичne razmere, da omogocimo Slovencem neoviran narodni razvoj za bodoca stoletja; zato si moramo biti na jasnem, da je Slovencem neobhodno potrebno in koristno drzavno sozيتje s Hrvati in Srbi v federativno urejeni, ali pa tudi kakor pravita Zebot in Reberski-konfederativno urejeni skupni zajednici. Pri vsem tem pa moramo postopati skrajno taktно in previdno, da ne kompromitiramo napornega dela za dosego nasega zedinenja. Pri nasem delu moramo res vcasih pritaжити to ali ono, glavno je, da smo si vsaj „pro foro interno“ na jasnem v glavnih tockah nasega skupnega dela.

ZEBOT: Zdruzena Slovenija je mozna brez Koroske, ni pa mozna brez Trsta. Tudi z mentalno rezervacijo, da bi vkljucila slovensko drzavo, razsirjeno na podlagi trzajske drzave, v jugoslovansko federacijo, lahko onemogocimo nase akcijo. Pri vsem tem gre za previdno izpeljano diplomatsko akcijo. Zunanji svet nam ne sme ocitati, da skusamo izvesti nekaj, kar ni uspelo Marsalu Titu, ker noben diplomat ni tako neumen, da bi tega takoj ne opazil.

SPINDLER: Na prihodnji seji moramo pregledati clanke, ki pridejo v postev za objavo v nasem Vestniku.

LESKOVAR: Objaviti moramo nase izjavo z ozirom na napade, ki smo jim izpostavljeni z raznih strani.

ZEBOT: Predlaga, da naj vsebuje bodoca stevilka Vestnika organizacijska obvestila, porocilo o odposlanem Memorandumu, o vlogi za parisko mirovno konferenco, o sklepih pariske konference starih zunanjih ministrov, izjavo z ozirom na napade proti nam in nas odgovor na Rozmanovo pismo.

SPINDLER: Z ozirom na predstojeco mirovno konferenco, mora biti vestnik zgolj informativnega znacaja, da ne kompromitiramo nasega dela. Postopati moramo zelo previdno, da si ne zapremo poti v smer, v katero moramo iti.

ZEBOT: Ce ne uspemo z nase akcijo prepustimo Krekovemu Narodnemu Odobru, da naj nas povede v Dravsko banovino.

Mi hocemo delati z vsemi svojimi silami in z vso svojo vztrajnostjo na razsirjenju trzaske drzave.

SPINDLER: To je gotovo nas program. Imamo pa pred seboj vec poti. Lahko se enostavno razsiri trzaska drzava; lahko se pa trzaska drzava zdruzi s Slovenijo. Lahko postane trzaska drzava tudi federativna edinica Jugoslavije. Zato je nase glavno orozje molk, da na ta nacin preprecimo razne intrige, ki bi nam onemogocile delo.

ZEBOT: Bucar nas v svojem glasilu napada; mi se ne bomo branili, ker bi ti bilo smesno. Lahko pred vsakim resnim forumom dokazemo, da nismo proti Jugoslaviji. Bucarjevo pisanje samo potrjuje, da delamo na razsirjenju trzaske drzave.

ERJAVEC: Prva številka Vestnika je bila pravilno zasnovana. V novi številki pa moramo najprej objaviti smernice dosedanjega dela Akcijskega Odbora in odbiti z akademsko razpravo vsa podtikovanja, ne da bi se spuscali v prerakanja z nikomur. Za vsak članek odgovarja sestavljalec, da se ne izpostavimo škodljivemu uniformiranju. Prva številka Vestnika je bila ugodno sprejeta in je zato nujno, da čimprej izdamo drugo številko, v kateri bi sam napisal članek „Mi in Jugoslavija“, da izpodbijemo vsa podtikovanja.

ZEBOT: je proti objavi članka „Mi in Jugoslavija“, ker nam lahko škoduje: pri delu za povečanje trzaske drzave ~~izključujemo~~ vsake debate o Jugoslaviji.

ERJAVEC: Zavedati se moramo, da ne^b prvi nikoli jugoslovanski, ker so proti temu vložile svoj veto zapadne sile.

ZEBOT: Zaenkrat delajmo na povečanju trzaske drzave; kaj se bo zgodilo čez eno leto, ko bo trzaska drzava gotovo dejstvo, (has ne sme brigati). *o tem danes ni primerne govori.*

JEZ: Mi nismo forum, ki bi dolocal odnosno spreminjal zunajjepolitичne smernice slovenske politike. Moramo pa vsekakor taktно odbiti vse napade na nas račun in objektivno informirati javnost o našem delu.

ERJAVEC: predlaga, naj napise za Vestnik članek o pariških sklepih, o našem Memorandumu, o naši Vlogi za mirovno konferenco novinar Javornik. Sam bo pripravil članek „Sedaj ni čas“.

SPINDLER: ugotovi, da je predlog sprejet in ker se nihče več ne javi k besedi zaključijo sejo.

PREDSEDNIK:

J. Spindler

ZAPISNIKAR:

[Signature]

ZAPISNIK V REDNE SEJE AKCIJSKEGA ODBORA
ZA SLOVENSKO DRZAVO?

23. julija 1946.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Erjavec, Zebot, Lipovsek, Jez.

Ker je predsednik Spindler bolan (seja se vrši ob njegovi bolniški postelji), vodi sejo Jez s sledecim dnevnim redom:

- 1.-Citanje zapisnika IV seje;
- 2.-Porocila;
- 3.-Slucajnosti.

Pred prehodom na dnevni red predlaga Zebot, da bi se sej udeleževal med njegovo odsotnostjo Lipovsek. Predlog je sprejet.

AD I: Jez predlaga, naj citanje zapisnika odpade zaradi predsednikove bolezni. Predsednik naj zapisnik precita in naj ga podpiše, če se z njim strinja. O zapisniku lahko eventuelno sklepamo na prihodnji seji. Predlog je sprejet.

AD II:

JEZ: V Parizu se je medtem sestala komisija za sestavo statuta trzaskе države. Pred komisijo je v imenu jugoslovanske vlade iznesel svoje stališče pomočnik zunanjega ministra Bebler, v imenu italijanske vlade pa Gorican g. Bettiol. Oba sta izjavila, da se s pariskimi sklepi v pogledu Trsta ne strinjata.

Zanimivo je, da se je v italijanskem parlamentu pri debati o zunanji politiki javil k besedi krščanski socialist Bruni, ki je zahteval, naj se meje trzaskе države razširijo na račun slovenskega zaledja.

Brazilski zunanji minister De Pontoura bo na pariski mirovni konferenci zastopal južnoameriški latinski blok, ki je sklenil, da skusa doseči za Italijo čim milejše mirovne pogoje.

Istocasno je italijanska vlada poslala v svet dva svoja odlična državnika, Sforzo in Nennija, s posebno diplomatsko misijo: Sforza je odpotoval v Južno Ameriko, Nenni pa v severnozpadno Evropo; obadva bosta apelirala na naklonjenost Italiji pri sklepanju mirovne pogodbe.

V imenu Akcijskega Odbora je bil Jez 17. t. m. sprejet pri Papezu, katerega je prosil blagoslova, da bi mogel katoliški slovenski narod po tolikem trpljenju v celoti doseči svobodo in narodno zedinjenje. Papez je izrazil upanje, da bomo Slovenci ta svoj cilj dosegli. Papezu je obenem izročil svoj prevod Cankarjevih crtic o Materi.

Angleško zunanje ministrstvo je preko svojega rimskega poslanstva potrdilo prejem „Memoranduma“ o Trstu in severnem Jadranu. S tem pismom se je Jez javil na rimskem poslanstvu in prosil tajnika Saullo, naj dostavi svoji vladi se nas zadnji dodatek k „Memorandumu“. Saullo

je bil pripravljen sprejeti dodatek za londonsko vlado, ne pa za dominione. Vendar se je sel posvetovat s poslanikom, ki je odredil, naj se odkloni celo dodatek za centralno vlado, „ker to zadeva interese zavezniske vlade“. Mislil je s tem Jugoslavijo.

Na južnoafriškem poslanstvu so pismo za svojo vlado sprejeli in pokazali precej zanimanja za nase probleme.

Na ameriskem poslanstvu je dopis prevzel g. Crommett. Dopise za ameriške casopise je pa na ameriskem poslanstvu pri Vatikanu prevzela tajnica majorja Andersona.

Dopise so ravno tako prevzeli na francoskem, belgijskem, holandskem in kitajskem poslanstvu. Na kitajskem poslanstvu so ponovno pokazali veliko zanimanje za probleme, ki nas tako težijo v zvezi s Trstom.

Slovence je zelo razocaralo pisanje lista „Osservatore Romano“, ki trdi, da so se Slovenci naselili v svojih dansnjih krajih sele za časa turskih napadov, in da so se začeli sistematično naseljevati na Primorskem komaj po l. 1860., ko je začela avstrijska vlada favorizirati priseljevanje Slovencev s Koroske in Kranjske. Treba bo sestaviti odgovor, *niga bo sam sestavil.*

LIPOVSEK:

Po poročilu iz Trsta so postali Tržacani precej samozavestni in optimistično razpoloženi v pogledu bodočega političnega razvoja. Zavezniki so začeli z ostrejšim kurzom proti partizanom in njihovim somisljenikom. Odpusčenih je bilo zato okoli 200 učiteljev, čes da se niso držali predpisanega učnega načrta. V tej zvezi je bilo tudi precej slovenskih sol zaprtih. Komunisti so bili zato prisiljeni, zateci se k tako zvanim narodnim ilegalnim solam. Ljudje so zelo zadovoljni s predvideno trzasko državo, ker so prepricani, da bo država prej ali slej povečana. Italijanska priseljena študenterija zelo dinamično deluje za Italijo, ostalo italijansko prebivalstvo pa je na splošno naklonjeno misli trzasko samostojnosti. Mihajlovičev proces je neugodno učinkoval na javno mnenje; z Mihajlovičevim propadom pravijo, da je propadla tudi jugoslovanska ideja.

ZEBOT:

Po pismu iz Lienza vidimo, da so ljudske množice ugodno akceptirale naš program, docim so stari politični gospodje (Skrbec) zelo nervozni zaradi nase akcije, ki jo napacno identificirajo z neko strazarsko akcijo... Vtis je, da so nezadovoljni, ker smo jih z našim delom prehiteli. Po vesteh iz Slovenije izgleda, da je velika večina Slovencev (75%) v dilemi, kako glasovati pri eventualnem plebiscitu: ali za Jugoslavijo, ali za Slovenijo.

AD IIL:

Ker se nihče ne javi več k besedi, *zaučine se je.*

Seja je trajala od 15. do 16. ure.

Predsednik: Smilga

zapisnikar: S. S. S.

ZAPISNIK VI REDNE SEJE AKCIJSKEGA ODBORA
ZA SLOVENSKO SUVERENO IN NEODVISNO DRZAVO
30. julija 1946.

NAVZOČI: Spindler, Erjavec, Bester, Leskovar, Lipovsek,
Jez.

SEJA traja od 15. do 17. ure.

DNEVNI RED:

- 1.-Citanje zapisnika;
- 2.-Porocila;
- 3.-Slučajnosti.

AD 1.-

Jez precita zapisnika 4. in 5. seje. Zapisnika sta soglasno sprejeta.

AD 2.-

JEZ: poroca o posetih pri raznih poslanistvih v zvezi z dostavitvijo spomenic v pogledu trzasega in slovenskega vprasanja za parisko mirovno konferenco.

Tajnik grske delegacije pri ACI je kazal veliko zanimanje za nase probleme. Povdaril je, da slovenska krajevna imena se niso dovoljen dokaz za slovenstvo spornih pokrajin; navedel je v tej zvezi albanske pokrajine okoli Argirokastrona, kjer dobis se vedno mnogo slovanskih krajevnih imen (Bistrica itd.), ceprav so kraji naseljeni izključno z grskim prebivalstvom. Jez je odvrnil, da se Slovenci opirajo ne samo na slovensko toponomastiko, temvec tudi na njim ugodno statistiko, ki jim daje polno pravico do cele goriske pokrajine, ki jo sedaj nameravajo pustiti Italiji.-

Grk je prav dobro poučen o nesrečnem koroskem plebiscitu; Jez mu je dokazoval razloge, zaradi katerih je tedaj izpadel plebiscit neugodno za Slovence.

Uradnik angleskega poslanistva pri Vatikanu je sprejel spomenice, namenjene angleski vladi in vladi dominionov. Ni pa hotel sprejeti spomenice za abesinsko vlado.

Tudi na švicarskem poslanistvu so odklonili sprejem spomenice za abesinsko vlado kakor tudi prepisov, namenjenih švicarskim listom, ces da posta s Svico redno deluje.

Spomenica za norvesko vlado je tudi ze dostavljena.

Sedaj nam ne preostaja nic drugega kakor pazljivo zasledovati razvoj mirovne konference.

Italijani iz Julijske Krajine, o katerih smo mislili, da so nam naklonjeni, se vedno skusajo izrabiti položaj v italijansko korist. Iz priloženega referata vidimo, da Italijani ne racunajo vec resno z možnostjo, da bi ostala Julijska Krajina pod Italijo, ceprav so to zeleli vsi brez razlike politične usmerjenosti. Skupna italijanska teza

je bila avtonomna pokrajina julijske Krajine, pod pokroviteljstvom Združenih Narodov in v federativni zvezi z italijansko državo. V tem primeru bi se moglo k avtonomni pokrajini priključiti tudi Videm z okolico. Jugoslaviji bi se dala možnost, da s kapitalom sodeluje pri industriji avtonomne pokrajine, v kolikor bi bil sploh tuj kapital potreben. V spremnem pismu se ugotavlja, da je ta nacrt „purtroppo sorpassato e riportato per cortesia verso il Governo italiano. Magari potessimo sbagliarci!”

Ker so se Italijani prepricali, da je skupna teza dokončno propadla, so si vloge razdelili: nacionalno usmerjeni Italijani bodo delali na tem, da se francoski mirovni predlog za razmejitev med Italijo in Jugoslavijo spremeni na ta način, da se cela Istra do Wilsonove crte priključi k trzaski državi. Jugoslaviji bi se dovolile „ugodnosti” kakor pri prejšnjem nacrtu.

Zmerne italijanske skupine pa zagovarjajo celovitost Julijske Krajine, da bo dezela res vitalna. Zato apelirajo na italijansko vlado, da bi se ta s salomonsko modrostjo odrekla ozemlju do stare avstrijske meje iz leta 1914., vključno ozemlju okoli Trbiza, seveda če bi storila isto Jugoslavija v pogledu Istre.

V vsakem primeru pa racunajo vse italijanske skupine s tem, da bo italijanska vlada skusala doseči korekturo meje pri Gorici v njeno korist: Gorica bi se s predvideno razmejitvijo zadusila!

Z zadnjim nacrtom se strinjajo trzaski finančni krogi, plemstvo, goriski srednji sloji in do gotove mere tudi trzaski skof Santin, ceprav se okleva.

Vsekakor pa skusajo Italijani s takim nacrtom ustvariti „higienski politični pas v zascito ogroženega katoličanstva!”

ERJAVEC: poroča, da je po nalogu neimenovanega dobrotnika oskrbel Akcijski Odbor in Združenje beguncev z neobhodnimi potrebščinami. (Erjavec zahteva, naj njegova podrobnejša pojasnila v tem pogledu ne pridejo na zapisnik.)

SPINDLER: Neznani dobrotnik je poslal 300 dolarjev za Akcijski Odbor. Odbor mora dobrotniku predložiti racun o uporabi darovane vsote.

ERJAVEC trdi, da je predložitev racunov njegova in ne odborova dolžnost.

SPINDLER: zahteva v tem pogledu ciste racune in zato prosi Erjavca, naj se izjavi, da-li je dobil ali ni dobil denarja za Akcijski Odbor.

ERJAVEC: pojasni, da ni dobil denarja za Akcijski Odbor, temveč za nakup raznega materiala za Akcijski Odbor.

BESTER: je mnenja, da Erjavec ni Akcijski Odbor in da zaradi tega tudi ne more sam razpolagati z dobljenim de-

narjem.

ERJAVEC: Dobrotniku odgovarja sam in zato mu bo predzil sam vse racune o dobavah potrebnega materiala. Prepis racunov bo pa hranil za vsak primer sam.

JEZ: Po tradicionalni drustveni praksi razpolaga z drustvenim denarjem blagajnik sporazumno z ostalimi odborniki. To je normalna pot, katere bi se morali drzati tudi v nasem primeru. Zamenjava dolarjev po kurzu 350 je neekonomicka, ker je kurz dolarja znatno poskocil in je sedaj ze na kvoti 442.

ERJAVEC: Kurz zamenjave doloca franciskanski generalni prokurator Mandic po lastni uvidevnosti.

SPINDLER: ponovno povdari, da mora z denarjem razpolagati Akcijski Odbor in nihce drugi.

LIPOVSEK: Akcijski Odbor bi moral biti o celi zadevi točno informiran.

BESTER: Dokler ni pod kuratelo!

SPINDLER: Kjer je denar je hudic! O tem denarju se ze marsikaj govori po Rimu. In je zato dolznost Odbora, da zadevo uredi, da ne bi Erjavec nosil zaradi tega nikakega odija in da ne bi odborniki izgledali v tej zadevi kakor neumni backi!

BESTER: Denarne zadeve odbora niso komplicirane in zato ni za denarno poslovanje Akcijskega Odbora potreben noben ekonomat kakor predlaga Erjavec.

ERJAVEC: Misli o ekonomatu nikomur ne vsiljuje.

SPINDLER: Odbor naj vzame na znanje, da je poslanih 300 dolarjev za Akcijski Odbor in da je bil ta denar brez njegove vednosti zamenjan po kurzu 350, ~~xx~~ Erjavec je dobil potentakem 105.000 lir. Odbor mora pa vsekakor potrditi razvrstitev postavk za nakup potrebscin.

LIPOVSEK: Erjavec ima ze nacrt za nakup raznega materiala.

JEZ: Blagajnik naj uredi celo zadevo z Erjavcem in naj mu izstavi potrdilo o prejetem denarju.

BESTER: Erjavec naj torej izroci denar blagajniku.

LIPOVSEK: Ves denar naj v bodoce prihaja vedno v roke blagajniku.

ERJAVEC: V bodoce ne bo z denarjem nic! Z denarjem, ki

ostane po nakupu potrebnega materiala naj se odpro trije fondi, in sicer za stanovanjski prispevek, za tipkarico in za postnino.

JEZ: Blagajnik pa mora vedno sporazumno z odborom vknjiziti vse postavke.

SPINDLER: Akcijski Odbor edini sme z denarjem razpolagati.

ERJAVEC: Ne, tudi Zdruzenje beguncev!

SPINDLER: vprasa Erjavca, ce je dobil denarja za Akcijski Odbor, kakor je ze na zacetku se je izjavil.

ERJAVEC: potrdi, da je dobil denar za Akcijski Odbor.

SPINDLER: Ce je denar last Akcijskega Odbora, bo odbor vedno rade volje dovolil Zdruzenju beguncev souporabo nakupljenega materiala.

Na Spindlerjev predlog se sprejme sklep, da so vsi nabavljeni stroji last Akcijskega Odbora s pravico souporabe s strani Zdruzenja beguncev in Zveze internirancev.

JEZ: izjavi, da da za Erjavca roko v ogenj, da se pa ne strinja z nacinom razpolaganja z denarjem kakor si ga Erjavec zamislja. Zato predlaga, naj vzame odbor na znanje, da je neznani dobrotnik poslal Akcijskemu Odboru 300 dolarjev, ki so bili zamenjani po kurzu 350. Odbor naj se dobrotniku zahvali. Potrebne naj se pa nakupujejo z največjo stedljivostjo.

SPINDLER: ugotovi, da je Jezev predlog sprejet.

ERJAVEC: je proti predlogu in predlaga, naj se o stvari dokončno sklepa na prihodnji seji.

SPINDLER: Ponovno ugotovi, da je Jezev predlog sprejet in da se bo o Erjavcevih pomislekih sklepalo na prihodnji seji.

PREDSEDNIK:

Spindler

ZAPISNIKAR:

Erjavca

Il problema di Trieste e della Venezia Giulia, dopo le recenti discussioni di Parigi concluse con l'assegnazione di quasi la totalità dell'Istria alla R.P.F.J., con la costituzione a Stato indipendente di Trieste e di un esiguo territorio circostante, e con il riconoscimento della sovranità italiana su Gorizia, Monfalcone, Gradisca, Cormons, Cervignano, Grado e qualche altro trascurabile territorio montano del Collio, sarebbe teoricamente risolto.

Tralasciando di muovere critiche a questa soluzione per ragioni facili ad intuirsi, diremo solo adesso delle reazioni che sono venute a determinarsi nei vari strati delle popolazioni direttamente interessate, reazioni queste che sono state studiate accuratamente da noi.

Eccole:

Gli Italiani dell'Istria, che sono conosciuti per accesi nazionalisti, continuando il loro moto migratorio verso l'Italia, preparano un esodo generale da effettuarsi nel caso che andasse fallito l'ultimo tentativo di ricongiungersi allo Stato Italiano e almeno a quello di Trieste.

I Triestini, e con essi la maggior parte degli elementi Giuliani, disapprovano l'esiguità territoriale dell'erigendo Stato di Trieste.

Gli organizzati dell'U.A.I.S., tenuti sotto costante pressione dei loro capi, non desistono dall'estremo sforzo tendente a far annettere alla Jugoslavia il restante lembo della Venezia Giulia rimasto all'Italia e forse anche di Trieste.

Parte assai considerevole della popolazione del Friuli orientale auspica di essere aggregata a Trieste.

Una discreta corrente sorta fin poco fra gli Sloveni del Goriziano e che tende ad ingrossare, si propone di seguire le sorti della città capoluogo col trasparente desiderio di unirsi poi a Trieste.

Non mancano infine forti aliquote di Italiani di ogni classe e di ogni località della regione che lavorano incessantemente per orientare le discussioni parigine nella speranza di arrivare ad una migliore intesa fra i due Stati interessati nella contesa Giuliana: Italia e Jugoslavia.

Di tutti questi fenomeni possiamo dare anche qualche cifra dedotta da numerose osservazioni.

Istriani già emigrati: 60/70.000 unità.

Giuliani della Zona A favorevoli alla Jugoslavia ed inquadrati nella U.A.I.S.: 70/80.000 unità.

Probabile percentuale di Giuliani della Zona A favorevoli a mantenere la convivenza con lo Stato Italiano: oltre il 30/40 %; questa percentuale, come quella a favore della Jugoslavia, ora tende a spostarsi verso lo Stato di Trieste.

Nella Zona A gli Sloveni tendono più facilmente alla Jugoslavia, nella Zona B tendono a Trieste.

I centri urbani di Trieste, Pola e Gorizia sono ancora orientati verso lo Stato Italiano, mentre nelle rispettive periferie e nelle campagne si profila ormai netto il movimento a favore di Trieste.

Nel Monfalconese e nel Friuli orientale, dove abbiamo una cospicua popolazione formata da operai e contadini o dagli uni e dagli altri, esiste una sensibile tendenza verso la Jugoslavia, ma ancora una più sensibile verso Trieste; l'Italia gode molto minori simpatie.

A questi dati possiamo ancora aggiungere le seguenti osservazioni:

Un eventuale confine italo-jugoslavo fra Duino e Tarvisio, secondo la linea francese, viene molto criticato, perché:

- a.-disintegra l'economia della provincia di Gorizia;
- b.-lascia trasparire l'impossibilità di un'equa distribuzione fra i due Stati confinanti delle posizioni strategiche chiave;
- c.-origina una situazione soffocante per la città di Gorizia ed uno stato di inevitabile disagio per la zona della provincia omonima;
- d.-suscita una zona terribile di continui contrasti e quindi di inevitabili gravi urti internazionali;
- e.-disgrega l'Arcidiocesi di Gorizia, come pure la Diocesi di Trieste e Capodistria.

Ancora, se non si potrà riparare del tutto al pregiudizio del principio dell'inscindibilità della Regione, perpetrata proprio da quelle Potenze che si erano erette a vivaci paladine dello stesso, non sappiamo allo stato attuale, a quali conseguenze potremo andare incontro.

Questo principio non è un mero espediente strategico del momento ma è una realtà concreta dimostrata e dimostrabile.

Recenti lunghi e laboriosissimi studi, non solo confermano questo principio ma provano altresì che l'attuale divisione della Regione Giulia sarebbe la più tragica sciagura per i suoi abitanti e mai sperimentata in lunghi secoli di unità economica.

I partiti italiani della Regione stanno facendo al presente ogni sforzo per modificare la situazione politica dell'Istria; essi vorrebbero, come abbiamo già potuto osservare, far seguire all'Istria, possibilmente fino alla linea Wilson, almeno il destino di Trieste.

Questo è il quadro della Venezia Giulia nelle sue linee generali al momento attuale.

Cosa si può fare di veramente utile per modificare o almeno correggere questa infelice situazione politica da pochi accettata benevolmente?

Per giungere a qualche conclusione efficace dobbiamo innanzitutto tener sempre presente che:

a.-la Venezia Giulia nella sua unità geo-economica trova modo di risolvere ogni suo altro problema interno;

b.-nella Venezia Giulia, con la realizzazione di certi progetti già studiati, non solo verrà risolto il problema economico, ma anche quello sociale, nazionale e politico nel modo più lusinghiero;

c.-la Venezia Giulia, dopo quanto si è alluso, potrà divenire uno dei paesi più progrediti d'Europa ed assolvere realmente all'alta funzione di pace fra Oriente ed Occidente;

d.-il costituendo Stato Triestino è un dato ormai inamovibile di diritto pubblico internazionale col quale dobbiamo fare i conti; al presente esso potrà prestarsi a delle desiderate amplificazioni territoriali, ma giammai subire l'annientamento del principio che lo ha originato;

e.-lo Stato Italiano ha l'obbligo e la convenienza di far corregger il confine jugoslavo nella zona di Gorizia;

f.-lo Stato Italiano ha l'obbligo e la convenienza di por rimedio al grave e doloroso problema dell'Istria.

Ciò tutto, premesso, lo Stato Italiano dovrebbe tentare con tutti i mezzi che attualmente ha a sua disposizione:

1.-di modificare le recenti decisioni di Parigi al fine di erigere tutta la Regione Giulia, non oltre la linea Wilson, a Stato autonomo da congiungersi allo Stato Italiano in una forma da studiarsi e col concorso dell'O.

O.N.U. In questo caso si potrebbe aggregare anche tutto l'Udinese. Alla Jugoslavia dovrebbe essere dato, oltre ai territori posti ad oriente della nominata linea Wilson, anche la possibilità di partecipare con una determinata quota di capitale a quelle imprese che potranno sorgere nella Regione per le quali occorrerà capitale straniero.

2.-(se queste proposte riuscissero infruttuose, tentare) di modificare, ecc. come al punto 1.-e di aggregare l'Istria fino alla linea Wilson alla zona di Trieste. Alla Jugoslavia, come contropartita dovrebbe essere dato quanto si è già previsto precedentemente.

3.-(se anche questa seconda offerta non potesse andare, tentare) di modificare come al punto 1.-e, tenendo conto la suprema importanza che riveste il principio della inscindibilità, già menzionato, per la vita della Regione, con un atto di sapienza salomonica, lo Stato Italiano dovrebbe rinunciare al residuo lembo della Venezia Giulia (confini 1914) che dovrebbe restare in suo possesso e con qualche aggiunta nella zona di Tarvisio, a favore di Trieste, a patto e condizioni che la Jugoslavia faccia altrettanto con l'Istria.

Anche in quest'ultimo caso tanto l'Italia quanto la Jugoslavia avranno diritto di partecipare a quote di capitale come nella prima proposta.

V.BOMBIG, m.p.

Trieste-Friuli orientale-luglio 1946.

Seja traja od 15.do 17.ure.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Leskovar, Lipovsek, Jez.

ODSOTEN: Erjavec.

DNEVNI RED:

- 1.-Citanje zapisnika.
- 2.-Porocila.
- 3.-Slucajnosti.

AD I: Citanje zapisnika odpade, ker Jez ni se sestavil zapisnika.

AD II: Lipovsek sporoči, da je obvestil Erjavca o seji; Erjavec se pa seje ne namerava udeležiti, ~~ker~~ ~~da~~ ima opraviti v kampu.

JEZ: poroča o popravku, ki ga je sestavil za vatikansko državno tajništvo in za list „Osservatore Romano“.- Na pariski konferenci se delegatje zaenkrat samo tip-ljejo in preizkusajo svoje moci. Vprašanje procedure povzroča vsem velike preglavice. Zanimivo je anglesko nihanje, ameriska neodločnost in avstralska zagrizenost. Predloženi so štiri različni predlogi za trzaski statut; med drugim se spor suče okoli formalitete imenovanja trzaskega guvernerja: zapadnjaki bi hoteli, da bi bil guverner Belgijec ali Holanec, Sovjeti pa zahtevajo za to mesto Jugoslovana.- Nenni se je vrnil s svojega diplomatskega potovanja po severnozapadnih evropskih prestolnicah; po njegovem mnenju so italijanski izgledi za vsaj majhen politični uspeh na mirovni konferenci neverjetni; ni pa tak pesimist v pogledu gospodarskih določb mirovne pogodbe.- Sforza razvija veliko delavnost v Argentini, kjer skusa pridobivati uradne kroge za intervencijo v Parizu v prid Italije.- V Pariz je že odpotovala italijanska delegacija, ki ji na čelu je De Gasperi, Saragat in Bonomi.

LESKOVAR: V zvezi z misijo Sforze je zanimiv članek v listu „Il Messaggero“: sovrastva v svetu proti Italiji dolžijo fasiste in emigrante! V Argentini so že same besede „Sì, Signor!“ antiitalijanska psovka. Clankar predvideva, da bo latinski blok antianglosaksonsko usmerjen, ker Anglosaksonci prezirajo Italijane. Clankar nadalje ugotavlja, da vlada v Argentini veliko sovrastvo proti USA.

Leskovar nato poroča, da je s predsednikom posetil hrčvaski narodni Odbor v Rimu. Hrvati so se skeptično izjavili o govoricah, da bo Macek sestavil emigrantsko jugoslovansko vlado. To so le poskusni balončki! V Ameriki se je vršil panhrvaski kongres, ki so se ga udeležile vse hrvaske politične grupacije v inozemstvu. Sprejeli so sledečo resolucijo: 1.-Kongres

se postavi na odločno antikomunistično stališče;
 2.-Kongres obsoja Titov teror v domovini; 3.-Kongres ugotavlja, da se ne bo hrvaski narod zadovoljil z nobeno drugo resitvijo, ki ne bi predvidevala ustanovitve svobodne lastne države.-V rimskih HSS krogih se opazajo ~~XX~~ tri grupacije: 1.-Skupina, ki deluje v Jugoslovanskem Podpornem Drustvu (Pernar, Didek, itd.), ki nima nikogar za sabo in ki jo ostali Hrvati odklanjajo; 2.-Mackovo HSS oportunistično krilo, ki a priori ne odklanja jugoslovanske solucije; 3.-Krnjevićevo HSS krilo, ki zastopa radikalno hrvasko linijo. Če se program te skupine ne bi dal uresniti, so pristasi grupe pripravljeni ohraniti manjšo emigracijo v svetu in se dalje boriti za hrvasko neodvisnost, ker se zavedajo, da imajo za seboj najmanj 90-95% hrvaskega naroda. Rimski hrvaski Narodni Odbor je za Krnjevica. Krnjević je pripravljen tudi z orožjem braniti pravice hrvaskega naroda.-V Ameriko sta potovala Stepincev tajnik Laskovic in jezuit Gradisa. V Rimu je crnogorski škof Dobricic: vzel si je dopust, ki naj bi ga prebil v Sloveniji; javil se je pa v Trstu pri angleskih oblastvih s prosnjo, da mu izdajo potno dovoljenje za Rim, česar da gre k Papežu na poročanje. Sedaj se se ne ve, če se škof namerava vrniti v Jugoslavijo.-Buric (škof na Pagu) je v Ameriki in pridno dela.-Predviden je se nov hrvaski kongres v Ameriki.-Jugoslovansko Podporno Drustvo posreduje službe za naše ljudi pri zaveznikih, zato nas tudi zavezniki vse vodijo kot Jugoslovane. V Neaplju pa imajo Hrvati pri angleski transportni kompaniji svojo posebno hrvasko ceto.

LIPOVSEK: „Zürcher Zeitung“ je potrdila prejem našega Memoranduma v zvezi s trzaskim vprašanjem. Poslal je v Trst rokopis svoje brosure o trzaskem in slovenskem vprašanju: obsega 30 tipkanih strani, ker je skrajšal informativni del.

LESKOVAR: Javornik namerava napisati v rimski „American Daily“ informacijo o našem Memorandumu v obliki pisma.

AD III

SPINDLER: Izroča kot prilogo zapisniku Erjavcevo pismo. Spindler ni hotel podpisati pisma, ker se Erjavce ni drzal sklepov naše zadnje seje.

LESKOVAR: Erjavce mu je izročil 37.592 lir in ^{mu Laskovic} je za to vsoto izdal potrdilo (5.000 za sobo, 20.000 za tipkarico in 12.592 kot preostanek obračuna!).

SPINDLER: Na Erjavcevo pismo je treba pisмено odgovoriti. Odbor smatra celo zadevo za diskretno in pooblasca g. dekana Bestra, kot svojega najstarejšega člana.

na, da uredi celokupno zadevo z Erjavcem. G. dekan Bestler naj prosi Erjavca, naj mu pokaze darovateljevo pismo, da smo si na jasnem glede Erjavcu poverjenega mandata; Erjavec naj tudi pokaze originalne pobotnice o nabavljenem materialu. Spindler ugotovi, da je Erjavec proti sklepu seje nabavil stroj za 25.000 lir, čeprav ima odbor za slicen stroj ponudbo za 13.000 lir.

LIPOVSEK: V primeru, da se ugotove nepravilnosti v Erjavcevem ravnanju, naj se o tem pisмено informira pater Zakrajska.

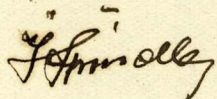
LESKOVAR: Pripravil in dostavil je pismo za Hrvate v obliki „Pro Memoria“ v zvezi z gibanjem za slovensko drzavo. Prepis je prilozen zapisniku. - Leskovar izdelal do prihodnje seje nacrt o Slovenski Agenciji, ki bi jo vodil s sodelovanjem Javornika in Lipovska. Ista trojica bi obenem urejevala Vestnik Akcijskega Odbora.

SPINDLER: Do Zebotove vrnitve prevzame zacasno urednistvo Vestnika Lipovsek.

JEZ: Do, prihodnje seje naj bi pripravil Javornik za Vestnik pregledni clanek o delu konference zunanjih ministrov v parizu in o dosedanjem poteku pariske mirovne konference; Leskovar naj bi pripravil kratek pregled nasega dosedanjega dela, Lipovsek pa naj povzame nas popravek listu „Osservatore Romano“.

Ker se nihce vec ne javi k besedi, zakljuci predsednik sejo.

Predsednik:

Zapisnikar:

ZAPISNIK VIII REDNE SEJE AKCIJSKEGA ODBORA

20. avgusta 1946.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Lipovsek, Leskovar, Jez.

DNEVNI RED: 1.-Ugotovitev sklepnosti;

2.-Citanje zapisnika;

3.-Porocila;

4.-Poslovnik odbora;

5.-Slucajnosti.

AD 1:

SPINDLER: ugotovi, da je bila seja pravilno in pismeno sklicana 19.8.1946. Nekateri odborniki so bili poleg tega tudi ustno povabljeni na sejo, kakor n.pr. Erjavec. Erjavec je pa javil, da se seje ne more udeležiti, ker mora ostati odslej v popoldanskih urah v kampu.

AD 2:

JEZ: precita zapisnika 6. in 7. odbbrove seje, ki sta soglasno sprejeta razen tocke, kjer je govora o hrvaskem kongresu v ~~CHICAGO~~; Leskovar popravlja svoje porocilo s prejsnje seje takole: Kongres se vrši konaj 2. septembra. Resolucijo, ki jo omenja zapisnik 7. seje, ni sprejel kongres temvec so jo podpisali predstavniki hrvaskih politicnih skupin iz USA in Kanade, ki so kongres sklicali.

AD 3:

JEZ: poroca, da je p. Preseren dostavil Drzavnemu tajnistvu in urednistvu lista „Osservatore Romano“ nas popravek. Na Jezev predlog sklene odbor, da bi bilo umestno, da se nas popravek v celoti ali samo delno objavi v kakem slovenskem listu v Trstu in Gorici.

V Parizu je Italija ze iznesla svoje mnenje o nacrtu mirovne pogodbe. Znacilno je dejstvo, da je Byrnes po italijanskem eksprozeju demonstrativno stisnil roko De Gasperi ju. Clani italijanske delegacije so doslej podali pesimistichno mnenje o italijanskih izgledih na mirovni konferenci. Istocasno je italijansko poluradno casopisje (kakor n.pr. „Il Messaggero“) zacelo kampanjo za ustanovitev samostojne drzave Julijske Krajine. De Gasperi je pa v Parizu zahteval, naj se k trzaski drzavi prikljuci tudi istrski obalni pas vkljucno Pulj, odnosno da se resitev vprasanja Slovenskega Primorja in Istre odlozi za leto dni, kakor se je to napravilo s kolonijami. Sele sedaj so se zacele v Parizu podrobnejse razprave o posameznih tockah nacрта mirovne pogodbe. V Parizu je prislo tudi do prvih direktnih stikov med jugoslovansko in italijansko delegacijo.

LESKOVAR: Ko je De Gasperi zahteval, naj se vprasanje Julijske Krajine odlozi za leto dni, mu je vpadel v hrbet Togliatti, kar je povzrocilo precej prahu v italijanskem tisku.

LIPOVSEK: Zebot je pisal, naj se dostavi jo ameriskemu

polkovniku duhovniku Bazniku sledeci referati: 1.-Razvoj komunisticne revolucije v Jugoslaviji. -2.-Sovrazna okupacija v Sloveniji. -3.-Razvoj notranjepoliticnega poloza ja v Sloveniji med okupacijo. Baznik bo o tem informiral slovenske ameriske kroge.

ODBOR:sklene, da naj se naprosi Javornik za sestavo prvega in drugega referata, docim bo tretjega pripravil Leskovar.

LESKOVAR:je pripravljen sestaviti referat o razvoju notranjepoliticnega poloza ja v Sloveniji med okupacijo, ker ima ze precej materiala zbrane ga, rabi samo osebo, ki bi mu referat pretipkala.

BESTER:predlaga, naj sami odborniki tipkajo razne referate ~~xxxxxxxxxxxx~~ proti honorarju.

JEZ:Odborniki naj v prostem casu sami tipkajo referate, honorar naj pa prepustijo odboru.

AD 4:

LIPOVSEK:precita svoj predlog za odborov poslovnik. V primeru nujnosti, naj o vseh zadevah, ki se ticejo nasega delovanja sklepajo predsednik, vsaj en odbornik in tajnik v upravnih zadevah, blagajnik pa v blagajniskih zadevah. Nacrt je prilozen zapisniku.

ODBOR:odobri Lipovskov nacrt poslovnika z nekaterimi spremembami.

AD 5:

LESKOVAR:Predlaga, naj se poslje Lipovskova brosur a o trzaskem vprasanju v Ameriko s prosnjo za natis. Lipovsek je ze poslal dva izvoda rokopisa Peterlinu v Trst; Peterlin je skoro gotove izrocil enega g. polk. Bazniku.

LIPOVSEK:je menja, naj bi se en izvod rokopisa poslal Zebotu, da ga poslje v Ameriko.

BESTER:14.t.m. je na prosnjo odbora govoril z Erjavcem o denarju iz Amerike, v zelji, da se uredi zadeva v splosno korist. Erjavec mu je pokazal racunska potrdila za 5.800 lir (razmnozevalni stroj), za nekaj cez 11.000 lir (papir in druge pisarniske potrebscine) in za 25.000 lir (pisalni stroj). Nikakor pa ni hotel pokazati Zakrajskevega pisma, da bi se na ta nacin ugotovila kompetenca za razpolaganje s poslanim denarjem. Erjavec je izjavil, da tozadevnega Zakrajskevega pisma ne pokaze nikomur.

SPINDLER:Erjavec je doslej izrocil odboru 55.000 lir, in sicer deloma v denarju in deloma v potrebscinah.

LESKOVAR: poroča, da je ponudila tvrdka Di Lelio (Via Plebiscito 110) pisalni stroj za 13.000 lir.

po navetug. denava Beitra
LIPOVSEK: predlaga, naj se pooblasti blagajnik, da preizkusi ponudeni stroj ter da ga kupi, če ceni odgovarja tudi kvaliteta, odnosno, ~~xxxxxx~~ ce bi stroj ne konveniral, da se pri drugih tvrdkah informira o cenah za pisalne stroje.

SPINDLER: ugotovi, da je predlog sprejet, in ker se ne javi več nihče k besedi, zaključijo sejo.

Seja je trajala od 15. do 17. ure.

PREDSEDNIK:

Spindler

ZAPISNIK:

15. 8. 77

ZAPISNIK IX REDNE SEJE
AKCIJSKEGA ODBORA 27. avgusta 1946.

NAVZOČI: Spindler, Bester, Lipovsek, Leskovar, Jez.
ODSOTEN: Erjavec.

DNEVNI RED:

- 1.-Citanje zapisnika;
- 2.-Porocila;
- 3.-Slucajnosti.

AD I:

Zapisnik 8. redne odborove seje je soglasno sprejet.

AD II:

JEZ: Mrkun se mu. je javil iz taborisca s prosnjo, da se mu dostavi informacije o možnostih izselitve v USA. Jez mu je obsirno odgovoril. - Prof. Kacin se je mudil nekaj dni v Rimu in je podal precej razveseljivo sliko o razvoju slovenskega ljudsko- in srednjesolskega stanja v coni A, kjer imamo sedaj Slovenci 7 srednjih in nad 150 ljudskih sol, torej vec kot za casa Avstrije in se vec kot za casa italijanske okupacije; znano je namrec, da so se v prvih letih italijanske okupacije slovenske sole na Primorskem nekoliko pomnozile. Stanje v Beneski Sloveniji je pa obupno zaradi italijanskega pritiska na slovensko prebivalstvo. Parri se je baje zavzemal za slovenske sole, ni pa naletel na potrebno razumevanje. V coni A ni slovenskih ucbenikov in potrebnih kabinetov. - V Parizu so medtem predebatiirali uvod mirovne pogodbe z Italijo. Zanimiva je prejudikacija poteka mirovne konference s strani britanske ~~xxxxxxx~~ imperialne konference, ki je zasedala v Parizu pod predsedstvom Bevina: na imperialni konferenci so namrec sklenili, naj pride Trst pod izključno kompetenco Združenih Narodov ali pa naj se vrne Italiji. - Jugoslovanska delegacija na mirovni konferenci je vložila svoj nacrt za ureditev trzaskega vprasanja; Jugoslavija prizna Trstu popolno svobodo, zahteva pa samo realno unijo. Jugoslavija je tudi spocila, da v nobenem primeru ne more izprazniti cone B in da prizna drzavnost Trsta samo v okviru mesta brez ozemlja, ki ga predvideva francoski nacrt. - De Gasperi je cisto po italijansko izrabil amerisko-jugoslovanski incident zaradi sestreljenih letalcev. - De Gasperi se je vrnil v Rim, kjer je zahteval od vlade zaupnico za svoje delo v Parizu, zaradi katerega so ga mocno napadli komunisti. De Gasperi je zaupnico dobil in ravno na predlog komunisticnih clanov vlade. - V juzni Ameriki pledira grof Sforza za ustanovitev anglosaksonskega-latinskega bloka, h kateremu bi končno morala pristopiti tudi Francija. - Trzaski skof Santin je poslal angleskemu kardinalu Griffinu brzojavko, s katero ga prosi, naj prepreci uresnicenje nacerta o internacionalizaciji Trsta, ker pomeni tudi internacionalni Trst veliko nevarnost za italijanstvo in katolicanstvo Trsta!

LESKOVAR:

Zanimati se je treba za primerne sluzbe na Goriskem, kjer lahko pride do kruha mnogo nasih intelektualcev.

JEZ:

Uciteljski in profesorski kandidati, ceprav ne kvalificirani, imajo možnost takojšnje zaposlitve.

BESTER:

Jugoslavija ima danes dovolj uciteljev, ker ~~xxx~~ je z ubrzanimi tecaji usposobila za uciteljski poklic mnogo nekvalificiranih moci.

LESKOVAR:

Javornik je pripravil za svicarski kongres organizacije „Pax Romana“ referat o razvoju revolucije v Sloveniji in o položaju Slovenije za casa okupacije. Referat so vzeli s seboj delegati Slovenske Dijaske Zveze, ki bodo na kongresu zastopali Slovenijo.

BESTER:

V referatu bi bilo dobro poudariti zveze nasih partizanov z nacisti in fasisti.

LIPOVSEK:

O svoji brosurji je pisal Peterlinu in Zebotu. Zaenkrat nima pomena, posiljati brosuru v Trst odnosno v Ameriko, ker pride Zebot v najkrajšem casu v Rim.

SPINDLER:

Kupljen je pisalni stroj za 13.000 lir; stroj je dober mocen, gladko tece in hkratu napravi lo kppij. Predlaga, da odbor odobri nakup.

Spindlerjev predlog je soglasno sprejet.

JEZ in LESKOVAR predlagata, naj se to v vljudni obliki sporoči Erjavcu s prosnjo, da svojo obveznost do A.O. cimprej uredi. Predlog je sprejet.

AD III:

Ker se nihče vec ne javi b besedi, zakljuci predsednik sejo.

Seja je trajala od 15. do 17. ure.

PREDSEDNIK:

Spindler

ZAPISNIKAR:

[Signature]

ZAPISNIK X REDNE SEJE AKCIJSKEGA ODBORA,

4.septembra 1946.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Leskovar, Lipovsek, Jez, Zebot.
ODSOTEN: Erjavec, in sicer opraviceno.
SEJA traja od 15.do 17.ure.

DNEVNI RED:

- 1.-Citanje zapisnika;
- 2.-Porocila;
- 3.Slucajnosti.

AD I: *zapisnica sprejeta.*

Ad II: JEZ: V Parizu se je zakljucila nacelna razprava o reparacijah. Bonomi je v imenu italijanske vlade iznesel svoje pomisleke glede nacрта mirovne pogodbe; odgovoril mu je v imenu jugoslovanske vlade Bebler, ki je nacelno pristal na predlagano razmejitev, zahteval je pa korekture razmejitev crte, v pogledu Trsta pa izjavil, da pristaja jugoslovanska vlada na ~~xxxxxxx~~ internacionalizacijo Trsta, omejeno na mesto s predmestji. - Sedaj se je doznalo za pikantnost izza casa italijanskih volitev v konstituanto: minister Romita je na posredovanje De Gasperija izrocil trzaskemu kandidatu Woditzki 60 milijonov lir: 30 milijonov lir je bilo takoj izdanih za nakup italijanskih zastav, ki so bile nemudoma poslane v Trst in Gorico; ostalih 30 milijonov lir je pa slo deloma v privatne zepe, deloma so pa namenjeni za nakup italijanskih zastav, ki naj bi se razobesile v cona B, potem ko bi jo jugoslovanske cete izpraznile. - Trzaski skof Santin se je 15 dni skrival v samostanu pri Pragli (Padova), ker mu je v Trstu grozila smrt. Santin se je mocno izpostavil s svojim pismom angleskemu kardinalu Griffinu, kateremu je tozil, da tudi internacionalizacija Trsta je velika nevarnost za italijanstvo in katolicanstvo trzaskih Italijanov. Kmalu nato je sklical Santin tiskovno konferenco, na kateri je zagotavljal navzoce novinarje, da se ne vmesava v politiko in da se zaradi tega cudi, da ga nekateri krogi tako napadajo. Trzaski avtonomistichni krogi so Sahtinu odgovorili, da ni res, da se ne peca s politiko, in da ne more podajati nobenih izjav v imenu trzaskih Italijanov, ker sme nastopati kvecjemu v imenu malostevilnih demokrcanov in drugih nacionalno usmerjenih elementov. -

ZEBOT: Iz Amerike so sporočili, da je bilo po „Domovini“ razposlanih 100 izvodov nasega Memoranduma. Sestavil je za amerisko vlado sozavno izjavo o priliki pogreba v Sloveniji sestreljenih letalcev. Za Odbor postaja aktualno vprašanje najetja tipkarice ali tipkarja. .

LIPOVSEK: Javornik predlaga za tipkarja Keslerja. Plačevali bi ga sproti ali s fiksno vsoto.

LESKOVAR: Zna tudi razmnoževati.

SPINDLER: Vzel naj bi se na poskusnjo za en mesec.

Predlog je soglasno sprejet.

ZEBOT: Zbrati bi morali vse dokumente o delu Akcijskega Odbora in o sporu s Krekom. Marsikdo je popolnoma neinformiran o celi zadevi. Dela za tipkarja bo torej dovolj.

LESKOVAR: 20. avgusta so imeli clani Slovenske Agencije sejo, na kateri so delocili njega za zacasnega zveznega clana z Akcijskim Odborom. Poleg Javornika in Lipovska je v Agenciji tudi Kesler, ki so ga kooptirali na seji dne 30. avgusta. Kooptacijo mora seveda odobriti A.O. Angleski naziv agencije naj bi bil: Slovenija Press-Slovenian News Agency. Agencija rabi pisalni papir s tiskano glavo.

SKLEP: Agencija nastopa na zunaj kot avtonomno telo. Akcijski Odbor imenuje clane Agencije. Tajnistvo A.O. usmerja delo Agencije. Zebot naj bi bil potemtakem v stalni zvezi s predsednikom Agencije Leskovarjem. Leskovar naj sestavi do prihodnje seje osnutek poslovnika Agencije. Naroci naj se 2.000 pol ciklostil papirja in 500 pol pisemskega papirja s tiskano glavo za Agencijo; za Akcijski Odbor pa zado-
stuje 1.000 pol ciklostil papirja s tiskano glavo.

JEZ: Dokumentacija o nasem delu, ki jo zeli Zebot, naj iz-
zide kot posebna številka nasega Vestnika, v omejeni nakla-
di 100 izvodov. - Predlog je sprejet.

LESKOVAR: Vestnik Agencije bo izhajal po potrebi in ga
bodo dostavljali vsem nekomunisticnim listom v Italiji in
v inozemstvu. Prva številka bo obsegala porocilo o delu Ak-
cijskega Odbora v zvezi z razposlanimi Memorandumi, porocila
iz domovine, vesti z ljubljanskega procesa itd.

LIPOVSEK: V zvezi s procesom bi bilo dobro primerjati
vesti Tanjuga s stenografskim zapisnikom procesa.

ZEBOT: Krek pripravlja tipkano izdajo ljubljanskega
procesa: posebno pozornost bo posvetil Hacinovemu pogumnemu
zadržanju.

LIPOVSEK: V Agencijo naj bi se kooptiral kot clan tudi
Falez.

ZEBOT: P. Preseren mu je sporočil, da ostane Falez v Svi-
ci kot tajnik na novo ustanovljenega Združenja katoliških
diplomirancev.

LESKOVAR: Za Agencijo bo treba redno dobivati iz Trsta
vse slovenske casopise; v vseh taboriscih bo treba ustano-
viti informacijske centre in zbirati pisma iz domovine.
Predlaga, naj se tudi Koren sprejme v Agencijo. - Sprejeto.

ZEBOT: Predlaga, naj poslje A.O. pozdravno brzojavko hr-
vaskemu kongresu, ki se vrši v Ameriki: v primeru, da je za to

prepozno, naj se naslovi brzojavka na novo izvoljen^{emu} odbor^u.

LESKOVAR: Ker so stroški za brzojavko veliki, predlaga, naj se poslje novo izvoljenemu odboru samo pozdravno pismo. - Sprejeto.

AD III:

ZEBOT: predlaga, naj se v A.O. kooptira Lipovsek kot tajnik II.

LIPOVSEK: Odkloni kooptacijo, ker smatra, da sedaj ni za to primeren trenutek. Kooptacija bi mu tudi prekrizala razne delovne študijske nacрте, ki jih ima za bodočnost. Predlaga zato, naj se vprašanje njegove kooptacije odloži.

ZEBOT: prosi Lipovska, naj vsaj via facti ostane na sejah A.O. in naj v njegovi odsotnosti vodi tajniske posle.

SPINDLER: ugotovi, da Erjavec se ni uredil z A.O. vseh obveznosti.

BESTER: Sporoči naj se Erjavcu, da piše A.O. v Lemont P. Zakrajsku, če ne uredi zadeve v enem tednu.

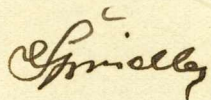
LIPOVSEK: prihodnja seja naj se sklice v času, ko je Erjavec prost. Seja naj se zato sklice tri dni prej.

JEZ: Pokazati moramo največjo dobro voljo, da se zadeva v skupnem interesu pametno uredi.

LESKOVAR: Ni dobro, pisati Erjavcu v ultimativnem tonu. Povabimo Erjavca tudi na prihodnjo sejo; če se Erjavec ne odzove nasemu povabilu, pisemo istocasno Erjavcu in P. Zakrajsku. - Sprejeto.

Ker se nihče več ne javi k besedi, zaključí predsednik sejo.

PREDSEDNIK:

ZAPISNIKAR:

ZAPISNIK XI REDNE SEJE
AKCIJSKEGA ODBORA
9.IX.1946.

NAVZOČI: Spindler, Bester, Lipovsek, Leskovar, Zebot, Jez.
ODSOTEN: Erjavec.

DNEVNI RED:

- 1.-Citanje zapisnika;
- 2.-Porocila;
- 3.-Slucajnosti.

AD I:

Zapisnik X odborove seje je sprejet, predsednik pa ugotovi, da vsi sejni sklepi niso bili izvršeni. Erjavec ni navzoč, ceprav je seja sklicana za uro, ki je njemu primerena. Prisel je čas, da pisemo o Erjavcevi zadevi naravnost g.p. Zakrajsku in da se mu zahvalimo za denar in material, ki smo ga sprejeli iz Erjavcevih rok.

LIPOVSEK: Priloziti bi morali Erjavcev obracun in nasi dve pismi na naslov Erjavca v tej zadevi.

BESTER: Natancno je treba popisati ves potek sporne zadeve, ker je verjetno, da nam p. Zakrajsek ne bo odgovoril, tako da ne bo kasneje prilike, da mu vdrugic zadevo natancneje opisemo.

ZEBOT: Odbor naj se kolektivno podpiše, da se v tem vidi nje gova enotnost.

SPINDLER: Erjavec se ponovno ni odzval nasim vabilom na seje in zato ni oportuno, da ga se nadalje vabimo na nase seje. V poslovnik bi bilo treba vnesti določbo, da je smatrati, da je odbornik odstopil, ce se trikrat zaporedoma ne udeleži seje.

LIPOVSEK: Bolje bi bilo določbo stilizirati takole: Ce odbornik ne vrši v redu poverjenih mu poslov in ce se zaradi tega ne opraviči, naj odstopi.

ZEBOT: Erjavec ni poravnal svojih obveznosti iz naslova darila; to je sporna točka med Erjavcem in AO. AO se je preprical, da mora v skupnem interesu zadevo cimprej likvidirati in spor javiti dobrotniku.

LIPOVSEK: Erjavca ne moremo izključiti samo zaradi tega, ker se trikrat zaporedoma ni udeležil odborove seje; to bi bil samo formalni razlog. Erjavca pa moramo prijeti konkretno zaradi ameriskega darila.

ZEBOT: Dobro bi bilo počakati na eventualni Zakrajškov odgovor; v pismu je treba omeniti, da so odborniki na njegov predlog odklonili del podarjene vsote, ki ga je p. Zakrajsek določil kot podporo odbornikom.

LESKOVAR: Bolje bi bilo, ko bi sam g. dekan napisal in podpisal pismo za p. Zakrajska. Efekt bi bil prav gotovo večji.

ZEBOT: To bi res psiholosko dobro učinkovalo. Morda bi se to dalo kompromisno rešiti na sledeči način: odbor naj podpiše obracun, g. dekan pa spremno pismo.

BESTER: je mnenja, naj odbor oboje uradno podpiše.

SPINDLER: ugotovi, da so sprejeti naslednji trije sklepi:

1.-Erjavec se zaenkrat več ne vabi na nase seje, in sicer vse dotlej, dokler ne poravnava svojih obveznosti do odbora; poleg tega se Erjavec namenoma ni udeležil vseh naših zadnjih sej, in tudi ne danesnje, ceprav je bila ta sklicana za čas, ko vemo, da je Erjavec prost.

2.-V poslovnik se vnese določba o izgubi odborniskega mesta, zaradi opetovanega neupravičenega izostanka od sej.

3.-Odbor pošlje p. Zakrajsku zahvalno pismo in mu pojasni, koliko je vsega skupaj prejel s strani Erjavca.

LESKOVAR: pojasni, da ni sestavil nacрта za poslovnik Slovenske Agencije, kakor je to bilo na prejšnji seji določeno, ker je bila seja zaradi Zebotovega odhoda predčasno sklicana.

AD II:

Jez poroča o infiltraciji tujega kapitala v Trst in o predvideni novi cerkveni razdelitvi Istre. Po tem nacrtu, naj bi se poreska in puljska škofija združili v eno samo s sedežem v Pulju; ravno tako, naj bi se reska in krska škofija združili v eno samo s sedežem na Reki. S tem nacrtom se sedaj bavi zagrebski nadškof Štepinac. - Po dolgem času se je pokazalo, da nosi trzaski škof Santin vso odgovornost za poboj dveh Slovencev in za ranitev dvanajstih drugih o priliki zadnjih krvavih dogodkov v slovenskem trzaskem predmestju Skedenj; ker so Slovenci na skedenjski cerkvi izobesili slovensko zastavo, je škof dvakrat pozval skedenjskega zupnika, naj pokliče policijo, da bi zastavo odstranila: zupnik je to z odločnostjo odklonil, nakar je Santin sam o vsem obvestil policijo, ki je proti Slovincem nastopila z največjo brezobzirnostjo.

ZEBOT: Porocal bi nekaj o odnevih ljubljanskega procesa. Krek je pri Poljakih dolžil njega zaradi svoje obsodbe. Vprašati se moramo, kaj so prav za prav hoteli doseči s tem procesom. Zakaj so samo nekatere nase emigrante sodili v odsotnosti, drugih pa ne? Pri vsem tem je prav gotovo neko ozadje. Zakaj so Kreku očitali delovanje pri Intermariumu, ko vendar ta očitek ni učinkoval njim v prid? V inozemstvu se delu za Intermarium smeji, doma se pa delajo s tem velike iluzije. - Proces je deloval slabo na Krekov krog, ker se je izkazalo, da je njegov način dela slab. Na zaveznike slabo učinkuje dejstvo, da so dobili v Londonu Krekov arhiv. Krek je spretno izrabil znani letalski spor

med Jugoslavijo in USA.-Del Krekove okolice cuti sedaj potrebo po zblizanju z AO. Tezko je a priori zavzeti v tem pogledu konkretno stališče. Mi smo naso stvar zaceli na jasnih osnovah slovenske drzavnosti in v tem pogledu izdali akte mednarodnega znacaja. Moramo pa postopati zelo previdno, ker imamo v tem oziru ze precejšnje izkusnje. Dobra volja drugih je lahko samo taktika, da nas izigrajo. Zavedajmo se, da ne bo mogoce vdrugic ustanoviti AO, ce ga ze enkrat razpustimo.-Zebot nato javi, da odpotuje k družini, kjer ostane do konca septembra.

SPINDLER: Nekaj je v zraku, kar bo politiko nase emigracije docela spremenilo. Zelo mocno znaki so, da stojimo pred zelo vaznimi zunanjepolitickimi sklepi. V Ameriki se sedaj vrši panhrvaski kongres in mi bi se morali prilagoditi predvideni hrvaski preusmeritvi. Kongresu prisostvujejo Stepincev tajnik, Macek in delegatje ameriskih Hrvatov: iz tega vidimo, da smatrajo Hrvati delo kongresa za zelo vazno. Hrvati bodo na kongresu sprejeli sledeca sklepa: 1.- Boriti se je treba proti Titovemu komunistickemu rezimu in ga rusiti; temu glavnemu cilju je treba podrediti vse druge politicke aspiracije; 2.- Kongres naj potrdi zahtevo po vzpostavitvi nezavisne hrvaske drzave z bivšimi mejami. -Krek je dobil namig, naj cimprej sklene sporazum z Mackom, da se more zrusiti Titov rezim, kajti jasno je, da ostane Tito na oblasti vse dotlej, dokler ne pride do sporazuma med jugoslovanskimi emigranti. Hrvatje ne bodo v prvem naskoku zahtevali locitve od Jugoslavije, ker bodo vse svoje aspiracije podredili svojemu glavnemu cilju, to je rusenju Titovega rezima. Ce zeliyo zavezniki, da vkoraka v Jugoslavijo jugoslovanska formacija, bodo morali storiti isto tudi jugoslovansko usmerjeni Slovenci. Mi smo ze v zacetku svojega dela predvidevali, da ne gremo v skrajnosti. Ce je Macek pristal na tako skucijo, gredo z njim vsi Hrvati, toda le v primeru, da pride v Jugoslaviji do konfederativne ureditve po vzorcu angleskih dominionov. Nastaja tako zopet problem treh drzav. Mi pred tako vaznimi politickimi odlocitvami lahko ugotovimo, da smo se z njimi srečali na pol pota. Separatisticne teznje so vplivale na jugoslovansko prestizno politiko, kajti sprejeta je oblika, na katero morejo pristati tudi narodno separatisticno usmerjene struje. V primeru da pride do snovanja sirsega jugoslovanskega Narodnega Odbora, postavljeni smo pred dilemo, kaksno stališče bomo zavzeli v sledecih vprasanjih: 1.- Ali se mi na podlagi take politicke koncepcije pogajamo? 2.- Ali v imenu Slovenskega Bloka pristanemo na sodelovanje? 3.- Ali vztrajamo na principu stroge opozicije in delamo samostojno naprej?

ZEBOT: A priori pogajanj ne odklanjamo; ni pa primerno, da se zaradi tega razide AO.

SPINDLER: AO se nikakor ne razide. AO ima ze svojo zgodovino ki smo mu jo priborili s svojim skupnim delom. Pri pogajanjih moramo pa nastopati kot enaki z enakimi.

LESKOVAR: Čeprav zastopamo radikalno slovensko narodno stališče, moremo brez nadaljnjega pristati na sodelovanje z jugoslovansko emigrantsko formacijo.

JEZ: predlaga odboru, naj sprejme sledeči sklep: AO se nika-
kor ne razpusti samo zaradi predstojecih možnih razgovo-
rov z opozicijo. Nacelno razgovorov ne odklanjamo, ker je
nas interes, da smo točno informirani o politični situaci-
ji med jugoslovansko emigracijo. Vedno in povsod moramo
odločno zastopati slovensko pravico do državnosti v jugo-
slovanskem okviru. Nihče nima pravice za časa morebitnih
pogajanj z ostalimi emigrantskimi krogi pristati na kakr-
sno koli obliko sodelovanja brez predhodnega pristanka
celokupnega odbora. - Sklep je soglasno sprejet.

LESKOVAR: Razgovarjati se moramo vedno samo z odgovornimi
krogi.

AD III:

Ker se nihče ne javi k besedi, zaključí predsednik
sejo.

Seja je trajala od 15. do 17. ure.

PREDSEDNIK:

Spniolke,

ZAPISNIKAR:

ZAPISNIK XII SEJE AKCIJSKEGA
ODBORA-24.IX.1946.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Leskovar, Lipovsek, Jez.

DNEVNI RED:

- 1.-Citanje zapisnika;
- 2.-Porocila;
- 3.-Slucajnosti.

AD I.-

Zapisnik XI odborove seje je soglasno sprejet.

AD II.-

SPINDLER: Lahko ugotovimo, da je hrvaški kongres v Chicagu potekel cisto v smislu smernic, ki smo si jih tudi mi naredili pri nasem delu. Na kongresu so postavili cisto jasno zahtevo po suvereni hrvaški drzavi, po možnosti vkljuceni v kako Srednjeevropsko unijo. Na kongresu so se izogibali, da bi omenjali Jugoslavijo, ceprav niso izrecno izkljucili možnosti jugoslovanske skupnosti. Jugoslovanska pot je se vedno odprta. Omenjeni so ~~mednarodni~~ jugoslovanski narodi. Kongresu sta prisostvovali dve pomembni ameriski osebnosti: kardinal Stritch in podguverner Butler; Butler je v svojem govoru omenil Macka kot neustrasnega borca za svobodo. Hrvaska separatisticna misel ni tuja amerikanski javnosti, ki jo celo s simpatijo spremlja. -Z druge strani vemo, da je Adam Pribicevic izjavil, da so Srbi in Bolgari blizji kakor Hrvati in Slovenci, s katerimi je treba ohraniti le dobre sosedske odnosaje. Slicno se je izjavil tudi Fotic. Zivkovic pa se vedno nadaljuje s svojo JNS politiko, v nadi, da ga bo ZSSR podprla, kajti se vedno pisari v Moskvo in vzdrzuje stike s sovjetskimi diplomatskimi krogi v inozemstvu. Srbija je namrec vedno v svoji zgodovini racunala na rusko pomoc. V srbskem taboru opazimo torej dve nasproti si stojeci stalisci: pristasi JNS in radikalov grade svojo politiko na ideji panslavizma, docim racunajo ljudje okoli Fotica na pomoc zapadnih zaveznikov, da bi skupno z Gracijo uresnicili zamisel o Balkanski Uniji. Djujic, Jevdjev in Pribicevic se s tako Foticevo politicno linijo strinjajo. Danes je pa s hrvaškim kongresom nastal velik preokret v jugoslovanski emigrantski politiki. Hrvati so sklenili, da gredo cisto svoja pota in sicer loveno od pravoslavja, docim se Srbi se vedno oklepajo pravoslavja in iscejo zascite in sporazuma s pravoslavnimi drzavami. Zelo vazno je torej danes za Slovence, da se pravilno opredelijo sprico previranj v srbskem in hrvaškem taboru. Politika Slovenskega Bloka in Akcijskega Odbora je bila doslej negotova zaradi tega, ker so Hrvati izjavljali, da zacasno pristajajo na jugoslovansko linijo. Zakaj je pa Macek podal drugacno izjavo? Zavezniki so dali Macku na razpolago

avion za potovanje v Ameriko: zato ni izključeno, da so pristali na nekaksne koncesije v prid Mackovi politiki. Lahko torej zaključimo, da je bilo na ta način tudi delo nasega AO kronano z uspehom.

JEZ:

Predsednik Spindler je podal sliko notranjepolitičnega razvoja jugoslovanske emigrantske politike. Da bo slika popolnejša je se treba preuciti zunanjepolitične prilike, ki poleg notranjih, določajo narodne smernice vsakemu treznemu narodnemu delavcu.

Slovenci smo suznji svojega geopolitičnega položaja, ki nas navdaja z največjo zaskrbljenostjo. Vaznejši od notranjepolitičnih so za nas zunanjepolitični argumenti.

Danes, ko se določajo nase bodoče narodne meje z Italijo, je vazno, da se nekoliko poglobimo v italijanske nacerte s slovenskim ozemljem, ki ga je z izgubljeno drugo svetovno vojno izgubila v svoji obmejni pokrajini Venezia Giulia. Na podlagi zanesljivega poročila s Primorskega je prisla danes za Italijo, sprico Italijā nepovoljnega poteka pariske mirovne konference, „l'occasione di giocare tutto per tutto e di varare un'altra proposta, certamente bene accetta dagli Anglosassoni, perché conforme ai loro interessi, che a lunga vista farebbe cadere in grembo all'Italia, come un frutto maturo non solo tutta la Venezia Giulia ma forse di più. Sempre che sia possibile evitare come tutti speriamo il cozzo violento fra l'Oriente e l'Occidente...“ Vojna postavi, seveda, vse na glavo!

Bonomi je v Parizu predlagal plebiscit za Julijsko Krajino; to je mocno razburilo primorske Italijane, ki se zavedajo, da bi Italija s plebiscitom izgubila se to, kar bi ji na podlagi sklepov pariske mirovne konference sicer ostalo.

„C'è una speranza: che la Jugoslavia rifiuti di accettare la proposta Bonomi, non perché non fosse certa di ottenere col plebiscito quanto i compromessi progressivi dei sedicenti Grandi sono pronti ad assegnarle, ma perché le sue aspirazioni, a lunga vista, vanno molto oltre e perché non vorrebbe comprometterle col risultato di un plebiscito che in un periodo di tempo più o meno lontano, potrebbe forse avere qualche peso.“

Primorski Italijani so prepricani, da je okoli 80% primorskih Slovencev proti rezimu Marsala Tita; vedo pa da bi mnogo od teh nezadovoljnih Slovencev pri plebiscitu glasovalo za Jugoslavijo. V primeru vzpostavitve kraljevine v Jugoslaviji, bi pa Slovenci 100% glasovali pri plebiscitu za Jugoslavijo. Italijani pripisujejo vse to krivicnemu postopanju, ki so ga bili primorski Slovenci delezni zadnjih 25 let pod italijansko okupacijo. Italijani si namrec domisljajo, da so l. 1919. Slovenci raje sprejeli na Primorskem jarem katoliske Italije kakor pa jarem pravoslavne Srbije, OZNA bo pri morebitnem plebi-

scitu igrala tudi vazo vlogo s politienim pritiskom na glasovalce. Primorski Italijani opozarjajo italijansko vlado, da ima OZNA svoje ljudi na italijanskih Questurah, na zavezniskih komandah v coni A in da bo imela svoje ljudi tudi pri kasnejših plebiscitarnih komisijah. Vse to kaže, da bi plebiscit izpadel neugodno za Italijo, ce bi se vrsil v celi Julijski Krajini.

V primeru plebiscita predvidevajo Italijani dve možnosti:

1.-Ce v Parizu sprejmejo Bonomijev predlog, je treba razdeliti Julijsko Krajino v vec plebiscitarnih pasov, da se resi, kar se resiti da. Pasovi naj bi bili sledeci: 1) Gorica in goriska ravnina, ki bi glasovali verjetno za Italijo; 2) Trzic z okolico, ki bi skoro gotovo glasoval za Jugoslavijo; 3) Zapadna Istra s Puljem, ki bi se morda se mogla resiti. Na ostalo Julijsko Krajino primorski Italijani sploh ne racunajo.

2.-Ce v Parizu odbijejo Bonomijev predlog, mora Italija racunati s casom, da resi, kar se bo sploh se dalo resiti. Najboljsa bi bila kompromisna solucija, ki bi odlozila definitivno resitev primorskega vprasanja za dolgo dobo let. Angloamerikanci bi se s tem strinjali in verjetno tudi vzhodne sile „non ancora pronte a prendersi con la forza quello che si nega loro al tavolo verde“.

Za Italijo bi bila najboljša resitev samostojnost cele Julijske Krajine in Furlanije. Furlanija bi s svojimi 700.000 prebivalci kasneje, ko bi se otresli filojugoslovanstva in komunizma, odlocilno vplivali v italijansko korist pri plebiscitu, ki naj bi dokončno odlocil o usodi tega „Jadranskega Primorja“ (Litorale Adriatico), ki naj bi bil medtem postavljen pod mednarodno ~~varstvo~~ ^{praznjenje} s pravico do plebiscita cez 20 let. Verjetno je, da bodo Slovenci z navdušenjem sprejeli tak nacrt. Na Primorskem bodo v teh dvajsetih letih Italijani s Slovenci lepo postopali. Katolicizem bo vez, ki jih bo mocno druzila, kajti moralni in kulturni interesi katoliskih Slovencev gravitirajo proti katoliski Italiji in ne proti pravoslavnemu Balkanu. Ce se bodo stvari tako razvijale, bo kasnejši plebiscit izpadel gotovo v italijansko korist in bo s tem zadan smrtni udarec vsaki slovenski inedenti.

Italijani racunajo tudi z dejstvom, da se poraja v Jugoslaviji mocna katoliska opozicija proti komunisticni diktaturi; opozicionalci si zelijo odcepitev Slovenije od Jugoslavije in federativno zvezo z Italijo.

„Ma c'è di più: È notorio che nella Jugoslavia sta prendendo piede un movimento abbastanza forte di resistenza ed opposizione contro la Dittatura rossa. Movimento prettamente cattolico, che ha in programma fra l'altro il distacco della Slovenia dalla Federazione Jugoslava, ossia da Belgrado, e l'unione federativa all'Italia. Non c'è bisogno che ci dilunghiamo a dimostrare i vantaggi di avere ai confini una Slovenia pacifica e federata al posto di una Jugoslavia imperialista ed ostile.“

Italijani se zavedajo, da ne De Gasperi ne italijanska vlada ne moreta iznesti takega predloga na mirovni konferenci, zato pa naj bi predlog iznečla po predhodnem sporazumu z zavezniki kaka Italiji prijateljsko razpoložena država, članica mirovne konference.

To je le ena zunanjepolitična smernica, ki mora oddolžno vplivati na splošno slovensko politiko!

LESKOVAR: Iz nekega pisma iz Londona je razvidno, da ni angleska vlada naklonjena misli delitve Jugoslavije, docinjajo ameriški politični krogi bolj naklonjeni separatističnim težnjam. Morda so Angleži v tem pogledu le bolj rezervirani od Amerikancev.

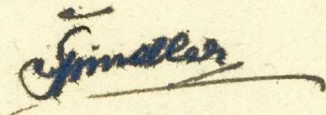
LIPOVSEK: Primorski Italijani so se že pod nemsko okupacijo navdusevali nad tvorbo „Litorale Adriatico“, ki jo je Gauleiter Reiner tudi uresnicil. Italijani pač pri tem računajo s kompaktno maso več kot 500.000 Furlanov, ki bi močno nevtralizirali slovenski in hrvaski pritisk na Primorskem. Že 1.1.1944. so v Trstu iznesli predlog slovensko-hrvaskega sodržavja, na podlagi katerega bi bili Slovenci razdeljeni na tri dele. Za takimi načrti se skrivajo trzaski finančni krogi in furlanski plemiči, ki računajo, da bi postale zveze take male primorske državice z Italijo vedno močnejše.

AD III:

SPINDLER: 4. oktobra je praznik Sv. Terezije in zato predlaga, da bi se odborniki udeležili ob 7. uri sv. mise, ki jo bo v kapelici na Oljati daroval g. dekan Bester. Predlog je sprejet.

Ker se ne javi več nihče k besedi, zaključijo predsednik sejo. Seja je trajala od 15. do 16,30 h.

PREDSEDNIK:

ZAPISNIKAR:

ZAPISNIK XIII. REDNE SEJE AKCIJSKEGA ODBORA
23.10.1946.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Zebot, Lekškovar, Lipovšek, Jez.

DNEVNI RED: 1.-Citanje zapisnika;
2.-Porocila;
3.-Slučajnosti.

AD I: Zapisnik 12.redne seje je sprejet.

ZEBOT: Jezevo porocilo o prilikah na Primorskem (glej zapisnik 12.seje!) vzbuja pozornost zaradi omembe, da Italijani racunajo na možnost, da bi Slovenci pristali na federativno sožitje z Italijani. Ni verjetno, da bi bili med Slovenci politiki, ki bi se za tako resitev navdusevali.

JEZ: Slovenski katoliski krogi v Gorici se v tem smislu izjavljajo!

ZEBOT: Da, res je; Mons. Brumat se je res izjavil, da ostanejo katoliski Slovenci raje pod Italijo kakor pa da bi sli v Titovo Jugoslavijo. Bodo za Jugoslavijo, ko ne bo vec Titovega rezima.

AD II:

JEZ: Jugoslovanski umik s pariske mirovne konference in sovjetski protest proti stilizaciji trzaskega statuta na isti konferenci sta za nas Slovence zanimiva dogodka. Z newyorskó konferenco ONU-ja se je zacela delikatna faza mednarodnega politicega razvoja, ki nam narekuje pri nasem delu največjo previdnost. Obsodba zagrebskega nadškofa Stepinca je dala svetu priliko za sprozitev kampanije proti komunisticnemu rezimu v Jugoslaviji. Ob tej priliki se je ugotovilo, da imamo Slovenci in Hrvati skoro lastnosti državotvornih narodov. Ta nas državotvornost se pa na zalost presoja z vidika misije katolikse Avstrije kot naravnega varuha neodvisnosti balkanskih narodov. Ugotavljajo sicer, da se je Avstrija izneverila tej svoji veliki misiji, ker so avstrijski cesarji zapadli premocnemu pangermanskemu vplivu in zaceli zatirati balkanske narode in usmerjati svojo politicno ekspanzivno misijo proti Italiji in Zapadu. Sicer lahko v tej zvezi ugotovimo, da je Vatikan, ceprav je mnogo stoletij pridigal krizarske vojne proti Turkom, Avstriji nasvetoval, naj ne podpira borbe balkanskih narodov za osvoboditev izpod turškega jarma; Vatikan je to svoje stališce opiral na legitimizem turskega gospodstva na Balkanu. To v zvezi s slovenskim geopoliticnim položajem. V zvezi z mednarodnim položajem pa smemo ugotoviti, da stojimo mi Slovenci v ospredju mednarodnih dogodkov, ki se bliskovito razvijajo v znamenju atomske vročice. Treba je potisniti Sovjete nazaj za meje iz leta 1939. in dobiti kontrolo nad proizvajanjem atomske bombe na sovjetském ozemlju. Mudi se; ce ne bo slo zlepa, bo treba nastaviti Sovjetom noz na vrat in jih prisiliti k umiku. -Primorski

Italijani so nezadovoljni s predvideno resitvijo trzaskoga vprasanja, ker se upravičeno boje, da ne bi Trst ~~z~~ v kratkem casu popolnoma zapadel sovjetskemu in jugoslovanskemu komunističnemu vplivu. - Zanimiv je dogovor, sklenjen v Parizu med Confederazione Generale del Lavoro in Jugoslovansko Sindiakalno Zvezo z ozirom na trzasko delavske interese. - Londonski Jugoslovanski Odbor zahteva od vseh emigrantskih grup, naj formirajo enotna narodna predstavništva, nakar se bo sestavila centralna jugoslovanska emigrantska reprezentanca.

LIPOVSEK: Omenjeni sindikalni dogovor je zelo vazen, ker so s tem italijanski sovinstični elementi na Primorskem zelo udarjeni; z dogovorom se je komunistični vpliv domacinov zelo ojacil. Na ta nacin se opaza obratni proces kakor v zadnjih petdesetih letih.

LESKOVAR: Jugoslovanski Narodni Odbor je izdal poziv na enotno akcijo proti jugoslovanskemu komunističnemu rezimu.

ZEBOT: Londonski Jugoslovanski Odbor je izdal poziv za energicno akcijo proti Titu; Macek in Krek sta izdala tudi nekaj slicnega, tako da so nekateri v tem videli ze neko jugoslovansko emigrantsko solidarnost. V zvezi s hrvaskim kongresom je treba omeniti, da ~~se~~ vidijo v njem ljudje, ki ~~sta~~ na staliscu jugoslovanske kontinuitete neko vrzel, in ugotavljajo, da je kongres interna zadeva ameriskih Hrvatov in ne zadeva Hrvatov kot drzavljanov Jugoslavije. Macek sam se ni nikoli postavil na tako stalisce: res je, da ni na kongresu izrecno omenil, da se bo se dalje boril za uresnicitev programa NDH, jasno je pa sporočil Kreku, da je Hrvat in da se bo kot tak boril za uveljavljenje hrvaske politične linije. Hrvaski kongres je postavil realisticen hrvaski program in je s tem bila prizadejana jugoslovanski liniji velik udarec. Polagoma se bodo morali postaviti se Srbi in Slovenci na slicno stalisce in skusati bodo morali, pridobiti Hrvate za rahlo vez konfederacije.

SPINDLER: Skusa podati v kratkem pregled notranjega in strankarskega političnega poloaja na Slovenskem pred in med svetovno vojno. Edino na podlagi takega pregleda bomo laze razumeli zgodovinski pomen dela AO. Ta pregled nam bo, obenem sluzil kot podlaga za razgovor o smernicah nasega dela v budoucnosti. - AO je nastal kot plod prejsnjih raznih opozicionalnih gibanj v stranki. V SLS ni bilo nobene opozicije vse do l. 1928.; sele z malonedeljskim shodom Krizarjev, krscanskih socialistov itd. se je pojavila odlocna opozicija. Sicer se je ze takoj po smrti J. Ev. Kreka pojavila mala opozicija v stranki, ki pa ni imela globljih posledic. Po Lampetovi smrti smo ostali Slovenci brez dobrih gospodarstvenikov. Slovensko gospodarstvo se je zacelo lepo razvijati sele s sirkopotezno Krekovo zdruzno blagovno in kreditno akcijo. V Sloveniji so mali vlagatelji od l. 1920. do l. 1940. zbrali ogromne vsote zdruznega kapitala; ta pojav bi bil v ponos mnogo vecjim narodom kot je nas! To se je vse izvrсило na podlagi

Krekovega nacela, naj denar slovenskih malih vlagateljev služi in plodi slovensko narodno gospodarstvo. Slovenske blagovne zadruge so v tej dobi prevzele v svoje roke slovensko notranjo in zunanjo trgovino, in to vse na podlagi nacela o svobodni iniciativi in skupnosti prostovoljnih gospodarskih združenj. Krekova zadružna akcija bi pa rodila mnogo več sadov, ko bi Krek razpolagal z dobrimi sodelavci. Po Krekovi smrti je v SLS zavlada konzorcij Remec, Avsenek, Slokar, Basaj in drugi, ki so imeli močno oporo v ljubljanskem Katoliškem Tiskovnem Drustvu. Ta konzorcij je bil nekaki faktotum pri celokupnem slovenskem združnem sistemu; brez njega se ni mogla ustanoviti nobena zadruga, brez njega se ni mogla izvesti nobena gospodarska reforma. V slovenski združni soli so se izsolali vsi večji slovenski gospodarstveniki iz klerikalnega in liberalnega tabora: Bregar, Krek, Gregorc, Jelacin, itd. Skrbec ni prisel do izraza za casa Koroscevega življenja; sele po Koroscevi smrti se je mogle Skrbec močneje uveljaviti v slovenskem gospodarstvu: Skrbec pa ni gradil na slovenskem kmetijskem blagovnem združnistvu, odsvetoval je slovenskim gospodarstvenikom, da bi se bavili z eksportom in importom blaga, temveč je ves kreditni združni kapital nalagal v industrijska podjetja, snoval nove tovarne, ki naj bi delovale po vzorcu ameriških in nemških industrijskih podjetij in trustov. Skrbcu so pri tem delu tiho sekundirali predstavniki slovenskih katoliških gospodarskih ustanov. „Gospodarska Zveza“ je v dobi 1919-1940 imela 19 milijonov dotacij in vsi gospodarstveniki, ki so izšli iz take gospodarske sole, so si napravili ogromna bogastva: Gregorc n. pr. 30 milijonov! Kmečko združnistvo je zaradi takega gospodarskega sistema zacelo hirati, dokler ga ni temeljito prizadela gospodarska kriza iz l. 1930. Ti slovenski gospodarstveniki so ves razpoložljivi kapital nalagali na jug: „Zadružna Zveza“ je tako izgubila 120 milijonov. Vloge so zaradi krize naravno zamrznile in vlagatelji so izgubili 50% svojega teško prihranjenega premoženja. Ta gospodarski polom pomeni zacetek prve revolucije v miselnosti slovenskega preprostega cloveka. V takem nacinu gospodarjenja s slovenskim narodnim premoženjem je iskati vzrok za zmago OF v Sloveniji. Vsi postenjaki, ki so se protivili takim narodnim gospodarstvenikom, so bili brez nadaljnega odzaganja: tako usodo so doziveli vodilni mozje iz krscanskega socialističnega tabora kakor Gosar, Solar, Gostincar. Edino Korosceva oseba je se drzala skupaj SLS, tako da spori niso prodrli v siršo javnost. Sicer je pa bilo tem slovenskim kapitalisticnim gospodarstvenikom teško dokazati, da s svojim postopanjem skodujejo slovenskemu gospodarskemu izzivljanju. Ti ljudje so zaceli umetno demontirati stajersko in kranjsko združnistvo, in vse kredite so usmerjali proti Ljubljani. S tako mentaliteto prezeti so nekateri se pred Skrbcevim nastopom ustanovili „Zadružno Banko“, ki se je pa kja kmalu presnovala v delnisko družbo, v kateri je bila „Zadružna Zveza“ udeležena s 50% kapitala in zasebniki tudi z enakim deležem; pri tej presnovi je nova Banka prevzela ves dobiček, izgubo pa velikodusno prepustila „Zadružni Zvezi“. Banka je nato finansirala Slokarjeve gospodarske

podvige. Nobeno podjetje ni moglo funkcionirati, dokler ga niso odborniki prevzeli v svoje roke.

L. 1930 se je zacelo v našem gospodarskem življenju neko prebujanje: krscanski socialisti so sli med delavstvo in delavski pokret reorganizirali. Tudi kmetje so se po JNS diktaturi prebudili; delo je bilo na Stajerskem lahko, ker je bilo razlogov za nezadovoljstvo z ljubljanskim nacinom gospodarjenja dovolj: Ljubljana je zakrivila propast mnogih stajerskih sadjarskih in vinrskih zadrug. Delavci in kmetje so zaceli misliti po svoje. Med Muro in Dravo je nastalo tako 6 strokovnih blagovnih zadrug, ki so zacele voditi svojo narodno gospodarsko politiko brez Ljubljane in po idealni zasnovi pokojnega Kreka. Volitve so se l. 1938. vrsile na Stajerskem v drugacnih okoliscinah kakor pa v Ljubljani: kandidate za narodne poslance je izbiral zbor ljudskih zaupnikov! Stajerci so l. 1942. vsilili tudi Ljubljancanom svoje nove poglede na slovensko življenje. Stajerci so bili pocetniki Slovenskega Bloka, ki je priklisal k življenju in vlil novih sil ostalim slovenskim pokrajinskim organizacijam. Proti temu novemu življenju se je uprl znani gospodarski krog okoli „Zadružne Zveze“, pri vlekkel iz ropotarnice Avseneka in ga l. 1943. postavil za predsednika stranke. Avsenek je tako prevzel strankino vodstvo v zelo kritični fazi, in sicer po Natlacenovi smrti. Avsenek je izrazil predstavnik slovenskega kapitalisticega kroga. Avsenek je vodil nase gospodarstvo iz Beograda; kakor ze receno je „Zadružna Zveza“ ves denar, ki ga je resila iz krize zacela investirati na jug, v vojno industrijo, v tovarno letal v Zemunu itd. Zato je tudi razumljivo, zakaj je ta katoliska skupina vodila vedno srbsko politiko. Hrvati so pa se dalje vodili zadružno gospodarsko politiko. Jugoslavija je bila zelo dovzeten teren za liberalno gospodarstvo ljubljanskih krogov.

Zato se ne smemo cuditi, ce smo ze l. 1940. molce pristopili k Trojnemu paktu. Vojna industrija je bila nas notranji in zunanji politični mentor. To je tudi ozadje puca 27. marca, ko so z bajoneti prisilili Kreka in Kulovca, da sta vstopila v vlado.

Borba OF tvori novo razdobje slovenske politične zgodovine, seveda tudi v pogledu razvoja slovenskega gospodarstva. Jelacin in Avsenek sta bila clana Narodne Banke. General Rupnik je z Jelacinom in Avsenekom podpisoval nakazila, namenjena na utrjevanje nase meje. Ob prevratu je bilo na naslov Narodne Banke nakazanih 300 milijonov; vsoto sta Jelacin in Avsenek skrila. Ko je zacela v Ljubljani nastopati OF, je zacel Jaka Avsic kot reprezentant slovenskega katoliskega kapitalizma organizirati gosarje, medtem ko so tudi komunisti pristopili k izgradnji svoje organizacije. V zvezi z ilegalno borbo je prišlo do ljubosumja med Jelacinom in Avsenekom. Avsenek je podpiral Avsica, o katerem pravijo, da je bil infiltriran ali pa da je pozneje previral. Avsic je zahteval od Avseneka neko vsoto, ki mu jo pa Avsenek ni hotel izplacati. Na ta nacin je končno Jelacin pridobil Avsica za svojo akcijo. Avsenek in Jelacin sta se zaradi tega sprla. Jelacin je sel tazit Avseneka h Grazioliju, italijanske-

mu visokemu komisarju ljubljanske pokrajine. Grazioli je zahteval ves skriti denar od obeh gospodov in od te vsote pridržal 50 milijonov za sebe.

L. 1943. je v Londonu osnoval Krek privilegirano eksportno in importno društvo, ki naj bi imela za 20 let monopol nad jugoslovanskim gospodarstvom. Tozadevne vesti je prinesel zagrebški „Obzor“, Krek pa o tem noče ničesar slišati. V tej družbi naj bi sodelovali: dva Srba, dva Hrvata, Krek in se en slovenski liberalec, menda Brezigar, in se dva Angleza. Družba je razpolagala z začetnim kapitalom dveh sto milijonov funtov sterlingov.

Sele sedaj moremo razumeti, zakaj sta sla s Krekom v emigracijo Gabrovsek in Kuhar in zakaj je moral ostati na niksiskem letaliscu Ehrlich in se vrniti v Ljubljano!

Za pravilno pojmovanje antagonizma Ljubljana-Maribor je važna tudi sledeca ugotovitev:

V Maroboru so osnovali Osrednjo Kmetijsko Zadrugo za Stajersko, ki je organizirala 20 domacih zadrug, ki so se izpisale iz kransjke zadrugne ~~xxxxx~~ centrale. Ta Kmetijska zadruga je zaprosila za vstop v Zadružno Zvezo. Vodilni funkcionarji Zadružne Zveze so bili celo pripravljeni, prepuštni opoziciji vodstvo Zveze, če bi stajerska opozicija prevzela aktivo za pasivo. Trdili so, da ima Zveza 14 milijonov aktive in 12 milijonov pasive; nalase zato ustvarjeni odbor (Snoj, Muri, Lesjak, Munda) je pa ugotovil, da so bilanco umetno dvignili, s tem da so vrednost nepremicnin dopisali namesto odpisali. Zveza je imela potemtakem dva milijona pasive in ne aktive! Ko je za te komisijske ugotovitve zvedel Kulovec, je ~~xxxxx~~ zlelel, da bi prislo do prevzema brez nadaljnjih pogajanj. Opozicija je prevzela naslov placala najemnino za prostore Gospodarske Zveze, a vse ostalo likvidirala. V osmih mesecih je bilo stiri milijonov čistega dobička in ^(brezko, prazen milijon) ~~dve in pol milijardi~~ prometa.

Vazen je tudi moment igrackanja katoliškega gospodarskega trusta s katolisko cerkvijo v Sloveniji. Krek je nataknil zlat nagobcnik skoju Rozmanu, s tem da je dodelil 50.000 svicarskih frankov ljubljanski dobrodelni skofijski pisarni, kjer je vedril Skrbec in po svoje razpolagal z denarjem, namenjenim za osvoboditev in za socialne potrebe zrtev okupacije. Od te vsote so dobili liberalci enajst milijonov in so zato morali biti tudi oni tiho. Igrackali so se vsi z legijami, medtem ko je narod trpel in stradal!

To je bila med okupacijo osnova slovenske politike. Stare je imel doma kot glavno nalogo skrb za to, da ni nihce ni mogel ovirati dela londonskega emigrantskega vodstva ~~ces~~ da se v Ljubljani ne dela politika. Edino Stare je mogel vzdrževati stike z Londonom in nihce drugi.

Vsi nasi politiki so bili zaprepasceni, ko je prislo do Titove okupacije. V usodnih dneh maja 1. 1945. ni bilo v Rimu nikogar, razen Zebota in p. Preserna, ki bi interveniral v korist slovenskim beguncem: vsi so se poskrili, ker so se bali, da bi z raznimi intervencijam sebe pri zaveznikih kompromitirali.

Krek je imel interes na tem, da pride cim vec emigrantov v inozemstvo, da bi nata nacin mogel izvajati primeren pritisk na Tita z oblubo, da je edino on v stanju, da mu pripelje vse emigrante domov. Se v zacetku letosnjega leta

so se nekateri duhovniki bahali: „Saj ima Krek zvezes Titom!“ Do ljubljanskega procesa je Krek se vedno upal, da zopet priplava na površje. Krek se je tudi mnogo zanasal na Macka in trdil, da ima z njim dogovor: „Macek ne bo brez mene nicesar ukrenil, kot jaz brez njega nicesar!“ Hrvaski kongres v Ameriki z Mackovo preorientacijo iz jugoslovanske v hrvasko smer je bil za Kreka hud udarec.

Krek je vedno pripravljen na levitve: „Ce propade NO in druge take forme, grem pa v nove!“ Navduseno bi pristal takoj na naso tezo, ko bi ugotovil, da ni vec oportunističnega strahu in da je možno, da zmaga nasa teza. Komisiji za Trst je Krek izjavil, naj Trst pripade Jugoslaviji in celo Kranjc je priznal, da so se partizani zelo cudili, da se je Krek tako izjavil.

Ravno ta moment zadeva nas AO. Mi imamo notranje popolnoma izdelano ideologijo, gospodarski, politični inupravni statut, ki se more izvesti v dveh letih. Niti komunisti niso mogli iti preko tega dejstva. Inz. Adamič sam je priznal, da so partizani uporabili 70% tega programa za izvedbo svoje ljudske oblasti.

Memorandum AO o slovenskem vprasanju v zvezi s Trstom je postavil nase delo na solidno bazo in Krek uvideva, da bi se mogle umakniti k nam po svojem političnem debaklu, kar pa je skoro nemogoče. AO more porusiti edino preko nas. Pri tem so važna sledeca dejstva: Z nacerom „divide & impera“ niso nas mogli unicit; s padcem Erjavca so pričakovali veliko krizo in zacetek konca AO, kar se pa na njihovo presenecenje ni zgodilo. Ugotavljajo, da smo cisto revolucionarno postavili Erjavca na hladno. Krekova skupina je obsojena na propast, cim ji bo nedostalo potrebnih finančnih sredstev za delo; zato si Krek in njegova okolica zelo prizadevajo, da preko skofa in Vatikana dobijo monopol za nastopanje v imenu katoliških Slovencev. Krekovci so dosegli, da nam ameriska duhovščina ne posilja informacij o položaju med ameriskimi Slovenci in nam ne nudi nikake gnotne pomoči. Po Erjavčevem padcu so zeleli Krekovci, da bi iz AO izstopil njegov predsednik Spindler, ker bi se na ta način mogel AO proglasiti kot izključno strazarska zadeva. O Zebotu so bili prepričani, da ne bo vzdržal v politični borbi zaradi pomanjkanja sredstev. Imeli so pa priliko ugotoviti, da je AO se dalje deloval kljub Erjavčevi izključitvi in dolgi Zebotovi odsotnosti. Sedaj so bili torej Krekovi ljudje prisiljeni, da uberejo drugacno taktiko: na vso duhovščino izvajajo mocan pritisk z namenom, da bi dosegli priznanje vseh slovenskih skupin, da sme edino Krek nastopati v imenu Slovencev, in v upanju, da se bomo tudi mi disciplinirano podredili takemu sklepu. Dobili so ^{do} pisma iz Ljubljane, ki poveljujejo nase delo za slovensko drzavo in v katerih se svetuje, da naj pristopi emigracija k sestavi slovenske emigrantske vlade. Krekovsi so se na ta način prepričali, da smo mi na pravi poti in zato zeliyo sedaj sporazuma z nami. Tudi sporazum ameriskih Hrvatov nam je dal prav. Vse to je Kreka zelo zdelalo, da je dobil choc in se je moral iti zdraviti nekam v rimsko okolico. Za casa njegove odsotnosti delajo njegovi ljudje na tem, da bi nasel Krek ob svojem povratku teren pripravljen za sporazum z nami; Krek bi bil celo pripravljen, da zrtvuje del svoje okolice in jo

zamenjal z nasimi ljudmi.

ZEBOT: precita osnutek referata o pripravi za določitev slovenskih predstavnikov, ki naj bi nas med vojno zastopali v inozemstvu, ki so se vrsile v Beogradu in v Ljubljani tik pred osnim napadom na našo državo 1.1941. Krek in Snoj sta se ob tej priliki izkazala v nekam cudni luci: izigrala sta Ehrlicha in ostalo katoliško opozicijo, samo da sta vrgla v emigracijo svoje cisto nepripravljene ljudi, mislec na ta nacin, da sta resila svoje osebne politične pozicije. Referat obravnava se Krekovo delo v Londonu in v Rimu vse do danasnjih dni.

SPINDLER: Pristopiti bi bilo treba k sestavi enotnega slovenskega emigrantskega vodstva. Nastal bi tako zanositi narodni pokret. Hrvati so to že napravili. Srbi tudi delajo na tem že več let. Vprašanje je samo, kdo naj prevzame iniciativo za tako akcijo: AO ali Krek?

LIPOVSEK: Pri obravnavanju tega vprašanja si moramo biti na jasnem v sledecem: Ali je sploh potrebno, da pride do sporazuma med nami in Krekom? Kaksni so bistveni pogoji za dogovor? Sporazum s Krekom in njegovo grupo je za nas premalo. Narodna potreba zahteva enotnost vseh emigrantskih grup. Pa je to nacelno pravilno? Izgleda, da je naše bodoče delo z zaključkom mirovne konference koncano. Ali kaze drugace?

SPINDLER: RES je; glavno je to, da ugotovimo, ce občutimo potrebo do sporazuma s Krekom.

ZEBOT: Posoji objektívna potreba po enotni reprezentanci vseh pozitivnih slovenskih emigrantskih političnih sil? To je po hrvaskem kongresu se bolj poteebno kot kdaj koli prej. Ko ugotovimo, da obstoji res taksna objektívna potreba, lahko pristopimo k nadaljnji debati o tem vprašanju.

JEZ: Zavedati se moramo, da AO ne bo mogel več obstojati poleg nove emigrantske reprezentance. Zato je objektívno vazneje, da mi nadaljujemo s svojim delom kakor pa da pride do sporazuma s Krekovci.

ZEBOT: Tudi ne vemo točno za kaksno koncentracijo prav za prav gre. Ali naj vstopijo vanjo politične komponente, ki že dalj časa delujejo, ali pa naj jo sestavijo samo nove osebe?

SPINDLER: postavlja sledeca vprašanja za dnevni red debate, ki naj bi se vrsila na prihodnji seji, ker je ura že kasna:

1.-Ali je objektívna potreba po sporazumu s Krekovo skupino in po koncentraciji vseh slovenskih političnih emigrantskih sil v enotnem predstavniskem organu?

2.-S kom naj se pogajamo in kdo naj da iniciativo za taksna pogajanja?

3.-Ali AO se nadaljuje s svojim delom? Če da, kako in

v kaksni smeri naj deluje?

ZEBOT: Hrvaški kongres je za nas glavni motiv ta diskusijo o tem vprašanju. Ta motiv sam po sebi je premalo težak, da bi samo zaradi njega mi pristopili k kaksni vaznejši odločitvi. Za to je drug mnogo vaznejši motiv, ki ga moremo postaviti s vprašanjem: Kakšen bo svetovni politični razvoj dobe? 1.-Ali se bo spor Zapad-Vzhod resil na dialektičen način, s tem da se Stalin ^{ali pristojno} umakne, ali pa z vojno? 2.-Ali se bodo prilike razvile evolutivnim potom brez vojne in brez sovjetskega umika? V tem primeru moramo predvidevati, da se bodo ^{sešom} rezimi v po Sovjetih okupiranih ozemljih rahljali in ⁱⁿ ustvarili potrebne pogoje za nastanek novih političnih tvorb. Če predvidevamo vojno ali ultimativno zahtevo po sovjetskem umiku, je potreben aranzman za skupen nastop vse slovenske emigracije, ker nas bo ⁱⁿ predvideni politični razvoj pripeljal nazaj domov v ⁱⁿ najkrajšem času. Če ne pride do tega, se pred nami odpira nova perspektiva: doma se bo režim polagoma spremenil, tako da se bo mogel en del emigracije ⁱⁿ sčasoma ⁱⁿ vrniti v domovino; v tem primeru se skupina okoli Kreka in Avseneka mora sprijazniti z mislijo, da zapade usodi ruske emigracije iz l. 1917. Emigrantje, ki se bodo tako vrnili domov, bodo trezen in iskren glasnik socialnih potreb nasega naroda v teh težkih povojnih casih. Jasno je, da je v tem drugem primeru sporazum z ostalimi emigranti nemogoč.

SPINDLER: Vprašanji, ki se nam postavljajo sta torej:

1.-Ali bo vojna med Zapadom in Vzhodom?

2.-Ali pa bo vse urejeno v teku let z diplomatskim delovanjem in bo na ta način po razvojni in mirni poti ustvarjeno sožitje med Zapadom in Vzhodom?

Zaradi pozne ure naj se tozadevni sklepi prinesejo na prihodnje seji.

LIPOVSEK: Izšel je nas biljten „Slovenska Drzava“, kjer smo objavili, da je po dolocilih nasega pravilnika in po sklepu eksekutive z dne 15.10.1946. prenehalo Erjavcevo članstvo v AO. Formalno je potrebno, da vzame odbor to na znanje.

Medzavezniski razgovori o avstrijskem vprašanju so pred durmi. Izgleda tudi, da ne bo tekst mirovne pogodbe glede Trsta definitivni. Zato je treba pomisliti, če ne bi bilo umestno, da izdamo nov Memorandum in da tako izzovemo v ameriskem in angleskem senatu debato o nasem vprašanju.

Ugotavlja se, da je v Rimu mnogo emigrantov, ki bi želeli redno dobivati preko Trsta ljubljanske casopise. Casopisi, ki sedaj prihajajo ne zadoscajo. Emigrantje bi bili celo pripravljani, da narocnino na omenjene liste placajo.

ZEBOT: Postavlja se tudi vec kot perece vprašanje sredstev za nase delo z ozirom na možen razplet bodocih zunanjepolitичnih dogodkov.

Ker se nihce vec ne javi k besedi, zaključni predsednik sejo. Seja je trajala od 14. do 18,30 ure.

PREDSEDNIK: *Spindler*

ZAPISNIKAR: *[Signature]*

ZAPISNIK ~~14~~,14.(IZREDNE)SEJE AKCIJSKEGA ODBORA
25.10.1946.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Zebot, Leskovar, Lipovsek, Jez, Verbic.

DNEVNI RED: Potovanje prof. Verbica v Trst in njegova kooptacija v AO.

SPINDLER: Prof. Verbic potuje v Trst, ker je dobil namestitev kot profesor. Treba je, da ostane Verbic z nami v tesni zvezi in zaradi tega moramo nase mrezo raztegniti na celo Slovensko Primorje v kolikor to se ni storjeno; če obstoječo mrežo bo moral prof. Verbic tesno povezati: zato je popolnoma razumljivo, da imenujemo Verbica za nasega člana. V Trstu sicer je več nasih ljudi, ki so delovali v našem smislu, čeprav niso bili vdjani prevzeti nikake konkretne funkcije za delo na terenu. Med temi našimi somisljeniki v Trstu vlada popolno soglasje; bali so se pa iniciativnejšega dela, mi s svoje strani amo pa pogresali odgovorne vezi s terenom. Verbic bo moral na terenu previdno delovati in ilegalno vzpostaviti nase mrežo pod različnimi psevdonimi. Resnost položaja naj mu narekuje največjo skrb pri delu. V to svrho predlaga:

- 1.-Prof. Verbic se kooptira v odbor s psevdonom Anton Podobnik;
- 2.-Dolocijo naj se mu konkretne naloge za izvedbo organizacije v trzaski državi in Slovenskem Primorju.

Odbor sprejme predsednikova predloga s sledečo motivacijo:

Anton Podobnik vstopi v AO kot član glavnega odbora. Isticasno ga AO imenuje kot svojega pooblaščenca za delo na terenu na področju Trsta, ~~in~~ Istre in Slovenskega Primorja s posebno nalogo, da tam izvede oziroma izpopolni nase organizacijo.

ZEBOT: Na podlagi treh svojih obiskov v Trstu lahko poda sledečo sliko o položaju: Joze Peterlin je nasa glavna zveza s Trstom. Poleg njega dela na terenu mladi Cistercijanec pater Metod, ki tvori zvezo z domačimi krogi. Stanuje pri Mons. Ukmarju. Pater Metod je obhodil vso Benesko Slovenijo in Kanalsko dolino. Ameriski kurat kapetan Baznik je naš somisljenik; lepo govori slovenski in je politično usmerjen v smislu Gabrovskove in Krekove linije. Čeprav ima mislenost Krekove skupine, ga morda Krekovi ljudje pri delu ovirajo. Nas Memorandum je razdelil vsem visjim ofočarjem ameriske armade na Primorskem, tako da smemo reci, da so o našem programu točno informirani vsi važnejši politični in informacijski centri na Primorskem. Vikar dr. Humar v Gorici je zelo vnet za nase stvar. Dr. Cuk je nekaj ideolog nasega uradnega goriskega kroga; preprican je o pravilnosti nase linije. Izven tega kroga nimamo nase organiziranih ljudi. ~~Tika~~/ Tika Kregar, Postovan, Stih, Cernel, Klakocar v Trstu in v Gorici pater Fidelis in Vosnjak so

ljudje, ki so sicer za naso stvar, a ne bodo zanjo prevec naredili. Delo bo v glavnem zaviselo od skupine Verbič-Peterlin-Turnšek, ki bo morala delati popolnoma konspirativno. Ljudje, ki za nas delajo na terenu se v glavnem pristevajo k tako zvanim Gosarjevcem. Iz Trsta bo treba previdno gojiti kontakt s Slovenijo, da bomo morali sproti obvescati o položaju izvestne domače faktorje. Peterlin ve za zvezno točko preko Koroske, preko Zabnice; ce je ta zveza zanemarljena jo je treba poziviti. Lozar se ze dolgo ni javil iz Celovca! Kontakt s terena proti Rimu je sibirak; za manj važne zadeve ga bomo morali vzdrževati po normalni postni poti; zaupnejša poročila pa naj se dostavljajo preko Bologne, ker zaenkrat nimamo kurirja. O nasih ljudeh se tobe: Hrastel je zaprt. Tudi preko Vosnjaka imamo zvezo z domom. Fajš je ideolosko mocan. Ucitelja Snavdakar in Mejac se za nas precej zanimata.

V primeru, da pride do osvoboditve Hrvaske, kar sklepamo po poteku hrvasskega kongresa v Ameriki, je treba reševati trzaski in slovenski problem skupno; za to mora seveda biti zasnova v politiki nasih zapadnih zaveznikov.

SPINDLER: Sistem dela naj se izvede po vzgledu Slovenskega Bloka. Delovni krogi naj se organizirajo loceno v Istri, v Trstu, v Gorici. Isto naj velja za cono B. Možno je dobro izvesti organizacijo po sistemu trojk. S pokrajinskim organizacijskim nacelom moremo dobro izrabiti spontane sile s terena. Najbolje je, da izvedemo organizacijo po principu kantonov, ki smo jih v svojem programu ze od vsega začetka predvideli. Edino s kantonalnim sistemom izvedemo naso zgodovinsko misijo v sožitju s tujerodnimi narodnostnimi skupinami v obrobni predelih nase zemlje.

ZEBOT: Mi smo postavili nas maksimalni narodni program ob začetku vojne, ko smo se prepricali, da v Ameriki resno racunajo z unicenjem Nemstva. Delo „Narod sredi Evrope“ je izraz tega nasega misljenja. Spor Zapad-Vzhod nam je dokazal, da je teorija o unicenu Nemstva padla v vodo. Zato je nacionalna resitev slovenskega vprasanja možna le, ce bo to Rusija sprejela v svoj politični program in ga zagarantirala za dolgo dobo let. Stvari pa danes ne stojijo tako! Rusija je predvsem komunistična država. Rusija bo res zastopala slovenske interese, a kot komunistična država ne bo hotela zaradi tega vznemiliti Italije in Avstrije. Zato je jasno, da Rusija ne more za daljšo dobo uresniti slovenski politični program; vrhu tega se izgleda, da se bo morala končno umakniti z nasega geopolitičnega prostora. Zato je nujno, da prikazuje AO slovenski problem svetu na način, ki je dostopen zapadni mentaliteti in ki ga opravičuje z nevtralnimi ekonomskimi in političnimi argumenti. Edino v tej smeri je resitev nasega problema, in sicer na podlagi kantonalne ureditve nase zemlje. Poiskati bi morali stike z Italijani, Furlani in Avstrijci. Ce nam ne uspe prepricati svet o pravilnosti nase teze za primer, da se Rusija umakne iz Evrope, bo doletela naso zemljo strasna tragedija, ker nas razdelili. Monolitsko ~~xxxxxxxx~~ jugoslovansko usmerjeni slovenski narod izgubi svoje narodnostno mesane obrobne pokrajine, ne glede na dejstvo, da je resi-

tev po vzorcu bivše Dravske banovine čisto balkanska re-
sitev: Dravska banovina je bila le provinca Balkana!

SPINDLER: Če nam uspe pritegniti k Sloveniji vse naše
obrobne predele, smo naš maksimalni program uresničili v
gospodarskem pogledu; v nacionalnem pogledu smo pa prisi-
ljeni h kompromisni rešitvi: nadaljnji razvoj dogodkov pa
zavisi itak od naše politične modrosti.

Denarno vprašanje je za nas zelo vazno. Če bi najemali
razne kredite, bi se morda zaleteli pri svojem delu; danes
pa lahko recemo, da vrsimo svojo zgodovinsko nalogo skoro
brez vsakih sredstev.

Vsaj mesečno bomo morali izdajati odborniška navodila
za naše ljudi.

V primeru, da bi mi vstopili v pripravljajoco se slo-
vensko vlado, se AO nikakor ne razleze; gre samo v novo kon-
stelacijo kot kompaktno telo.

Kar se zvez z domovino tice moramo navesti zvezo pre-
ko Tike in Mozetice.

ZEBOT: Trzaska vrata so za zvezo z domovino najbrz ze
zaprta; odprta so pa se koroska vrata.

LIPOVSEK: Emigranti pogresamo liste iz domovine za
pravilno orientacijo; listi, ki sedaj prihajajo ne zadostu-
jejo v nobenem primeru!

Ker se nihče več ne javi k besedi, zaključim predsed-
nik izredno odborovo sejo in zeli tov. Verbicu obilo uspe-
ha pri njegovem delu v Trstu.

PREDSEDNIK

ZAPISNIKAR:

XV. SEJA AKCIJSKEGA ODBORA
5.11.1946.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Zebot, Jez.
ODSOTNI: Leskovar, Lipovsek.

DNEVNI RED: 1.-Citanje zapisnika;
2.-Porocila;
3.-Slucajnosti.

Ad 1.-Zapisnika 13.in 14.seje sta precej dolga in zato ju precita ter podpise predsednik izven seje in o tem popoca na prihodnji seji.

AD II:

JEZ: Ameriski uradni krogi ne verujejo v nujnost vojnih zapletljajev, uvidevajo pa potrebo nekega enotnega „habitus mentis“, ki naj omogoci trajen mir na svetu. Prebivalstvo USA ni naklonjeno misli vojne proti ZSSR, ker se zaveda, da ni imela Amerika v vsej svoji zgodovini ~~xx~~ nobenih pomembnejših sporov edino s skandinavskimi drzavami, s Holandijo, Belgijo in ZSSR. Atomska bomba ni odlocilno sredstvo v mednarodni politiki; je pac pridobitev sodobne omike in ni mogoce prepreciti, da bi do atomske tajnosti prisle tudi razne male drzave.

Vatikan je ravnokar prejel obrmabni material skofa Rozmana. Doslej se Vatikan ni uradno se zavzel za Rozmana, ker mu Slovenci niso dali na razpolago potrebnega gradiva. Sicer je pa Rozmanova zadeva drugačna od Stepinceve; pa tudi pri Stepincu ne gre toliko za njegovo osebo kakor za mnogo vaznejšo stvar! V Vatikanu uživamo Slovenci „una buona stampa“, in to zaradi nasega mirnega in treznega dela, ki nas bistveno loci od ostalih etnicnih emigrantskih skupin v Rimu. V Vatikanu bomo imeli Slovenci vedno dobrega zagovornika, ker bo stal Vatikan vedno na braniku pravic malih narodov in raznih manjsin, ki je glavno nacelo vati-kanske politike.

Avstrija ni prevec zadovoljna z resitvijo trzaskega vprasanja, predvideno v Parizu. Avstrija se vedno upa, da se bo trzaska drzava ppimerno povecala; vsekakor je pa sedanja predvidena trzaska drzava korenika bodoce drzavne tvorbe!

Primorski Italijani ze racunajo z nujnostjo sodelovanja s Slovenci; zavedajo se pa tezavne naloge, zaradi prevelikega sovrastva, ki so ga doslej gojili do Slovencev; zato bodo zaceli zelo previdno in sicer s poskusom sodelovanja na sportnem polju. Presentljiva je vest, da je odpotoval Togliatti v Beograd. Njegovo potovanje nam prinese gotovo kaksno presenecenje.

Na pretekli seji smo naceli mnogo vaznih vprasanj, ki zadevajo nase delo v bliznji budoucnosti in ki zapopadajo tudi zivljenjska vprasanja za celokupno naso emigracijo.

Tov. Spindler je ugotovil potrebo po sestavi enotnega slovenskega emigrantskega vodstva, ki naj bi dalo življenje res zanositemu narodnemu emigrantskemu pokretu; kongres ameriskih Hrvatov nas bi silil k taki odločitvi.

Tov. Lipovsek je na to pravilno ugotovil, da si moramo pri obravnavanju tega vprasanja biti na jasnem v sledecem: ali je sploh potrebno, da pride do sporazuma med nami in Krekovo skupino? kaksni so bistveni pogoji za dogovor?

Mislím, da tov. Spindler ne gleda pravilno, ko misli, da bi sporazum AO-Krek rodil zanositi narodni pokret, ki bi odločno vplival na bodoci razvoj slovenske emigrantske politike. Tov. Lipovsek ima prav, ko trdi, da je tak sporazum za nas premalo. Ugotavljam, da ima Krek z ozirom na razhe okoliscine, ki ne odgovarjajo dejanskemu razvoju naše medvojne in tudi neposredno predvojne politične zgodovine in ki ne slone na trdnih temeljih objektivne resnice, sloves, ki mu na prvi pogled daje v obeh slovenske emigracije nekak privilegiran položaj, o katerem nekaterniki pravijo, da ga mi heretичno rusimo; ugotavljam pa tudi, da smo se mi lepo afirmirali s programom o slovenski državi, ki je močno odjeknil ne samo v domovini, temvec celo med vso slovensko emigracijo, kjer je Krek racunal na stalno in slepo pokorscino političnim vec ali manj oportunističnim navodilom bivše JRZ emigrantske skupine, ki si domislja, da je upravicena, izvajati nekak monopol nad usodo slovenske emigracije v svetu. Ideje so vaznejše od oseb, ki jih zastopajo ali pa ki naj bi jih zastopale. Mi ne bi nikoli postavili programa o slovenski državi, ko bi Krek smatral za potrebno, da ga brez kakršnih koli oportunističnih razlogov ze pred nami uveljavi v svetu. Krek tega ni storil. Zato nam bo vsa emigrantska javnost morala priznati pravico, da smo v okviru AO ta program pravocasno in brez vsakih oportunističnih dedukcij postavili in afirmirali. Ce je torej umestno postaviti na tehtnico slovenske zgodovine Krekov politični sloves in nas slovenski državotvorni program, sem preprican, da se bo Krek slabo odrezal. Zato je po mojem skromnem mnenju popolnoma zgreseno in nacelno nepravilno, vzporejati in vezati slovensko državno misel z usodo polpčeteklih političnih velicin, ki bi se rade z nasim programom in na nas racun rehabilitirale. Zato trdim, da sploh ni nobene potrebe, da bi prislo do sporazuma med Krekovo skupino in nami, to se pravi med NO in AO. Zato tudi nima smisla postavljati kake bistvene pogoje za tak sporazum, ki bi naso akcijo postavil v popolnoma drugacno luc kot smo si jo mi sami zamislili, ne glede na to, da je verjetno, da bi tak korak naše doslejsnje delo upropastil. Slovenska državna misel je zivela pred nami; mi je torej nismo iznasli; mi smo samo njeni trenutni in odločni zagovorniki! Pri tem ne racunamo na nobene koristi in zato tudi ne moremo dopustiti, da bi si nekateri skusali s takim programom in z naso sokrivdo kovati politični kapital v osebne oportunistične namene! Slovenska državna misel bo tudi brez nas zivela in zato mi ne moremo nikakor dopustiti, da bi jo kdo z naso pomocjo kompromitiral v posebne politične namene!

Na osnovno vprašanje, ki ga je postavil tov. Lipovsek in podkrepil tov. Spindler, mislim, da bomo brez oklevanja in ne glede na vse druge možnosti odločno odgovorili, da ne cutimo nobene potrebe do sporazuma s Krekom in njegovo skupino, ker z ozirom na zgoraj iznesena dejstva ne postoji za nas idejni program nobena objektivna nujnost po takem koraku, ki bi naso akcijo postavil pred svetovno javnost v novi povsem oportunistični politični luci. Svetovna javnost in vsi trezni domači krogi nas bi upravičeno mogli vprašati, če imamo sploh pravico, da tako lahkomišelnostno barantamo s slovensko državno idejo. Kompromise lahko sklepamo z emigrantskimi skupinami o vseh drugih vprašanjih, nikakor pa ne o slovenskem državnem programu; pa ceravno bi druge skupine sprejele nas program, je za nas nujno, da tudi tak aranzman odbijemo, zlasti ko smo soglasno ugotovili, da bi bil tak pristanek le taktična poteza, da se nekatere propadle politične osebe tako ponovno, toda le zacasno, zopet opomorejo.

Tov. Zebot sicer misli, da je po ameriškem hrvaskem kongresu res objektivna potreba, da pride do sestave enotne reprezentance vseh pozitivnih slovenskih emigrantskih političnih sil. Ali smo res ustvarili enotno reprezentanco vseh pozitivnih slovenskih emigrantskih sil, če pristanemo na sporazum s Krekom? Nikakor! Zavedati se namrec moramo tudi dejstva, da AO ne bo mogle več obstojati poleg eventuelne nove emigrantske reprezentance. Zato je objektivno za slovensko državno misel vazneje, ne glede na nas, ki danes slučajno tvorimo AO, da AO nadaljuje s svojim tako lepo zasnovanim delom.

Tov. Zebot sicer pravilno opozarja, da sploh ne vemo, za kaksno politično koncentracijo prav za prav gre. Tudi ni baje jasno, če naj vstopijo vanjo politične komponente, ki ze dalj časa delujejo, ali pa naj jo sestavijo samo nove osebe. Vprašanje oseb po mojem mnenju ni vazno; mi ne delamo osebne politike! Nam je za stvar vec kot pa za osebna prestizna vprašanja. Mi stalno trdimo, da nikogar ne predstavljamo in da smo le delavoljen in upam tudi delazmozen krog oseb, ki so postavile svoje delo v službo velikemu idealu slovenske države. Tov. Zebotu bo pa takoj jasno, za kaj prav za prav gre pri vprašanju slovenske emigrantske koncentracije, če pomisli na sledece: Krek drži levo nogo v Mackovem stremenu, desno pa v stremenu londonskega jugoslovanskega NO. Koncentracija služi obema: i Macku i londonskemu NO, ki jo je pred kratkim izrecno zahteval od vseh slovenskih, hrvaskih in srbskih emigrantskih skupin. Krek bi s pomočjo take koncentracije cisto po cirkusko jahal na dveh konjih; je pa v resni nevarnosti, da se mu noge nerodno vpletejo v tako različno harmonirajoci stremeni in da ga nato splasena konja raztrgata. Ko bi se mi s Krekom dogovorili za tako necedno cirkusko predstavo, bi se nam gledavci samo smejali, ne glede na dejstvo, da bi se mi pri tem umazali s Krekovo krvjo in cirkuskim zaganjem.

Morda je to prevec drastično povedano, odgovarja pa

popolnoma dejanskemu položaju slovenske in jugoslovanske emigracije.

Tov. Spindler je postavil na prejšnji seji sledeca tri vprašanja, na katera naj bi mi danes konkretno odgovorili:

1.-ali je objektivna potreba po sporazumu s Krekovo skupino in po koncentraciji vseh slovenskih političnih emigrantskih sil v enotnem predstavnem organu?

2.-s kom naj se pogajamo in kdo naj da iniciativo za takšna pogajanja?

ali AO se nadaljuje s svojim delom? če da, kako in v kakšni smeri naj deluje?

Na prvo vprašanje sem že odgovoril, odnosno izrazil svoje mnenje, ki pa seveda nikogar ne veže.

V primeru pa da bi res obstojala objektivna potreba po koncentraciji slovenske emigracije, bi se s Krekom samim ne smeli pogajati. So se druge skupine, ki bi za tako pustolovščino prihajale v postev, in sicer z isto pravico kakor Krekova. V politiki je vprašanje kompromisne iniciative vprašanje, ki zadeva prestižne občutke raznih politikov. Ugotovili so vsi, da mi ne delamo nobene osebne prestižne politike; zato bi bila v primeru objektivne in ugotovljene potrebe po sporazumu naša dolžnost, da sami damo iniciativo za taka pogajanja.

AO nikakor ne sme prenehati s svojim delom. Sicer bi pa po doseženem sporazumu moralo nujno priti do njegovega razpusta. AO ne sme prenehati s svojim delom vse dotlej, dokler ne bo uresnjen program, za katerega se bori. Nevarnost, ki grozi slovenskim zedinjevalnim naporom z ozirom na predvideni trzaski statut nas sili k taki odločitvi. Korosko vprašanje je za Slovence ravno tako vazno kot primorsko. Korosko vprašanje se ni uradno naceto: v tem oziru motamo takoj prijeti za delo! Primorsko in trzasko vprašanje sta v ospredju medzavezniske politike in medzavezniskih sporov. Trst in Gorica morata se dalje biti gibalo in namen nasega dela. Pri tem nas ne vodi nikak sovinizem: sami smo uvideli, da se program sožitja med Slovenci in primorskimi Italijani more uresniti samo na podlagi najsiirše samouprave lokalnih činiteljev. Kantonalni sistem, ki ga v svojem programu zagovarjamo je sinonim za federativno urejeno sožitje Slovencev in Italijanov v mesanih predelih naše zapadne meje. Naloge, ki stoje pred nami so velike in težke; zato ne bomo v nobenem primeru vrgli puske v koruzo in se spremenili v politikante, o katerih vemo, da je naš narod najbrz srecen, da se jih je vendarle na lep način iznebil!

Jedro stvari smo dosegli z vprašanji tov. Spindlerja in tov. Zebota, ki nas postavljata pred usodno dilemo:

1.-ali bo vojna med Zapadom in Vzhodom?

2.-ali pa bo vse urejeno v teku let z diplomatskim delovanjem in bo na ta način po razvojni poti in v miru ustvarjeno sožitje med Zapadom in Vzhodom?

Tov.Zebot trdi, da se bo spor Zapad-Vzhod resil na dialektičen način, s tem da se Stalin umakne, ali pa da pride do vojne; ne izključuje pa možnosti, da se bodo prilike razvile evolutivnim potom brez vojne in brez sovjetskega umika. V tem primeru predvideva tov.Zebot, da se bodo rezimi v po Sovjetih okupiranih ozemljih rahljajli in tako ustvarili potrebne pogoje za nastanek novih zmernejših političnih tvorb.

Mi ne moremo odločiti o vprašanju miru in vojne. Nas težko preizkuseni narod in nasa delikatna geopolitična in strateska lega naj bodo za nas vazno merilo zgolj za smeritev nasih želja: mir naj bo nasa želja in nas cilj pri nasem delu! Če pa na žalost pride do vojne ali do ultimativne zahteve po sovjetskem umiku, je morda res potreben aranzman za skupen nastop vse slovenske emigracije, ker nas bo predvideni politični razvoj - kakor pravi tov.Zebot - pripeljal nazaj domov v najkrajšem času. Za svojo osebo sem prepričan, da ne pride do vojne in zato se res odpira pred nami nova perspektiva: doma se bo rezim polagoma umiril, tako da se bo mogel en del emigracije sčasoma vrniti v domovino; v tem primeru se mora skupina okoli Kreka in Avseneka - kakor pravilno ugotavlja tov.Zebot - dejansko sprijazniti z mislijo, da zapade usodi ruske emigracije iz l. 1917. Tov.Zebot tudi pravilno trdi, da bodo v domovino se vracajoci emigrantje trezen in iskren glasnik socialnih potreb nasega naroda v danasnjih težkih povojnih casih.

Verujem v to, da bo po razvojni in mirni poti ustvarjeno sožitje med Zapadom in Vzhodom, ker to narekujejo nasi bitni narodnostni interesi. Vojna nam prinese novo žalost in novo razdejanje. V tem me prepričujejo izjave raznih merodajnih ameriskih osebnosti, ki so mi zatrjevale, da ni ameriski narod naklonjen misli o vojni med Zapadom in Vzhodom. Danes se vrši diplomatska izmenjava raznih državnih političnih gledišč med gromozanskim vpitjem in živce vznemirjajoco propagando: to je sodobna diplomatska borba, ki se je Zapad spretno poslužuje. To vpitje ne pomeni vojne. Vojna pa kljub temu prav lahko izbruhne iz raznih nepredvidenih okoliscin in priznati si moramo, da je v tako razburkanem ozracju prehod iz marnega stanja v vojno stanje prav lahko mogoc.

Ker verujem v sožitje med Zapadom in Vzhodom, verujem v sožitje vseh narodov, ki se nahajajo na delikatnem stikaliscu teh dveh svetov, ki se bosta nujno morala zlit v enega samega, z enotnim „habitus mentis“, ki mu edini zagotovil stalni mir. Zadovoljiva resitev takega evropskega sožitja bo pa podana, le ce bomo dosgli Slovenci svoje narodno zedinjenje in svojo državnost na podlagi nasega programa, ki edini omogoca sporazum z italijanskim življem v Primorju in ki je nujno povezan s političnim razvojem prilik med Zapadom in Vzhodom. Slovenci smo danes epicenter diplomatskega spopada Zapada z Vzhodom; iz tega spopada moramo iziti z dosego svojih najosnovnejših narodnostnih pravic: to se pravi s priznanjem svojega narodnostnega zedinjenja in svoje državnosti.

Na podlagi te kbatke ~~xxxxxx~~ in površne analize dejanskega položaja ugotavljam, da ne obstoji danes nobena objektivna potreba po sporazumu s Krekovo skupino odnosno po koncentraciji slovenskih emigrantskih skupin.

SPINDLER: Daje na debato Jezevo poročilo.

BESTER: Popolnoma se strinja z Jezevimi izvajamji.

SPINDLER: Jez in Bester gledata na celokupno vprašanje popolnoma s stališča AO. Če mi prevzamemo to stališče nastopi za nas novo vprašanje: moramo zaceti nastopati v slovenski politiki iniciativno in zaceti voditi. Doslej smo bili neka drugovrstna garnitura, ki se je uveljavljala tiho in skrito. Na novo nastali položaj nas sili, da vzamemo iniciativo v svoje roke. Z današnjim aparatom je pa to težka stvar, ker nimamo za to primernih sredstev. Vsa narodna slovenska koncentracija je v večini zbrana na drugi strani. Ne veze je pa nobena ideologija. Vecina je s srcem pri nas, s pametjo in koristmi pa pri Kreku. In ravno ti ljudje nas silijo, da povemo svoje mnenje: ali smo za narodno koncentracijo, ali ne. Če odklonimo vsako sodelovanje s Krekom, moramo prevzeti v svoje roke slovensko narodno iniciativno politiko. Krek je do danes bil vodilni slovenski politik in bi se moral na podlagi našega sklepa nekako umakniti v ozadje. Nihče od nas ne priznava NO možnosti obstoja, je pa zato drugo vprašanje: kaj pa če Krek pusti na cedilu NO in sam kot oseba sprejme program AO? ali se mi z njim na ta način razgovarjamo? ali naj po predhodnih razgovorih sklenemo z njim tudi kak sporazum? Če zeli AO sirso zaslombo, ali naj se zanima za sporazum s kako skupino iz NO? Jez je resitev na razna taka vprašanja samo nakazal v eni točki, in sicer ko trdi, da je AO organizem, ki se je lepo uveljavil in ki ne sme v kompromis s Krekom, ker bi tak kompromis naše delo le oviral, če ze ne celo onemogocil.

BESTER: Ni danes nobenega fakta, ki bi nam narekoval nujnost sporazuma s Krekom. To je Jez dobro utemeljil.

ZEBOT: Se vedno misli, da pri celém vprašanju ne moremo priti do jasnega spoznanja in do tozadevnega sklepa, ker si se sami nismo na jasnem v pogledu raznih izhodišnih vprašanj. Kaj je AO v normalni politični terminologiji? Kaj je NO de facto? Kaj je političnega pod imenom Krek? Kakšen je dejanski svetovni politični položaj? Kakšen bo njegov predvideni razvoj? Ali je sploh mogoče predvideti razvoj v eno ali v drugo smer? Zadnje vprašanje ne prihaja praktično v postev, ker ni resljivo z našim znanjem. Ali ni mogoče rešiti ves problem z nekim surogatom, in to čisto v drugo smer? Verjetno je, da ne pride do vojne; vojna pa kljub temu lahko izbruhne že čez en teden!

JEZ: Vsi smo si na jasnem glede vseh izhodišnih vprašanj. V pogledu mednarodne politike ne moremo biti preroki; lahko samo ugotavljamo dejanski položaj in iz tega deduciramo predvideni razvoj, v kolikor je nam otipljiv. Zebot pravilno pravi, da problem vojna ali mir ni resljiv z

nasim znanjem.-Kar se pa Kreka tice, je zelo tezko, ce sploh nemogove, lociti Kreka osebo od Kreka politika; Krek je personifikacija JRZ diktature v Sloveniji in nosilec brezdelja slovenskih emigrantov med to vojno.

ZEBOT: Krek je res personifikacija oportunisticne slovenske politike za casa JRZ in slovenskega brezdelja v Londonu. Treba je pa upostevati, da so v politiki fikcije zelo velika realnost. Ali je izkljuceno, da Slovenci v domovini, ki se hermeticno zaprti v Titovi republiki, vidajo v Kreku nekakega Mojzesa, ki v tujini pripravlja svojemu narodu dan odresenja?

JEZ: Z isto pravico bi mogli torej govoriti o popularnosti Macka, Mihajlovica in kralja Petra!

ZEBOT: Za vsakega poznavalca je popolnoma razumljivo, da je v politiki vedno mogoc neuspeh, ker je v politiki dosti iracionalnega, poleg vseh ostalih fikcij. Zato je treba postaviti debato na bolj prozne noge! Jez je pri celi zadevi zavzel neko v naprej dolecceno stalisce in zozid obseg vprasanj, ki smo jhi postavili na prejsnji seji.

Kot osnova za debato naj sluzi sledeca shema:

Kaj bo z AO? Ali naj poskusimo, da na programu slovenske drzavne misli dosežemo kakš kompromis s Krekom? in sicer ne glede na razne notranjepolitice momente. Namen tega dogovora naj bi bil sestava enotnega slovenskega predstavniskega foruma. Ce damo na vprasanje pozitiven odgovor, nastane novo vprasanje, namrec o nacinu in pogojih za realizacijo pobude.

AO izda v vsakem primeru najjavljeno Belo Knjigo z naslo kontroverzo s Krekovim tradicionalnim oportunisticnim politicnim sektorjem. Gradivo, ki bo objavljeno v knjigi, je izraz nasega doslejsnjega dela in bo sluzilo kot orientacija za nase bodoce delo. Knjigo bomo izdali v 50-100 izvodih, ki jhi bomo razposlali vsem zivcim zariscem nase emigracije, v Ameriko, zaupnejšim odebam v Trst, Senigallijo, p. Zakrajsku itd. Iz Knjige bo precej jasno razvidna originalnost nasega dela in sebicnost nasprotnikovega tabora ter potreba, da s svojim programom in s svojim delom nas narod dvignemo.

Kaj pa naj pocnemo, ce se s Krekovo skupino ne pogajamo? Ali naj delamo naprej kot doslej, to se pravi brez vecjega aparata? Ali pa naj sistematically skusamo razširiti AO z novimi mocmi, ustvarimo zaupnisko mrezo med emigracijo v Evropi in v Ameriki, navezemo stike z domovino, odposljemo nove diplomatske note, pozivimo odnosno izpeljemo delo „Slovenske Agencije“, ohranimo zveze s Hrvati, in se polagoma afirmiramo kot dejanski glasniki slovenskega naroda. Nastane tudi vprasanje, ce se iz dosedanjega drzavnopoliticega organizma razvijemo v politicno obnovenno gibanje ali se pa polagoma umaknemo z izgovorom, da

smo svojo zgodovinsko nalogo dovršili in da odslej nadaljevanje svojega dela prepustimo drugim rokam?

Analizirajmo nekoliko zgoraj postavljena vprašanja:

Nacin pobude za dogovor s Krekom bi bil lahko takšen: Krekovi skupini bi poslali dopis, v katerem bi ugotovili: 1) slovenska državna linija je ne samo pravilna, temveč celo realna; 2) pionirsko delo AO je zaključeno in je nastala potreba, da sestavimo skupni predstavniski forum ne glede na pretekle in bodoče politične grupe; 3) iznesemo svoje poglede na zeljeno koncentracijo in stavimo svoje pogoje.

Mi bi mogli konkretno predlagati: 1) ustanovi se n. pr. slovenski narodni ali državni svet na programu zedinjene slovenske kantonalne države v severnem Jadranu. Svet sestavljajo AO, JRZ, slovensko usmerjeni del JNS (to se pravi brez Brezigarja in Bucarja!) in Jelenc kot predstavnik socialistov. Ključ za sestavo naj bi bil sledeci: AO 3, JRZ 3, JNS 2, Socialisti 1. Jasno je, da bi Kreka postavili za predsednika koncentracije; mi bi zahtevali podpredsednisko in tajniško mesto. JNS bi dobila drugo podpredsednisko mesto. Predsednik bi bil vezan na sklepe odbora in bi vzdrževal vaznejše politične kontakte skupno s tajnikom. AO bi se dalje veljal kot samostojna politična skupina. Slovenski narodni svet bi stopil pred javnost s posebno deklaracijsko ustavno listino. A priori izključujemo iz naše srede JNS skupino okoli Brezigarja in Bucarja. Za tako sestavljeni slovenski narodni svet naj bi se izvršil med našo emigracijo v Evropi, v Ameriki, na Primorskem, na Koroskem nekak priznavalni plebiscit z istocasno ustanovitvijo posebnih pokrajinskih organov.

AO se je uveljavil kot glasnik slovenske narodne volje kot OF, o kateri je Finzgar dejal, da je to hudournik, ki vsakogar podere, ki se mu zoperstavlja. Novi narodni svet bi razpolagal z jeklenim centralnim jedrom, ki je pripravljen delovati brez vsakega oklevanja in bi istocasno pomenil popolno odtujitev od komunizma in od vseh predvojnih tradicionalnih političnih skupin JRZ, JNS in Socialistov. Namen sveta naj bi bil, postaviti pod strogo kritiko delovanje vseh omenjenih skupin in sestaviti pozitivni program za slovensko državo.

Ce AO ne gre v sporazum, mu praktično ne preostaja nič drugega kot da se razvije v obliki splošnega obnovenega gibanja; njegov državni program bi bil premalo. Vzoredno bi se morala izvršiti analogna obnova na cerkvenem katoliškem področju. Cerkev se je deslej zlorabljal kot kritje za politično delovanje gotovih skupin in to je treba v bodoče prepreciti.

Ce je pa vojna na vidiku ali pa ce se nahaja v ozadju hrvaske odločitve v Chicagu in sedanje vatikanske akcije proti Titu kakšen zavezniski nacrt, da se v Jugoslaviji zruši Titov režim ali da se z navadnim diplomatskim pritiskom Jugoslaviji iztrgata Slovenija in Hrvaska kot

nekaka kompenzacija za dosezeni sporazum z Moskvo, smo lahko prepričani, da pride doma v najkrajšem času do revolucije.

BESTER: V coni B kopljejo strelske jarke!

ZEBOT: De Gaulle je osvobodil Francijo brez sodelovanja radikalov in Girauda, predstavnikov tradicionalne oportunistične francoske politike. Zato je tudi od nas mnogo odvisno, če znamo namreč pravilno presoditi, kaj predstavlja Krek doma, v Ameriki in pri zaveznikih.

JEZ: Danes ni dovolj časa na razpolago, da bi se se dalje zadržali pri debati o tej stvari; o vsem tem bi se mogli dalje razgovarjati na prihodnji seji; medtem bodo morda nastopili novi momenti, ki nam bodo služili kot varen kazipot.

SPINDLER: Bolje je, da se ne prenačimo in da vprašanje na demokratični način rešujemo. Če bi se politika stalno tako vrsila kot danes pri nas, bi mi tu ne sedeli! - Jez je privatno omenil Zebotu, da postaja vprašanje Koroske aktualno; zakaj?

JEZ: Avstrijsko vprašanje stopa v ospredje medzavezniskih razgovorov in nas ne sme zalotiti nepripravljene! Pa tudi g. nadškof, naš dobri prijatelj zeli referat o koroskem vprašanju, da ga izroči nekaterim ameriskim osebnostim; za nas je pa itak vseeno, če napravimo en izvod referata ali pa več, da tako informiramo svetovno javnost o koroskem vprašanju.

SPINDLER: Skaterimi avstrijskimi in italijanskimi krogi bi mi morali stopiti v stik?

ZEBOT: Če medzavezniska konferenca zavrne italijanski predlog o plebiscitu, je celokupna naša stvar psihološko zrela!

SPINDLER: Kaj pa s Hrvati? Zebot in Jez naj bi stopila do njih!

JEZ: In tudi Spindler, ki se je doslej razgovorov stalno udeleževal. Po najnovejših vesteh se je baje postavil Macek na jugoslovansko konfederativno stalisce, ki ga bo zastopal dogovorno s Krekom.

ZEBOT: To vest je potrdil tudi Kranjc. Sicer so pa medtem prisle iz Pariza čisto druge vesti, in sicer popolnoma drugačne. Mi bomo gradili svoje delo samo na dokazanih informacijah.

SPINDLER: Mi nismo proti jugoslovanski konfederaciji! Sodelovati pa hočemo kot res enakopravni faktor.

ZEBOT: Vprašanje konfederacije ni pri našem delu ni-

koli izključeno!

AD III: Ker se nihče ne javi pri slučajnostih k besedi,
zaključí predsednik sejo. Seja je trajala od 15. do 17. ure.

PREDSEDNIK:

ZAPISNIKAR:

ZAPISNIK XVI REDNE SEJE AKCIJSKEGA ODBORA
19.11.1946.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Zebot, Lipovsek, Leskovar, Jez.

DNESVNI RED:

- 1.-Citanje zapisnika;
- 2.-Porocila;
- 3.-Slucajnosti.

AD I:

Zapisniki prejsnjih sej so sprejeti. Zebot si pridrži odobritev, ker se ne strinja s formulacijo svojih izjav na XIV odborovi seji; zapisnik bo sam pregledal in vanj vnesel svoje popravke. Sicer se pa cudi, zakaj Jez tako obsirno opisuje potek odborovih sej, ko bi vendar zadostovalo vnesti v zapisnik samo glavne misli obravnavanih predmetov z zabelezo to-zadevnih sklepov.

JEZ: Ugotavlja, da ni tajnik in niti zapisnikar; prevzel je mesto zapisnikarja na lastno iniciativo, ker je videl, da se za to nihče ne briga: zapisniki so dokaz nasega dela in jih je treba sestavljati vestno in izčrpno. Da pa se ne bo ugibalo, zakaj

BESTER: ...in za koga...

JEZ: in za koga sestavljam tako obsirne zapisnike, odlaga z danasnjo sejo zapisnikarstvo in prosi tajnika, naj zapisnike sam dalje vodi. Sicer bi pa to lahko storil tajnikov namestnik.

Po daljši debati prosi predsednik, naj Jez se dalje vodi zapisnike; Jez sprejme in prosi odbornike, naj prevzamejo odgovornost za vse izjave, ki jih na sejah podajajo; v primeru pa da ne bi zeleli, da pridejo njihove izjave na zapisnik, naj zahtevajo, da se seja proglasi za tajno.

AD II:

JEZ: Iz Furlanije prihajajo vesti, da izvajajo le-vo usmerjeni domacini in slovenski partizani pravcat teroro nad ostalim prebivalstvom; ti nemir vnasajoci elementi so dobili odlocilen vpliv nad kolonatsko sindikalno organizacijo in predpisali novo razmerje med lastnikovim in kolonatskim delezem na posestvu: dosedanje razmerje 1:1 je danes postalo 3:1 v korist kolonov. Dobijo se pa se dobri in posteni koloni, ki se drzijo se starega razmerja, pazijo pa pri tem, da ostali koloni za to njihovo lojalnost do zemljiskih lastnikov ne zvedo!

V Trstu so postali Italijani umirjenejsi in Slovencem zacenjajo celo iti na roko, ce le morejo. To je gotovo dober znak za bodoce narodno sozitje na Primorskem. Za Trst se vrsi v New Yorku se vedno velika

borba. V tej zvezi prihajajo vesti, da se pri reševanju trzaskega vprasanja odpirajo novi vidiki.

Na zadnji seji smo skusali zavzeti Akcijskemu Odboru primerno in koristno stališče za primer pogajanj s Krekovim NO, odnosno JRZ, JNS in Socialisti. S stališča AO mislim, da je bilo moje stališče edino pravilno. Ni pretirano, če ugotovimo, da je dolgo nastopamo iniciativno v slovenski politiki in da smo skupina, s katero mora slovenska emigracija racunati. Zato nima smisla govoriti, da smo neka drugovrstna garnitura, ki se je skrito in tiho uveljavljala v konkurenci z NO. Da moremo uspešno vrsiti svoje delo ne rabimo vecjih sredstev in velikega aparata. Da ne bo nesporazuma: proti Kreku nimam nicesar, ker ga za svojo osebo smatram za postenega predstavnika slovenske emigracije: vsi ugovori veljajo le njegovemu političnemu delu pred in med vojno in njegovi JRZ okolici. Ne morem se sprijazniti z mislijo, da bi ~~mi~~ se mi pogajali s temi predvojnimi nasimi političnimi prestavniki na racun nasega programa: kompromisne resitve v tem pogledu bi bile za nas škodljive. AO mora se dalje delati in stremeti po duhovnem zedinjenju nasega naroda, če ne moremo doseči doseči v celoti njegovega političnega zedinjenja.

ZEBOT: Zbornik dokumentov AO je pripravljen in vsebuje tudi kontroverzno s Krekom. Z ozirom na pogajanja Tito-Togliatti je predsednik Spindler sestavil za Agencijo United Press izjavo, ki ugotavlja, da se z dogovorom Slovenci ne strinjajo. Izjava je bila potrebna, ker smo zvedeli, da so Amerikanci v Trstu intervjuvali slovenske kroge o istem predmetu: trzaski Slovenci so podali negativno sodbo o beograjskih razgovorih.

LESKOVAR: S Krekom se ne moremo takoj pogajati, zlast ne danes, ko pripravljamo izdajo nase „bele knjige“. Pri vsem tem je tudi treba imeti v vidu, da nismo politična formacija. Ugotoviti je tudi treba, da je AO Kreka že vabil k sodelovanju. Zato je morda umestnejše, da začne pogajanja s Krekom drug forum, in sicer opozicija v SLS (Slovenski BLOK). Pogajanja pa najbrž ne bodo imela nikakega uspeha! Zblizanje s Krekovo skupino je zaenkrat možno na socialnem področju in sicer med naso Emigrantsko Zvezo in Krekovim Socialnim odborom.

ZEBOT: Zeli podčrtati, da v teku vse nase debate o vprasanju zblizanja s Krekom ni nikoli mislil na kak kompromis na racun programa AO, ki je izven vsake debate. Alternativa je samo sledeca: ali nam uspe pridobiti ostale emigrantske grupe za nas program ali pa sami nadaljujemo s svojim delom! Dogovor s Krekom naj bi zmanjšal razne ovire nasemu delu. Prihaja v postev tudi likvidacija. Vsekakor pa je dobro, če pred preuranjenimi sklepi počakamo na odgovor p. Zakrajska na nas dopis; iz odgovora bomo zvedeli za

moznost, da se s svojim delom afirmiramo na ameriskem terenu in če moremo računati na amerisko pomoč.

BESTER: Pri eventuelnih pogajanjih s Krekom mi ne smemo barantati z našim programom; Krek kot predstavnik najmočnejše opozicijske skupine naj nam pomaga premostiti razne ovire pri našem delu.

LIPOVSEK: Najbrž bo naša „bela knjiga“ pri nekaterih ohladila navdušenje za sporazum.

SPINDLER: Po Kranjcevi informaciji je Krek bolan in se dalj časa ne bo uveljavljal v politiki. V Krekovi odsotnosti vodi posle NO Stare. Zato predlaga in odbor osvoji sklep, da se začasno in do pojava novih momentov odlozijo vsa pogajanja z NO; Ugotovi se naj, da AO ni politična stranka in da se zaradi tega ne pogaja s političnimi strankami, temveč s posameznimi osebami, ki bi pristale na naš program.

JEZ: Krek ni zadovoljen s svojo okolico in bi se je rad resil.

SPINDLER: Isto misli Kranjc.

ZEBOT: To Krekasamo diskvalificira.

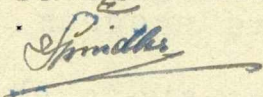
AD III:

ZEBOT: Vprašanje emigriranja postaja aktualno. Emigrantje so postali nemirni zaradi dileme, pred katero so jih nekateri emigrantski voditelji (Kosicek itd) postavili: potovati v Argentinijo ali Paraguai ali se pa vrniti v domovino! Vznemirjive vesti prihajajo baje iz „Pontificia Commissione Assistenza“, kjer govorijo, da bo italijanska vlada po podpisu mirovne pogodbe ocistila dezelo raznih emigrantov. Baje je neka mesana komisija zavezniskih organov in organov „Assistenza Pontificia“ pod vodstvom polkovnika iz ACI potovala po kampih in pravila, da je za emigriranje treba dobiti samo se primerna finančna in prevozna sredstva. Komandanti raznih taborisc pa nimajo v tem pogledu se nobenih navodil. Tudi se ni nikakega aranzmana za dolocitev raznih krajev, kjer naj bi se različne emigrantske skupine naselile. Vse je zaenkrat prepusceno privatni iniciativi. Ukrajinci imajo že dogovor, da se jih sme 100.000 naseliti v Argentiniji ali Braziliji. P. Zibert pravi, da so Slovenci na najslabšem, ker zanje ni se nihče nicesar napravil. „Assistenza Pontificia“ ne priznava v tem pogledu nikakršnih emigrantskih komitetov; vzdržuje stike samo z nekaterimi duhovniki, ki se s tem vprašanjem bavijo in ki jih ni nihče zato izrecno imenoval: za Slovence se za emigracijo zanima P. Zibert in P. Saruga. Vatikan namrec ne sme iz diplomatskih ozirov imeti stikov z emigrantskimi komiteti. Via facti se to nacelo obide s tem, da se za Slovence

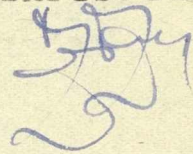
za emigrantske zadeve zanima P.Zibert.v sodelovanju z g.Kosickom.Zebot se je zaradi tega pri P.Zibertu pritožil in ga prosil,naj v emigrantskih zadevah vzdrži kontakt tudi z drugimi emigrantskimi skupinami. Zato bo treba oziviti Zvezo emigrantov ali pa vsaj njeno rimsko organizacijo,ki naj bo delovala vzporedno z ostalimi tabotiscnimi organizacijami.Najteze bo v tem oziru reševati vprasanje studentov,ker se pri urejevanju vprasanja emigriranja ne vpostevajo interesi intelektualcev,temvec se vpostevajo samo razni delovni momenti.

Ker se nihce vec ne javi k besedi,zakljuci predsednik sejo.Seja je trajala od 15.ure do 1/2 18.ure.

PREDSEDNIK:

ZAPISNIKAR:

XVII SEJA AKCIJSKEGA ODBORA
3.12.1946.

NAVZOCI: Spindler, Bester, ripovsek, Zebot, Jez.
OPRAVICENO ODSOTEN: Leskovar.

DNEVNI RED: 1) Citanje zapisnika;
2) Porocila
3) Slucajnosti.

AD I: Zapisnik XVI seje se ni pripravljen in zato I tocka dnevnega reda odpade.

AD II:

JEZ: Poroca o Cvetkovicem bivanju v Rimu v zvezi z ugibanji o JRZ sporazumu s HSS. Namesto Cvetkovica se ze omenja tudi Stojadinovic. - Avstrija je poslala v Vatikan za poslanika g. Kohlrussa, dobrega poznavalca slovenskih in balkanskih problemov.

SPINDLER: „Die Tat“ je pred nekaj dnevi prinesla zanimivo reportazo: Benes vidi gospodarsko in politicno ozdravljenje narodov Srednje Evrope v gospodarski uniji CSR, Avstrije in Madzarske; tako bi se v tem prostoru ustvaril stalen mir. Pobudo za tako unijo bo dala CSR takoj po podpisu mirovne pogodbe. - 28. februarja so v Avstriji zelo slovesno proslavili obletnico smrti cesarja Franca Jozefa. Oton Habsburski je v Kairu podal zanimivo izjavo dopisniku „United Press“-a: Oton je prepričan, da bi se s svobodnimi volitvami Avstrija odlocila za monarhijo. Oton se hoče vrniti na prstol samo z narodovim pristankom. K taki srednje evropski tvorbi tezijo torej Cehi, Avstrijci in Madzari. Papez je tudi o tem bezno govoril o priliki Kohlrusovega sprejema. Da se ta naravna srednjeevropska tvorba zgradi, ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ so se zaceli prepirati za Slovenijo: tretja solucija trzaskega vprasanja je zato vazna, ker bi bila v takem primeru Slovenija prava vez med vsemi srednjeevropskimi narodi.

ZEBOT: Bivsi kralj Peter je macka ze skusal pridobiti za jugoslovansko linijo: ni pa v tem uspel; zato naj bi sedaj Cvetkovic kot tihi eksponent kralja skusal omehcati Macka in ga pridobiti za sporazum. Razmejitev med Srbi in Hrvati je tocka, ki onemogoca vsak sporazum. Srbi so pa pri tem res zelo nespretni: Cvetkovic bi pristal danes na vse Mackove zahteve z mentalno rezervacijo, da bi se vse sele doma dokončno uredilo. Londonski NO kaze v zadnjih mesecih veliko delavnost; kralj Peter ima namrec se velika sredstva in lahko financira srbsko emigrantsko politiko; verjetno tudi marsikateri slovenski emigrantski politik~~u~~ uziva tako kraljevo subvencijo! Za Cvetkovicem potovanjem ni nobene zavezniske akcije. Cvetkovic nosi s seboj vazne dokumente, ki jih je sestavil v sodelovanju s knezom Pavlom: dokazati namrec skusa, da je bila politika trojnega pakta za Jugoslavijo edino pravilna in v interesu zapadnih zaveznikov. - Avstrijski poslanik pri Vatikanu je res izveden

v slovenskih in splošnih balkanskih zadevah, njegovega imenovanja pa ne gre spravljati s tem v zvezo: Kohlruss se je vrnil na položaj, ki ga je že pred vojno deset let zavzemal. Papez je pa pri sprejemu Kohlrussa izrabil priliko, da je naslovil na Avstrijce neprisiljeno in prisrcno besedo.- Da se vrnemo k Macku, smemo reci, da gre Macek v katero koli kombinacijo, samo da zruši Titovo vlado; po Titovem padcu se bo Macek svobodno opredelil, v tem pravcu se je že začel zaklavljal. - Pri naši akciji se ni prav nič spremenilo: princip tretje solucije drži in okoli tega gradimo svojo akcijo. - Na podlagi pisma iz Trsta lahko ugotovimo, da je bilo pred Togliattijevim potovanjem v Beograd razpoloženje prebivalstva nekako sledeče: za Tita je gros delavstva in mlajši slovenski krogi; starejsi so za trzasko solucijo v zvezi z ostalo Slovenijo; CLN izgublja vedno bolj na pomen in ugled; trzaski mesanci so se začeli umirjevati, ko so videli, da Trst ne ostane pod Italijo in da tudi ne pride pod Jugoslavijo. Titov terorizem je v toliko koristil, ker so se Italijani umirili in sprijaznili s tretjo solucijo, ki pomeni za italijanski in ostali kapital v Trstu varnostni moment. Zavezniki v Trstu gradijo in klicejo k sebi celo svoje družine.

BESTER: Zanimivo je Montgomerijevo potovanje v Grčijo in takoj nato v Trst!

JEZ: Trst in Grčija sta za zapadne zaveznike klesce za obvladanje položaja na Balkanu.

ZEBOT: To je edina razlaga, zakaj so zavezniki ohranili svoje položaje v Trstu in v Grčiji. -

S Koroske imamo sledeče vesti: iz Lienza so taboriščne premestili v Spittal in oddelili od onih, ki so prisli po 5.5.1945. l., katere so odpremili v Treffling. 90% emigrantov iz teh taborišč se je izjavilo za nas. V Judenburgu se tudi Brodar zanima za nas.

SPINDLER: V zvezi z našimi debatami o sporazumu s nasprotnim taborom je treba omeniti, da so sedaj ljudje okoli Kreka utihnili: najbrž so uvideli, da je zaenkrat zadeva brezplodna.

ZEBOT: V Rimu se je pojavil Avsenek: pri vseh važnih odločitvah in sklepih, ki so spremljali kako katastrofo v slovenski politiki, najdemo vedno Avseneka!

AD III: Zebot sporoči, da je p. Zakrajsek poslal 10 dolarjev za AO. Predlaga odboru in odbor sklene, da posljemo za božic voscila našim prijateljem in somisljenikom.

Ker je s tem dnevni red izčrpan, zaključuje predsednik sejo ob 17. uri.

PREDSEDNIK:

Spindler

ZAPISNIKAR:

[Signature]

ZAPISNIK XVIII SEJE AKCIJSKEGA ODBORA
10.XII.1946.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Lipovsek, Jez, Zebot, Mrkun.
ODSOTEN: Leskovar.

DNEVNI RED:

- 1.-Citanje zapisnikov;
- 2.-Porocila;
- 3.-Slucajnosti.

AD I: Zapisnika 16. in 17. odborove seje se odobrita.

AD II:

JEZ: Najavljena je juznoafriška komisija, ki bo v Rimu selekcionirala emigrante, ki se nameravajo naseliti v Juzni Afriki. Po prihodu komisije bo treba stopiti z njo v stik. Komisija si je baje, ze najela ogromno 17-sobno stanovanje za uradne prostore. Izgleda, da bo pri komisiji namescen tudi minister Vosnjak.

BESTER: Iz Argentini je prisla tudi slicna komisija; naceljuje ji pater Salezijanec Silva kot opolnomoceni minister za izselitev avropskih emigrantov.

ZEBOT: Za izselitev v juzno Afriko se je javil iz Milana ing. Megler. V Milanu so se trije inzenirji, ki gojijo iste nacрте.

SPINDLER: Po treznem opazovanju razvoja mednarodnih prilik se moremo prepricati, da se naglih korakov blizamo v Franciji in v Italiji usodnemu, revolucionarnemu razvozljanju zapletenih politичnih odnosov. Dva enakomocna in nasprotna si pola v frnacoski in italijanski notranji politiki sta najzanesljivejsi znak za najavljajoco se revolucijo. Za emigracijo bo zaradi tega obstanek v Italiji nemogoc. Nasa Zveza beguncev bo morala s sodelovanjem Zveze bivsih internircev podvzeti potrebne korake za izselitev nase emigracije iz Italije, dokler je za to se dovolj casa na razpolago. Bliza se tudi nevarnost sovjetskega vdora v zapadno Evropo: po Mackovem sporocilu bodo Sovjeti ze koj s prvim zaletom prisli do Pirenejev, kjer pa bodo naleteli na organiziran odpor zapadnih zaeznikov. Anglezi bodo ravno tako skusali drzati svoje polozeje v Italiji in v Grciji. Govori se sicer, da nameravajo Anglezi zapustiti Trst in da se zaradi tega tako zavzemajo za cim tocejso formulacijo trzaskega drzavnega statuta: zavedati sepa moramo, da v Trstu ne bo mozna organizirana bela opozicija proti slovenskim partizanom, ker bo imel Tito pravico, vmesavati se po svojem vojaskem poveljniku v trzaske notranje zadeve. Iz teg vidimo, da je sedanja resitev trzaskega vprasanja zelo dubiozna. Iz Svice prihajajo glasovi, ki branijo Salazarja in povelicujejo njegove zasluge

pri vzdrževanju reda na iberškem polotoku. Zavezniki danes zelo pestujejo Nemce, ker hočejo z njimi organizirati močan odpor ob Renu proti sovjetskemu vdiranju na zapad. Na ta način izgleda, da bodo zapadni zavezniki prepustili Sovjetom vso Avstrijo vse do Tirola. Za nas se torej postavlja naloga: vzdržati z vsemi svojimi silami naval, ki se pripravlja in ki bo gotovo prisel! - Padec lire je tudi vazen simptom: v Trsu velja dinar 6 lir, dolar 830 lir, funt pa celo 12.000 lir. Molotovljev ocitek USA, da dobavljajo orožje Spaniji je tudi zanimiv. - Zato je nujno, da pravčasno pomislimo na varnost svojih ljudi in da jih v čim večjem številu resimo iz italijanske pasti. Ne zanasajmo se na misljenje nekaterih ljudi, ki trdijo, da se nič ne boji, ker se bo vse dobro končalo! Čes da sovjetski gospodarski krogi svetujejo svojim politikom, naj vzdržijo zapadni politični pritisk kakor koli do leta 1948, ker bodo tedaj angleske zlate rezerve, namenjene politični borbi za vzdrževanje komunističnega navala izcerpane. Kaj potem? Prepricani bodimo, da USA ne bo niti tedaj popustila: popuščanje bi namrec za USA pomenilo obglavljenje! Zato poskrbimo za svojo varnost čimprej in dokler je še čas!

JEZ: Vatikan in Spanija bi mogla nuditi se precej varno zatocisce!

SPINDLER: Sovjeti ne bodo spostovali Vatikana!

ZEBOT: Spomnili bomo price mnogim vaznim dogodkom.

SPINDLER: Ko se v Moskvi sestanejo 4 Veliki bo velika nevarnost za razne revolucionarne podvige po svetu. O priliki zadnjega moskovskega sestanka se je zacelo revolucionarno gibanje v Azerbajdzanu!

LIPOVSEK: Vse izkusnje nas napotujejo k upravicenemu pesimizmu!

ZEBOT: Gros emigracije mora vsekakor iz Italije; v primeru revolucije, bi Italijani vsa emigrante po taboricah poklali! Posamezniki bi lahko dlje vzdržali. Emigrantje, ki ostanejo v Italiji, se pa morajo odločiti za hribe! Za Argentinijo prihajajo v glavnem v postev manualni delavci, zato Argentinija za nas ne prihaja v postev. V Evropi bi bile za emigrante prilike v Franciji mnogo boljse kakor pa v Italiji.

SPINDLER: Macek se ne bo iz Francije umaknil in sel v Belgijo, ker bi se prevec priblizal sovetski coni.

ZEBOT: Tudi Svica ne bi bila za nas varno zavetje: Nemci so Svico spostovali, Sovjeti bi je pa ne spostovali.

JEZ: Za nase intelektualce prihajajo za izselitev v postev sledece dezele: Spanija, Portugalska, Juzna A-

frika, Kanada in USA.

ZEBOT: Pater Zakrajsek se je javil z obširnimi pismom popolnoma zaupnega značaja; zaradi tega naj se vsebinska pisma ne beleži v zapisnik. P. Zakrajsek je več takih pisem poslal g. Erjavcu misleč, da Erjavec o njih poroča na odborovih sejah. Zebot precita nato zaupno pismo nasega trzasekega sodelavca Antona Podobnika; Podobnikove informacije so zaupnega značaja in se zato ne stavljajo na zapisnik.

AD III:

MRKUN: Dobil je iz USA affidavit s posredovanjem slovenskega zupnika iz Barbertona in na priporočilo celovelskega škofa. Imel je možnost emigriranja tudi v Buenos Aires ali pa v Quito (Ecuador), kjer že dolgo deluje slovenski zupnik Erjavec. Sestre krizarke iz Ingenbohla (Svica) so ga ravno tako povabile k sebi, ker jim je prepustil v last razne nepremičnine v Sloveniji. S patronom Zakrajskom bo vzdrževal stike in ga navduseval za delo AO.

Ker je dnevni red izčrpan, zaključil predsednik sejo. Seja je trajala od 15. do 18. ure.

PREDSEDNIK:

Erjavec

ZAPISNIKAR:

Zebot

XIX. SEJA AKCIJSKEGA ODBORA,
17.12.1946.

Seja je trajala od 15. do 17. ure.

NAVZOČI: Spindler, Bester, Zebot, Lipovsek, Jez, Mrkun.

DNEVNI RED:

- 1) Citanje zapisnika;
- 2) Porocila;
- 3) Slučajnosti.

AD I: Zapisnik prejsnje seje je odobren.

AD II:

JEZ: poroca o vlogi Avstrije v danasnji mednarodni politiki z ozirom na svecani sprejem avstrijskega poslanika Kohlrusa pri papezu, na papezev govor in na zelo zapazeni clanek o Avstriji v „Osservatore Romano“, v katerem se med drugim trdi, da so Slovenci na Koroskem z znanim koroskim plebiscitom optirali za Avstrijo.

ZEBOT: Po zakljucku moskovske konference bo treba pripraviti protiofenzivo v stilu nasih Memorandumov. O pravem casu bo tudi treba odgovoriti na trditve vatikanskega glasila o koroskem plebiscitu.

SPINDLER: „Die Tat“ ugotavlja, da se bo morala voditi v Avstriji s sovjetskim pristankom tri leta politika odprtih vrat.

ZEBOT: Zavezniki se bodo zato borili z vsemi razpolozljivimi sredstvi, kakor poroca Macek.

JEZ: Koroski problem bo verjetno tezavnejši od trzanskega, ker se bodo Avstrijci posluževali raznih legalnih argumentov, docim ima jugoslovanska razpolago samo argument sovjetske zasedbe enega dela Avstrije.

LESKOVAR: Ugotovljeno je, da vodi ZSSR zelo obzirno politiko do Avstrije, ker racuna, da so avstrijski komunisti zelo vazni za sovjetsko politiko v Srednji Evropi.

ZEBOT: Italijanski primer kaze, da izvedba komunisticnih nacrtov izven Italije, ne skoduje komunisticnemu pokretu v Italiji! - Jez naj bi o pravem trenutku prelistal razne letnike „Osservatore Romano“ in zbral vse njegove krivicne trditve o Slovencih, na kar izda AO Belo Knjigo.

LIPOVSEK: Avstrija postane predvidoma mocna nemška nacionalna drzava.

ZEBOT: Vedno bolj opazamo, da je nas koncept edino

pravilen. S federacijo ne resimo slovenskega problema; slovenski prostor se mora samostojno organizirati!

JEZ: Sedanjo avstrijsko fazo mednarodne politike je treba spraviti v sirši okvir vatikanskih in evropskih interesov. Pa tudi nemška katoliška cerkev se oglasa in je več kot verjetno, da bo mala katoliška Avstrija iskala zaslombo pri močni Nemčiji, ki bo s pomočjo katolicizma kmalu zavzela vazno mesto v evropski politiki. Nemski episkopat ne odobrava vatikanske ameriške politike in zeli, da se Vatikan vrne k starim evropskim katoliškim tradicijam. Tega momenta ne smemo nikakor prezreti!

ZEBOT: Vse to kaže, da je nas glas sibe. Nimamo sredstev, da bi začeli s širokogrudno zasnovano akcijo. Morali bi s svojimi tiskanimi propagandnimi stvarmi kar preplaviti svet.

SPINDLER: Čas je, da razširimo delokrog naše akcije. Na Koroskem bi morali osnovati koroske akcijske odbore za slovensko državo v vsakem, ceprav najmanjšem naselju. Tudi uradno Avstrijo bi morali pridobiti za nasotezo, seveda s pravilnimi diplomatskimi potezami. Nasi ljudje na Koroskem so slabo organizirani.

Odbor soglasno sprejme Spindlerjev predlog o potrebi organizacije naših krozkov na Koroskem.

SPINDLER: zapusti sejo, ker mora na strazo. Jez prevzame vodstvo seje.

~~KREK~~ KREK: Največja Krekova napaka z ozirom na naše delo je razvidna iz sledeče Krekove izjave: „Jaz sem tudi za slovensko državo, a moram molcati!“ To je za nas fatalno. - Z ozirom na današnjo filonemsko in filoavstrijsko kampanjo, bi morala biti naša akcija mnogo bolj širokopotezna. Za širokopotezno delo pa moramo imeti sredstev, brez katerih ni mogoče računati na uspeh. Stojimo pred dilemo: ali nam bo omogočeno velikopotezno delo, ali pa moramo trezno presoditi svojo osebno pozicijo. To je danes centralni problem za AO. Po novem letu mora v tem oziru pasti odločitev.

JEZ: Sredstva za naše delo se bodo našla.

MRKUN: Takoj razmislijajmo o sredstvih. Ali se da dobiti denar? Žrtve posameznikov so že velike. Za našo akcijo bi rabili najmanj 1.000 dolarjev. Skusal bo dobiti nekaj iz USA, nekaj pa tudi v Rimu. Zakaj ne bi razpisali privatnega posojila za AO? Partizani so si s svojimi boni tako posojilo uspešno priskrbeli.

ZEBOT: Samo v USA se dajo zbrati večja denarna sredstva. Misla o posojilu bodoči slovenski državi je dobra.

LIPOVSEK: Pred razpisom posojila je treba izvesti močno propagando in močno organizacijo.

ZEBOT: Po Zakrajskovih vesteh najmanjše posojila v USA ni aktualna, ker bi si podrli pri Zakrajsku bazo za nadaljnje delo. Zato naj odbor sklene, da do nadaljnjega ne povzamemo nobene akcije v Ameriki mimo patra Zakrajska. - Predlog je sprejet.

LIPOVSEK: Pater Zakrajske je pri svojem delu osamljen; zato naj g. Mrkun sondira teren tudi pri drugih ameriških Slovencih.

ZEBOT: Čim več ljudi piše v Ameriko in propagira misel AO, tembolje bo za delo AO. Nikakor pa ne smemo izvesti v Ameriki nase organizacije mimo patra Zakrajska!

MRKUN: Izgleda, da je Zakrajsek pesimist in da se noče več vmešavati v politična vprašanja.

LIPOVSEK: K organizaciji v USA pristopimo, ko se bo za to pokazala konkretna potreba.

ZEBOT: Mi smo forum, ki mora le uradno razposiljati v svet glavne informacije in smerhice za nase delo. Manj vazno propagandno delo se lahko vrsi tudi privatno; privatno pa nikakor ne smemo podvzemat i organizacijskih akcij.

MRKUN: Osebno bo agitiral pri prijateljih v USA.

BESTER: Ali se bo pater Zakrajske strinjal s tem, da bi mi iskali stikov v USA tudi z drugimi osebami?

ZEBOT: Pater Zakrajsek je obljubil, da nam v kratkem dostavi seznam oseb, do katerih naj bi se mi obrnili za organizacijsko in gmotno pomoč.

AD III:

LESKOVAR: Leskovar je prisel ravnokar na sejo in poda na kratko blagajniško poročilo: Prejeli smo 59.312 lir in izdali 59.547 lir. Blagajniška pasiva je 235 lir. Konzorcij „Znamenja“ nam dolguje 3.755 lir, mi pa Mejacu 2.255 lir, tako da bi morala znasati aktiva 1.265 lir (1.500 lir - 235 lir). Blagajniška knjiga je odbornikom na vpogled pri g. dekanu Bestru.

MRKUN: Od Erjavca je kupil pisalni stroj, ki je bil namenjen Akcijskemu odboru; zanj je dal 35 dolarjev. Stroj je tako zaenkrat na razpolago AO.

Mrkun iznese nato nekaj programatičnih misli o Unionizmu.

Erjavac mu je dal precitati obsirno poročilo o nastanku in delu AO, ki je obenem nekaka njegova osebna obramba v sporu z AO. Mrkun misli, da bi bilo pametno, ko bi zadevo z Erjavcem uredili in spora ne vleкли več naprej.

BESTER:AO je zadevo z Erjavcem definitivno zaključil.

ZEBOT:Mi smo patru Zakrajsku odgovorili in ga zainteresirali za širokopoteznejšo akcijo. Opazamo veliko pomanjkanje popularizacije naše teze; to je tudi krivo, da nismo prisli med vojno na zeleno vejo. Sedaj so prevladale na zapadu že druge solucije, zato je danes naše delo težje. Imel bi naslednji nacrt: V svet moramo vreči mnogo pisanega materiala, dostopnega zapadni mentaliteti. Zapad je zainteresiran danes na dolocnih globalnih problemih v zvezi z našim prostorom in ne s problemom malega naroda, kakršen je nas. Zapadna politika je doslej z ozirom na naš prostor imela Trst kot izhodiščno točko. V tem oziru smo svetu se dovolj jasno pokazali naš problem. Lipovsek je tudi sestavil rokopis za brošuro, ki naj bi izšla v francoscini in anglescini. Tiskati bi morali razne biljtene v koncizni obliki in tako prikazati zapadu naš problem. Zasigurati bi tudi morali redno izhajanje biljtena „Slovenian Press“. Za notranjo potrebo naj bi se izdali razni priročniki za naš narod; prvi tak priročnik naj bi bila slovenska izdaja Lipovskove brošure. S priročnikom bi morali izdati tudi nekak zbornik, a oboje v dostojni obliki. Za tak tiskovni program bi morali razpolagati z najmanj 500 dolarji. „Slovenian Press“ je važna publikacija, ker lahko sproti pobija razne lažne trditve kot so one v „Osservatore Romano“ z ozirom na koroski plebiscit. Doslej nismo preveč razvili osebnih kontaktov, ker smo mogli razviti v Rimu svoje delo le v omejenem obsegu. Morali bi imeti v vseh večjih centrih zaupne osebe in biti z njimi v stalnem stiku tudi z navadnimi postnimi zvezami. Razpolagati bi morali z minimalnim delovnim aparatom treh do štirih ljudi, ki bi delali samo za AO. Pri našem delu bi morale vedno vladati nacelo kontinuitete in osebne odgovornosti. Če ostanemo v Italiji, rabimo za svoje delo okoli 200 dolarjev mesečno. Če gremo drugam, je res, da bi mogli delati pod idealnejšimi pogoji, toda vse bi nas več stalo zaradi višjega življenjskega standarda. Za izselitev in za višum so predvsem potrebna denarna sredstva, so prav za prav glavni pogoj, ki jih stavljajo skoro vsa zainteresirana tuja poslanistva. S svojim delom se nahajamo v stadiju, ki od nas zahteva tudi primernih denarnih sredstev, sicer smo primorani odkrito in tovarisko povedati patru Zakrajsku, da ne moremo nositi odgovornosti za slovensko državno akcijo.

~~MRKUN: zaenkrat so se vedno velike ovire za izselitev v Argentino in v USA. V Argentini živi ^{Mikalo} Miha novic, Hrvat, ki je znan kot milijonar in ki bo našim ljudem verjetno rad pomagal. V Buenos Airesu je tudi neki trgovec Flora, ki je ravno tako bogat in na kate-rega se naši ljudje morejo zanesti.~~

Ker je s tem dnevni red izčrpan, zaključijo Jez sejo.

PREDSEDNIK: *Trinulley*

ZAPISNIKAR: *[Signature]*

ZAPISNIK XX SEJE AKCIJSKEGA ODBORA

~~XXXXXXXXXX~~

31.12.1946.

Seja je trajala od 14.do 16.ure.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Lipovsek, Jez, Mrkun.

DNEVNI RED:

- 1) Citanje zapisnika;
- 2) Porocila;
- 3) Slucajnosti.

AD I: Citanje zapisnika odpade, ker se ni sestavljen.

AD II:

JEZ: poroca o akciji italijanske delegacije, ki jo je „Comitato Giuliano“ poslal v USA. Clani delegacije so bivsi predsednik reske drzave g. Zanella, narodni poslanec De Castro in delegat mesta Pulj. Delegacija je posetila razne politične faktorje v Washingtonu in Chicagu. Posetila je redakcije listov „Chicago Tribune“ in „Daily Herald“. Kardinal Stritch je baje svetoval delegaciji, naj svetujejo Italiji, naj ne podpiše mirovne pogodbe. - Italoamerikanec Antonini je ravno sedaj sprožil v USA veliko politično akcijo, da pripravi teren za obisk De Gasperija. - Izgleda, da je skoro gotovo, da bodo zavezniki emigrantska taborisca iz Italije premestili v Eritrejo.

LIPOVSEK: Juznoafriška delegacija prične s svojim delom v Rimu sredi januarja 1947.

BESTER: Če razmišljamo o našem nesrečnem geopolitičnem položaju, vedno bolj opazamo, kako važna bi bila za nas ustanovitev furlanske drzave!

JEZ: Na to dejstvo sem že večkrat opozoril naše emigrantske politike.

SPINDLER: Z ustanovitvijo furlanske drzave bi bilo konec prerivanja za meje na stikaliscu Italijansov in Slovencev v Julijski Krajini. Furlanska drzava bi vsa nastala trenja premostila. - „Die Tat“ je tudi prinesla zanimiv članek o vprašanju evropskega prerivanja za nove meje med različnimi narodnostnimi skupinami.

LIPOVSEK: precita omenjeni članek.

JEZ: Politični razvoj na Kitajskem je nadvse zanimiv. Zakaj USA na Kitajskem popuscajo? Ali je to le manever? Ali so pa zato dobili protikoncesije v Evropi? Zapadni zavezniki kažejo vedno večje zanimanje za razvoj poljske politike in bodo posvetili največjo paznjo januarskim volitvam. Ali je carinska zveza med Jugoslavijo in Albanijo znak, da pride do nekaj slic-

nega tudi s trzasko državo v bliznji bodočnosti?

SPINDLER: Zanimiva je sledeca vest iz Ljubljane: na nekem voliscu je bila že sredi volitev tretja opozicijska skrinjica tako polna, da so jo morali izprazniti! - Pršla je nujnost, da dvigne Amerika svoj glas v našo obrambo: naše delo je gotovo dobilo odmev v Ameriki. - Nastal je tudi nov moment: to se pravi AO naj bi dal pobudo za ustanovitev enotne slovenske fronte. Mi bi morali ustanoviti v Ameriki svoje predstavništvo. Vedno bolj postaja jasno, da je naš narodnoobrambeni program edino pravilen.

JEZ: Že ozirom na potrebo po enotni slovenski fronti, naj bo nam vsem jasno, da mi nismo proti temu. To smo že za časa zadnje obsirne debate o tem vprašanju ugotovili. Nikakor se pa ne moremo pogajati z različnimi predvojnimi kompromitiranimi strankami; zato se bomo eventuelno pogajali samo z določenimi političnimi osebnostmi, ki naši stvari morejo kakor koli koristiti.

MRKUN: Če se pogajamo z določenimi osebnostmi različnih strank, je isto kot če bi se pogajali s strankami.

JEZ: Navidezno je morda isto, a moralni učinek je povsem drugačen!

BESTER: Zadeva bo verjetno težko izvedljiva, čeprav je v načelu dobra.

LIPOVSEK: Treba je nekaj ukreniti, ker se je položaj jugoslovanske emigracije v zadnjem času poslabšal. Patrijarh Gavril, ki se je vrnil v domovino, je zadal težak udarec jugoslovanski emigraciji, pravoslavlju in srbstvu. Gavril se je vrnil domov, ravno ko je bila v Jugoslaviji borba proti katolicizmu na vrhuncu. Vse to nam dokazuje, da v Jugoslaviji stara trenja se niso ugasnila. - Vesti iz okupiranih krajev potrjujejo, da se okupirane dežele orientirajo na zapad.

JEZ: Zakaj se mi ne moremo pogajati na primer z JRZ? Zadnja JRZ vlada, v kateri so sedeli poleg Cvetkovica se Macek, Krek in Kulovec se je tik pred marčnim pučem pogajala na tajnem sestanku v Atenah za eventuelni vstop Jugoslavije v vojno na strani zapadnih velisil: Jugoslavija je tedaj zahtevala: 1) takojšnjo dobavo municije in letal; 2) angleške cete naj bi pomagale vzpostaviti balkansko fronto; 3) v primeru poraza na balkanskem frontu naj se Anglija obveže, da evakuirajo jugoslovansko armado. Nikjer nobene zahteve po slovenskem narodnem ozemlju, ki ga je okupirala Italija po prvi svetovni vojni! Tu leži velika krivda, da imamo danes tolikšne težave s svojimi pravičnimi zahtevami po naših zapadnih mejah!

SPINDLER: Oglasil se je Adlesic in priporočil, naj se vsi strnemo okoli Macka, ki je poznani politik. Nad vse je potrebna sloga. Narod rabi simbol za

vztrajanje v težki narodni borbi: ta simbol je danes za nas narod samo Macek.

BESTER: Slovenci se nikakor ne moremo, utopiti v hrvaškem morju. Raje gremo sami po svoji poti naprej!

SPINDLER: Čas pritiska. Moramo priti na jasno glede raznih vprašanj do 15. januarja. Nato stopimo iz rezerve. Tarejo nas velike denarne težave. Iz Amerike ni nobene odgovora.

MRKUN: Patrijarh Gavrillo je bil v Moskvi. Pravoslavje teži po združitvi. Mi Slovenci pa kot katolici spadamo k zapadu in zato prec od Srbov!

Lipovskova brošura je dobra. Denar zanjo se bo že dobil.

Slovenska država mora navezati najozje stike z Ameriko, kjer živi 300.000 naših ljudi. Tudi za slovensko gospodarstvo je zelo važna ameriška pomoč, s katero si bomo mogli izgraditi velika podjetja, ki bodo zaposlila vse naše brezposelne ljudi.

SPINDLER: Mi naj bi dali iniciativo za vsenarodno gibanje brez strankarskega obeležja. S pismom naj bi pozvali vse Slovence brez razlike k slogi in ugotovili, 1) da komunizem ne resi slovenskega vprašanja, ker se je postavil na stran Vzhoda: to pomeni za nas Slovence resno nevarnost, da izginemo s kontinenta; 2) naši južni bratje nimajo interesa, da nas branijo, ker tega niti ne morejo; 3) kdo torej brani naše interese? Ne Jugoslavija, ne Vzhod, ne Zapad! Nastal je za nas zgodovinski moment, da postavimo naš narodni program na bazo: država kot zaledje Trsta: samo tako si ohranimo svojo narodno bodočnost. Država naj bo zgrajena na kantonalnem sistemu. Zavedajmo se, da smo most med Germani in Romani!

AD III:

LIPOVSEK: Ali bi kril g. Mrkun stroške za nameravani tisk brošure o Trstu?

MRKUN: Denar za to svrho je že naložen v tiskovnem fondu družbe Sv. Pavla, in sicer 20.000 lir. Brošura naj bi se izdala v Trstu. Kot izdajatelj naj se naide AO.

LIPOVSEK: Rokopis je že v Ameriki pri patru Zakrajšku. Tam izide morda v več jezikih.

MRKUN: Če ne dobimo Slovenci Trsta pa naj nam dajo Reko! Na Reki moramo imeti svoje sole in vsaj en del luke.

Ker je dnevni red izčrpan, zaključil predsednik sejo.

PREDSEDNIK: *Spindler*

ZAPISNIKAR: *[Signature]*

ZAPISNIK XXI. REDNE SEJE AKCIJSKEGA ODBORA
7. I. 1947.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Mrkun, Jez.
DNEVNI RED: 1. Citanje zapisnika,
2. Porocila,
3. Slučajnosti.

AD I: Zapisnik prejsnje seje je odobren.

AD II:

JEZ: Argentinski minister pater Silva je sprejel ministra Kreka in mu pojasnil, da ima nalogo organizirati emigracijo v Argentinijo samo za Italijane, obljubil pa je, da se informira na poslanstvu, ce je ze dospel kak dopis argentinske vlade, ki pooblasca tudi sprejem slovenskih emigrantov. - Z ozirom na položaj svetovne emigracije vlada splosno zelo pesimisticno razpolozenje. - Iz Trsta se je takoj po koncu vojne izselilo 15 milijard italijanskega kapitala iz strahu pred jugoslovansko okupacijo; sedaj se kapital polagoma vraca v Trst, ker racuna na ugodno zamenjavo; pri tem je pa zanimivo to, da se je doslej vrnilo v Trst ze preko 25 milijard lir, kar pomeni, da se je prvotnim 15 milijardam lir trzasega kapitala pridruzilo se 10 milijard severnoitalijanskega kapitala!

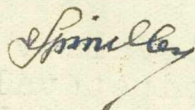
MRKUN: Za bozic je odpotovala v Argentinijo vaticanska ladja, s katero je odpotovalo tudi nekaj slovenskih duhovnikov, med katerimi Kosicek. in Dolcina. Kosicek je vzel s seboj skupino 550 emigrantov med katerimi je tudi 120 intelektualcev, ki jim je zagotovljena takejsnja zaposlitev. - G. Godina je povedal, da je argentinski generalni konzul v Rimu povabil ministra Kreka na razgovor, ker je dobil dopis vlade v zadevi naselitve slovenskih emigrantov, kar je posledica obljube predsednika Perona patru Hladniku.

SPINDLER: Jugoslavija, Bolgarija in Albanija so grskim komunistom z orožjem prepovedale prehod meje, tako da bezijo sedaj grski komunisti pred mednarodno preiskovalno komisijo na jug. - Svetovna emigracija je danes skup lutk v zavezniskih rokah na sahovnici mednarodne politike. - Komunisticne vlade se resno boje zunanje emigrantske opozicije, ker se zavedajo, da lahko emigranti s svojo akcijo rusijo notranjo politicno fronto. Pa tudi v mednarodni igri je igralo emigrantsko vprasanje vazno vlogo v raznih koncesijah in protikoncesijah. KP je prepričana, da je prisel cas popuscenja in da bo treba deliti oblast z opozicijo. - USA izdelujejo sedaj a-

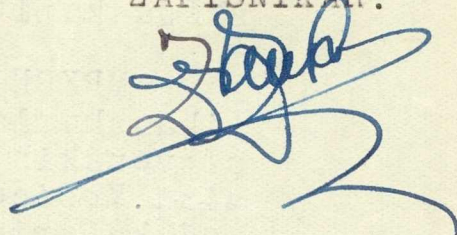
tomsko bombo v velikih količinah. Svicarski vojaski opazovalec, ki je prisostvoval bikinskim atomskim poskusom, je opazoval ponasanje sovjetskega delegata; ta se je brezbrizno vedel, ko pa je videl učinek atomske bombe, je postal raztresen, pozabil je na svojo aktovko in na svoj klobuk in sploh ni več vedel, s kom govori. - Tito je rekel, da se bo mogel komunizem v svetu uveljaviti sele ko bo uresničena svetovna socialistična država. Ta cilj so pa morali zaenkrat zaradi atomske bombe opustiti: Rusija postane v atomskem oziru enakovredna zapadnim silam sele po izvedbi petletke. - USA je kupila svedska, turska in perzijska leziska srebra (14.000 ton) za oboje atomskih bomb. Bikinski poskus je stal 500 milijonov dolarjev. To so ogromna sredstva, ki jih Sovjeti ne zmorejo. ZSSR nima niti uranija, niti plutonija in niti srebra. - Sovjeti so sli v Srednji Evropi predalec! Molotov bi se zato pogajal z Zapadom tudi o modifikaciji potsdamskih sklepov, samo ce bi dobil za to primerne protikoncesije. Ruski unik z balkanskega in srednjeevropskega prostora pomeni: politika odprtih vrat na Balkanu, prosta plovba po Donavi za vse velesile, prost dostop na balkanska trziska sedanjih sovjetskih satelitskih držav.

III: Ker se ne javi nihče k besedi, zaključijo predsednik sejo. Seja je trajala od 15. do 16. ure.

PREDSEDNIK:

ZAPISNIKAR:

NAVZOČI: Špindler, Bešter, Mrkun, Leskovar, Lipovšek, Jež.

Predsednik Špindler otvori sejo ob 15 uri v običajnih prostorih in preide na naslednji dnevni red:

- 1/ Čitanje zapisnika
- 2/ Poročila odbornikov
- 3/ Slučajnost.

Ad 1.

Čitanje zapisnika zadnje seje se preloži na prihodnjo sejo.

Ad 2.

Jež poroča: Znan ameriški novinar Walter Lippmann je sprejel delegacijo Italijanov Julijske Krajine, ki se je nahajala na turneji po Združenih državah. Lippmann je izjavil, da je sedanji Tržaški statut praktično neizvedljiv in da bodo v Evropi nastopile še mnoge izpremembe. "Messagero" prinaša njegov članek, v katerem pravi, da bo v podonavski kotlini nastalo več manjših držav, ki bodo blažile pritisk Rusije na Italijo.

Špindler preide na vprašanje organizacije pokrajinskih in krajevnih centrov AO. Poleg posebnega odbora v Ameriki bi bilo potrebno ustanoviti podobore za Trst in Primorsko ter Korosko. Nadalje je treba posvetiti skrb koordinaciji dela med AO in drugimi društvi, kot se n. pr. Društvo Slovencev v tujini ter Društvo bivših internirancev, v kolikor se tiče ciljev AO.

Mrkun ugotovi, da leži jedro organizacijskega vprašanja v ureditvi centralne pisarne. Za uspešno delo in urejeno poslovanje je pa treba zagotoviti denarna sredstva za material in osebje. V ta namen se je on že privatno obrnil na različne znane osebe v Ameriki in drugod.

Leskovar poudari važnost in potrebo podobborov v Trstu, ki bi naj vodil akcijo na terenu. Nadalje predlaga naslednji mesečni proračun za pisarno v Rimu in Trstu:

Najemnina	5 000.=
Plača gl. tajniku	20 000.=
" pom. tajniku	15 000.=
Poštnina	5 000.=
Pis. potrebščine	5 000.=
Skupaj	50 000.= Lir
	=====

Za pisarno v Trstu in plačo tržaškemu tajniku skupno 30 000.= Lir
Odbor ta predlog sprejme kot nujni proračun za redno delo v letu 1947.
Izvršitev delovnega programa pa je odvisna od pridobitve potrebnih materialnih sredstev.

Bešter poroča, da je pregledal blagajniško knjigo in jo našel v redu. Predlaga, da se naj v nonem poslovnem letu uvede poseben blok za dohodke. Potrdila naj tudi v nadalje sopodpisujejo priče.
V preteklem letu je bilo

Dohodkov	59 312.=
Izdatkov	59 547.=
Pasiva	235.= Lir

Znamenje ob potitju dolguje AO	3 755.=
Protiracun "Znamenja" napram AO	2 255.=
Končna terjatev AO napram "Znamenju"	1 500.= Lir
	=====

Odbor gornje poročilo sprejme in odobri.

Lipovšek poroča, da je brošuro o Trstu dopolnil v smislu Mrkunovih in Žebotovih navodil. Poslal jo je v Anglijo, do jo tan prevedejo n

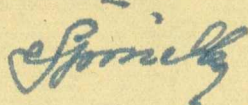
v angleščino.

Ad 3.

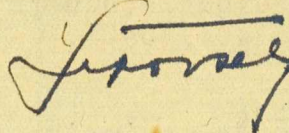
Mrkun prečita pismo, ki mu ga je pisal p. Zakrajšek, nato pa še pismo, ki ga je prejel od svetnika Škulja.

Ker je bil dnevni red izčrpan in se nihče ne javi k besedi, zaključí predsednik sejo ob 17 ur.

Predsednik:

Za zapisničarja

XXIII. SEJA AKCIJSKEGA ODBORA
21.1.1947.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Mrkun, Lipovsek, Jez, Leskovar
je navzoc samo pri zadnjem delu seje.

DNEVNINRED:

- 1) Citanje zapisnika;
- 2) Porocila;
- 3) Slucajnosti.

AD I: Zapisnik prejsnje seje je sprejet.

AD II:

JEZ: Poda na kratko porocilo o De Gasperijevem potovanju v Ameriko in o njegovi ostavki po vrnitvi v Italijo. Nennijeva ostavka je v tesni zvezi s krizo italijanske vlade. Poda nato porocilo o položaju v Trstu. Avstrija je zacela z mocno protiofenzivo z ozirom na jugoslovanske zahteve po Koroski. AO mora zopet razposlati Memorandum o Koroski o priliki moskovske konference starih zunanjih ministrov.

MRKUN: Slovenska emigracija v svetu propada, ker ne more racunati na lastno financno organizacijo. V Argentini je propadel poskus sistematicne slovenske kolonizacije, ker ni bilo dobre slovenske gospodarske organizacije, ki bi naseljene Slovence podprla.

BESTER: Nemci iz Poljske in Ceske se izseljujejo v juzno Ameriko; akcijo vodi skof Stahl iz Königsberga. Dobro bi bilo, ko bi poslal Krek nekoga v Argentinijo naprej, da napravi z vlado pogodbo o naselitvi nasih beguncev.

MRKUN: Izgleda, da pripravljajo v Trstu zapadni zavezniki opozicionalno gibanje proti sedanjemu trzaskemu statutu, ki jih ne zadovoljuje.

LIPOVSEK: Po vesteh iz Trsta, snujejo v Trstu demokratsko stranko, ki naj bi imela tudi svoje glasilo. Amgot je baje odbil dovoljenje za list, „da se ne bi položaj se bolj kompliciral“! Vsekakor pa zapadni zavezniki ne zeliyo, da bi postali trzaski Slovenci premočni. Slovence so zapadni zavezniki doslej izjemoma podpirali samo v solstvu, pa tudi na tem podrocju je ameriski prosvetni funkcionar izgubil iniciativnost z ozirom na blizajoci se konec zavezniske uprave v Trstu.

BESTER: Furlan, Cok in Stok sestavljajo v Trstu prvo trzasko vlado. Vsi ugotavljajo, da je slovenski zivelj v Trstu sibe!

AD III:

LIPOVSEK: Poroca, da je že ~~pa~~ krenil, da izide brošura o Trstu tudi v angleščini.

LEŠKOVAR: Med londonskim Srednjeevropskim klubom in rimskim Intermariumom je nastal programski spor. Glavne sporne točke so nalsednje:

1) po nacrtih rimskega odbora Avstrija ne bi spadala v Srednjeevropsko federacijo; po nacrtih londonskega odbora Avstrija bi v to federacijo spadala;

2) rimski odbor predvideva, da stopi Jugoslavija kot konfederativna tvorba v novo srednjeevropsko državno tvorbo, docim stoje v Londonu na staliscu narodov, tako da bi Jugoslavija razpadla v vrsto malih drzavic.

Da resijo ta programski spor, so zato sklicali v London konferenco vseh srednjeevropskih odborov iz Londona, Pariza in Rima.

To je v zvezi z angleskimi nacrti s tem prostorom. Anglezi nocejo premocnega Intermariuma, oslabiti pa hocejo Nemcijo. Predvidevajo zato konfederativno zvezo Bavarske, Avstrije in Madzarske, ki naj bi se kot klin zarila v Intermarium in tako locila severni del Intermariuma od juznega, to je Balkanske Unije.

Ker je dnevni red izcrpan, zakljuci predsednik sejo. Seja je trajala od 15. do 17. ure.

PREDSEDNIK:

Spinneller

ZAPISNIKAR:

[Signature]

ZAPISNIK XXIV. SEJE AKCIJSKEGA ODBORA
28.1.1947.

NAVZOČI: Spindler, Bester, Zebot, Leskovar, Lipovsek, Mrkun ^{Mrkun}

DNEVNI RED:

- 1) Citanje zapisnika;
- 2) Porocila;
- 3) Slučajnosti.

AD I: Zapisnika 21. in 23. redne seje sta odobrena.

AD II: ^{Mrkun} Poroca o krizi italijanske vlade in o pristranskem pisanju lista „Osservatore Romano“ o jugoslovanskih zahtevah po Koroski. Poroca tudi o razpoloženju primorske duhovscine in o stanju v Pulju.

SPINDLER: Nemske sestre so vsem članom AO, ki stanujejo na Olmati, stanovanje odpovedale, ces da pričakujejo zopet svoje stare nemske goste izpred vojne. Postavlja se sedaj vprašanje nove pisarne za AO.

ZEBOT: Slovenci v Trstu živijo v veliki negotovosti; mnogo jih racuna na preselitev. Tito bo po podpisu mirovne pogodbe zasedel cono A in tako Trst obkolil. To povzroca v Trstu pravi preplah. Zato se ljudje necejo eksponirati in bi pri našem delu samo nikodemsko pomagali.

LIPOVSEK: V Gorici je dosežena enotnost med liberalci in klerikalci na podlagi programa na novo osnovane demokratske stranke, ki jo duhovščina podpira (Pavlica). Ugotavljajo, da sta bili v tem oziru zamujeni dve leti. Vecina duhovscine je v antikomunističnem taboru, manjšina pa skusa doseči modus vivendi z Jugoslavijo.

ZEBOT: Besednjak in Biteznik igrata v Gorici misteriozno vlogo. Besednjak se je nastanil v Gorici in se vozi v Ljubljano. Dela na pomirjevanju razburjenih duhov. Kaj zasleduje? Instrukcije dobiva iz Jugoslavije ali iz aleatskih krogov? Bil je v Bocnu, kjer je razgovarjal s predstavniki južnih Tirolcev. Ali dela na tem, da postane nekak manjšinski voditelj v Italiji?

BESTER: Turnsek poroca, da so se decembra meseca vodila v Rogaski Slatini pogajanja med rezimom in Grolom, Subasicem in Kosuticem. Rezultat razgovorov ni znan.

ZEBOT: Če to odgovarja resnici ~~xxxxxxxxxxxxxx~~, pomeni da cuti rezim potrebo po sporazumu z opozicijo. Kardelj je namrec nagovarjal omenjene tri opozicijske politike, da bi ustanovili kmecko stranko in sodelovali z vlado ali kot legalna opozicija ali pa kot koalirana skupina. Kardelj je znan kot zastopnik zmerne smeri rezima. Subasic je pa slaba firma. Kosutic se je po nemskem zlomu stavil partizanom na razpolago,

va so ga zaprli.

LIPOVSEK: Macek je izjavil, da je poslal Kosutica k partizanom na razgovor. Ker se Kosutic s sestanka ni vrnil, je Macek zapustil Jugoslavijo.

ZEBOT: Stuttgartski radio je 20. t. m. javil, da so v Jugoslaviji odobrili delovanje Samostojne Demokratske Stranke.

LESKOVAR: Kocbek se je v „Slovenskem Zborniku“ izjavil nacistično za svobodo in proti totalitarizmu, docim se je Breclj odločil za partijsko linijo. Morda je Kocbek ravno zaradi tega padel v nemilost. V soski dolini so Slovenci zbegani; več kot 15.000 domacinov zapusti s podpisom mirovne pogodbe svoje domove.

ZEBOT: Zapadni zavezniki ne bodo zapustili soske doline, dokler Rusi ne zapuste Madžarske in Rumunije. Avstrija, poljska in Nemcija tvorijo jedro srednjeevropskega vprasanja. Kaj nastane na Balkanu in v Srednji Evropi po sovjetskem umiku? Sovjeti so tu nadomestili komunistične partije, ki jih doslej v okupiranih krajih ni bilo.

MPKUN: Kreku so Angleži odbili vizum za Anglijo, „ker se vedno politično dela“. Krek ~~se~~ namerava potovati v Spanijo, v skrajnem primeru pa tudi v Argentinijo.

SPINDLER: Avstrijskih mej ne bodo spreminjali v korist Jugoslavije, vsaj vse ~~učiti dobiti, kaj bi bilo~~ tako kaže. Zato bi bilo dobro, ko bi Jugoslavija od mirovne konference dosegla priznanje avtonomnega statuta za vso Korosko, ceprav bi Koroska ostala pod Avstrijo, kakor je Avstrija dosegla priznanje avtonomnega statuta za južno Tirolsko, ki ostane pod Italijo.

ZEBOT: Jugoslavija bi dobila samo majhen del Koroske v najboljsem primeru. Če niso dali Jugoslaviji Gorice, ji tudi ne bodo dali Celovca. Ali ni bolje, da to celo ozemlje dobi avtonomijo kot pa da samo majhen del tega ozemlja pride pod Jugoslavijo? Če Korosko razdelijo, so Korosci, ki ostanejo v Avstriji, za vedno izgubljeni. Nekaj podobnega je bilo z južno Tirolsko: raje kot da bi jo razdelili, tako da bi severni del nad Briksnom prisel pod Avstrijo, južni pa ostal pod Italijo, so Avstrijci privolili v to, da je vsa južna Tirolska ostala pod Italijo kot avtonomna pokrajina. Bolje je za nas, če ima vsa Koroska gotove pravice kot da se razdeli: jugoslovanski del bi bil svoboden, avstrijski del bi pa bil kmalu potujen. V avtonomno Korosko bi prisle vse slovenske občine z vsem mesnim obrobjem. Korosko vprašanje bi se moglo kasneje temeljito resiti, ko se bodo meje na Jadranu zopet prevrcale.

LESKOVAR: Beg Slovencev pred Titom na Primorskem je značilen; zadevo bodo razpihnili v propagandne svrhe, da dokazuje, da tudi Slovenci bezijo pred svobodo.

Megler poroča iz Milana, da sta pri Zalogu dva vlaka zaradi sabotaze zadela drug ob drugega in usmrtila 40 potnikov.-Z ozirom na podpis mirovne pogodbe bi bilo umestno, ko bi tudi AO izdal svojo izjavo.

BESTER:Nadskof Stepinac je zaprt v Lepoglavi; pri njemu je njegova mati.Stepinac dela v knjigoveznici.

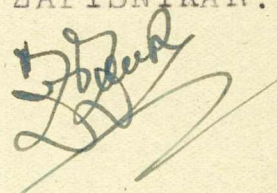
LESKOVAR:Neki Stojadinovic vodi v Bosni in Crni Gori cetniske oddelke.

AD III:nihce se ne javi k besedi in predsednik zaključci sejo.Seja je trajala od 15.do 17.ure.

PREDSEDNIK:

ZAPISNIKAR:

ZAPISNIK XXV. SEJE AKCIJSKEGA ODBORA
4.2.1947.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Zebot, Lipovsek, Jez.

DNEVNI RED:

- 1) Citanje zapisnika,
- 2) Porocila,
- 3) Slucajnosti.

AD I: Zapisnik prejsnje seje je odobren.

AD II:

JEZ: poroca o sestavi nove italijanske vlade in o italijanskem staliscu glede podpisa mirovne pogodbe. Obzalovanja vredno je, da vaticanski list „Osservatore Romano“ zelo pristransko pise o koroskem problemu. Takoj je treba misliti na izdajo Memoranduma o Koroski.

ZEBOT: Precita izjavo AO o podpisu mirovne pogodbe; izjava bo objavljena v „Slovenian Press“.

SPINDLER: Prejeli smo nakazilo za 50 dolarjev; cim bo nakazilo vnovceno, izplacamo tajniku 20.000 lir po ze dolocenem proracunu.

LIPOVSEK: Memorandum z aneksi, ki smo ga ze objavili je le prevec nacionalno poburvan; vse bo treba pregledati ceprav ostanejo etnografske argumentacije ze izdane-ga aneksa o Koroski ogrodje novega Memoranduma.

ZEBOT: Ker smo Memorandum enkrat ze izdali, izdamo sedaj samo aneks o Koroski s kratkim uvodom, s katerim se bomo sklicevali na ze izdani Memorandum. Aneks bo treba seveda skrajšati in deloma predelati. Ugotoviti je pa treba, da so argumentacije nasega aneksa boljše od argumentacij jugoslovanske vlade. Nov Memorandum poslujemo naravnost na bivše zavezniške vlade in ga ne dostavimo preko rimskih poslanistev.

SPINDLER: Krek ima o sestanku v Rogaski Slatini ista porocila kot mi.

ZEBOT: List „Tempo“ je v celoti objavil zadnjo Trumanovo izjavo o potrebi podaljšanja vojnih pooblastil ameriski vladi se za eno leto, „da bodo mogle ZDA z mocno roko uvajati demokracijo v vseh drzavah sveta“.

SLUCAJNOSTI:

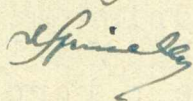
ZEBOT: predlaga, da kooptira AO kot svojega clana se dr. Pajka. Odbor sprejme Zebotov predlog.

LIPOVSEK: V kratkem izide nova stevilka „Slovenian Press“, ki objavi nas protest z ozirom na mirovno po-

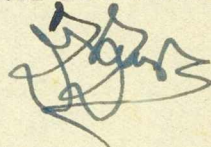
godbo, vest, da izda AO novo spomenico o koroskem vpra-
sanju, Javornikovo izcrpno poročilo o begu Italijanov
in Slovencev s Primorske in poročilo o sestanku v Ro-
gaski Slatini med predstavniki jugoslovanske vlade
opozicije.

S tem je dnevni red izcrpan in predsednik za-
kljuci sejo. Seja je trajala od 15. do 16. ure.

PREDSEDNIK:

ZAPISNIKAR:

ZAPISNIK XXVII REDNE SEJE AKCIJSKEGA ODBORA

4.3.1947.

NAVZOČI: Bešter, Jež, Žebot, Leskovar, Lipovšek, Mrkun.

Dnevni red: 1/ Čitanje zapisnika 26. redne seje
2/ Poročila
3/ Slučajnosti.

Adol/

Lipovšek prečita zapisnik 26. redne seje, ki ga je sestavil Jež. Zapisnik se odobri.

Ad 2/

ŽEBOT poroča, da so bile kopije protestne note ob podpisu mirovne pogodbe z Italijo odposlana različnim tujim osebnostim.

Memorandum o Koroški je bil odposlan prejšnji teden, tako da so vsi izvodi dospeli v naslovljena ministerstva še pred odhodom zunanjih ministrov v Moskvo. Kopije tega memoranduma bodo razposlane večjemu številu osebnosti in organizacij, listov itd po vsem svetu.

Nadalje poroča o nekaterih odmevih naše akcije v svetu. Posebej ~~xxx~~ omeni pesimistično mnenje iz Amerike, ki domneva, da bomo Slovenci pri bodoči razmejitvi v Srednji Evropi - po razčiščenju z Rusijo - razdeljeni med Avstrijo in Italijo, ker se vedno bolj pojavlja kombinacija Avstrija, Madžarska, Italija. Po Žebotovem mnenju stvar še ni tako daleč in se ~~xxxx~~ navedeno mnenje opira na nekatere predpostavke, ki niso preverjene. Res pa je, da grozijo slovencem nevarnosti v tej smeri ter ja baš naša naloga, da se sedaj, ko še niso padle definitivne odločitve, opozarjamo svetovno javnost in merodajne činitelje na slovensko problematiko. Tudi Intermarij se ni hotel angazirati za slovenske težnje glede Trsta in Koroške. Dr. Krek tudi v tem smislu ni nič podvzel, četudi je on glavni slamnati mož, ki daje Poljakom svoje ime za fasado.

JEŽ: V zadnjem času dajejo tukajšnji poljski krogi izjave, ki so izrecno v prid Italiji.

ŽEBOT prosi, da bi o tem dobil konkretne podatke v svrhu nadaljnjih korakov.

JEŽ prpča, da so Italijani v Trstu zadnje čase precej vznemirjeni. Sedanji tržaški statut ne daje nobene efikasne garancije za ~~xxx~~tržaški svobodni teritorij.

Žebot nadaljuje: Informacije iz različnih virov se skladajo v tem, da je Amerika odločena držati pod svojim vplivom Italijo, Avstrijo in Madžarsko. Glede Jugoslavije za sedaj ni pričakovati sprememb. Amerika je Jugoslaviji odklonila posojilo. Odkrit je tudi bil velik škandal UNRRE v Jugoslaviji. Ugotovljeno je bilo, da ve velik del teh dobav bil uporabljen za Titovo vojsko, a le majhen del je bil razdeljen med prebivalstvo in to po pretiranih cenah. Na ta način je Titov režim z nanovo opremljeno vojsko izzival sosede ter ogrožal mir na Balkanu, a z denarje, ki ga je zkupil za podarjeno UNRRINO blago pa napolnil prazna državne blagajne. Vse to bo pa le; poslabšalo politični položaj Jugoslavije v zapadnem svetu.

Glede Koroške poročajo iz Anglije, da je za sedaj praktično izgubljena. Tito, še manj pa Stalin ne bosta v tem vprašanju intransigentna, docim so zapadne sile trdno odločene, da Koroške Jugoslaviji ne dajo.

Tudi iz samega zadržanja Titove delegacije je to videti. Beljaka niti formalno ne zahteva.

Ad 3/

ŽEBOT omeni lep uspeh prof. Ježa, ki ga je dosegel z objavo članka o Brižinskih spomenikih v "Osservatore Romano". Objava članka je posebno pomembna sedaj, ko se v mednarodnem svetu razpravlja o Avstriji in Koroški. Zelo bi bilo umestno, da bi g. Pašk v sodelovanju z Jezom čimprej pripravil članek o ustoličevanju koroških vojvod.

Ker se nikče ne javi k besedi, je seja zaključena ob 16.30.

Podpredsednik

Zapisnikar

11. marca 1947.

NAVZOCI: Spindler, Mrkun, Zebot, Bester, Jez.

DNEVNI RED: 1) Citanje zapisnika;
2) Porocila,
3) Slucajnosti.

AD I: Citanje zapisnika odpade, ker zapisnikar prejsnje seje Lipovsek ni navzoc.

AD II:

JEZ: Erjavec poroca iz Pariza, da so tam skepticni z ozirom na slovenske zahteve po Koroski; kvecjemu pride do neznatnih obmejnih korektur pri Gustajnu. - Prva vazna u-radna ugotovitev moskovske konference je, da se Prusija crta z evropskega zemljevida.

ZEBOT: Iz Londona je prejel sledece vesti o Koroski: 1) Koroska je za Jugoslavijo definitivno izgubljena. Tudi iz materiala, ki ga je Jugoslavija predlozila stirim namestnikom zunanjih ministrav, izhaja, da Jugoslavija v pogledu Koroske ne goji nobene nade na uspeh. Mislijo tudi, da ZSSR zaradi slovenske Koroske ne bo hotela priti navzkruz z Zapadom in zato bo gladko pristala na prejsnji moskovski dogovor o vzpostavitvi Avstrije v mejah iz leta 1938. 2) Z vidika predvojne in sedanje Jugoslavije ni mogoce resiti vprasanja Zedinjene Slovenije, ker Zapad ne more razumeti, zakaj naj bi Jugoslavija potrebovala slovenske obrobne pokrajine. Konferenci v Parizu in v Londonu sta to najboljse pokazali! Zato nasa drzavna koncepcija Trst-Slovenija ima edina realen pomen. Nasa solucija resi slovensko vprasanje mimo Jugoslavije in brez nje z ozirom na razne crnoglede glasove o Jugoslaviji in o razdelitvi Slovenije med Italijo in Avstrijo. V Angliji o tej razdelitvi ni nic znanega. Zapadna politicna osebnost v Rimu pravi, da USA po obracunu z ZSSR predvidevajo novo ureditev Evrope; v tem nacrtu je zapopadena tudi Slovenija. Po vesteh iz Svice in Anglije je nas Memorandum o Koroski koristen. Kopije Memoranduma smo poslali v Svico, v Francijo, v USA in izvod izrocili tudi republikanskemu predsedniskemu kandidatu za casa njegovega bivanja v Rimu gospodu Stassenu. Patra Zakrajska smo naprosili, naj prepis Memoranduma prepise in razdeli. Zebot je prepis Memoranduma dostavil tudi francoskemu financnemu ministru Schumanu, ki ga pozna iz vojne casa. Zebot se je patru Zakrajsku pismeno zahvalil, da je poslal predsedniku Trumanu protest AO o podpisu mirovne pogodbe; obvesca ga tudi o nasem delu za Korosko in za emigracijo.

MRKUN: Komandant taborisca v Senigalliji zaenkrat odsvetuje intelektualcem vrnitev domov. Od 900 Slovencev naj bi se jih 700 vrnilo domov, 200 pa pocakalo v inozemstvu. Ne svetuje, da bi vsi potovali v Argentiniijo. 20 begincev je določenih za Juzno Afriko in tem gred poveljnik zelo

na roko; ta skupina odpotuje že čez en mesec. Kosicek javlja iz Argentinije, da so predpise za duhovščino tam precej strogi. Duhovniki dobivajo samo masne intencije, morajo vedno biti v talarju, ne smejo se pečati z gospodarskimi posli in so v vsem poponoma odvisni od svojega zupnika.

ZEBOT: Z ozirom na vrnitev domov gospodov Fortune in Lampreta, je senigalski taboriščni poveljnik rekel, da je za inteligente povratek domov sedaj preuranjen. Neinteligentom pa povratek svetuje z ozirom na aleatsko zaščito: angleski in ameriški konzulat v Ljubljani se bosta zanje zanimala. Pravijo, da bodo taborišca premesena v Cirenajko. Zapadni zavezniki bodo med emigranti odbrali elemente, ki bodo kasneje doma potrebni in koristni za obnovo domovine; bo neizbežnem obračunu se bodo ti emigranti vrnili domov; medtem jih bodo v svetu zapadni zavezniki vzdrževali na lastne stroške.

MRKUN: Skulj se čez par mesecev gotovo vrne domov.

ZEBOT: Emigranti, ki ne bi hoteli potovati v Argentinijo, se lahko nastanejo tudi drugod v Evropi: Anglija potrebuje 100.000 delovnih moči, Francija pa po vrnitvi v Nemčijo nemških ujetnikov bo potrebovala najmanj milijon delovnih sil. Isto z Belgijo.

SPINDLER: V emigracijo bodo šli najslabši, ker računajo na dobicek. Ljudje, ki jim je domovina res pri srcu, ostanejo verjetno v Evropi.

BESTER: Ali posljemo nas Memorandum o Koroski tudi ZSSR?

SPINDLER: Ne bodimo naivni, ker bi s tem Ruse samo opozorili na naso akcijo in bi s tem nasi stvari samo škodovali. Gre za razbitje Jugoslavije.

JEZ: Doslej naših Memorandumov ZSSR nismo posiljali. Dobro bi pa bilo, ko bi sedaj vse politične cinitelje opozorili na naso akcijo glede Koroske.

ZEBOT: Bester je prvi predlagal, da bi poslali Memorandum tudi ZSSR. Ali bi s tem dosegli kaj pozitivnega? Če bi imela ZSSR interes, da uresnici nas sen o slovenski republiki, bi to že davno storila! Dovolj možnosti je za to imela! Zapadna spionaza bi o tem našem koraku kmalu zvedela in nas začela zasledovati. Zaenkrat vedo, da ZSSR nismo se nicesar poslali. Kuhar je za nas prvi Memorandum zvedel na angleskem zunanjem ministrstvu! Francoski komunisti, ki sodelujejo v francoski vladi, so o našem delu prav gotovo obveščeni. Mi se moramo zavedati dejstva, da bomo morali v primeru oboroženega mednarodnega spora igrati neizbežno na zapadno karto!

JEZ: Na podlagi Zebotove argumentacije je jasno, da se AO ne sme kompromitirati z nepremišljenimi koraki.

AD III: Zebot nakazuje možnost, da pošlje arhiv v USA po zupniku Frkulju zaradi nevarnosti prekucij v Evropi. - Ker je dnevni red izčrpan, zaključuje predsednik sejo ob 16. uri.

PREDSEDNIK:

ZAPISNIK:

Spindler

Zebot

29. SEJA AKCIJSKEGA ODBORA
18.3.1947.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Mrkun, Zebot, Jez, Lipovsek, pater
Langerholc, pater Bruno.

DNEVNI RED: Proslava obletnice ustanovitve AO.

SPINDLER: Pred enim letom je AO začel siriti v svetu in med slovensko emigracijo plemenito misel o slovenski državi. Danes lahko ugotovimo, da smo v tem pogledu prebili led. Vsi so bili se pred enim letom misljenja, da bi se ne smeli pojaviti. Mi smo pa junasko začeli dopovedovati svetu, da na severu Jadrana živi narod, ki noče umreti! Tudi mednarodne politične prilike se zelo naglo obracajo: pred enim letom ne bi nihče pričakoval, da se bo Truman s tako odločnostjo postavil proti komunizmu. Tega važnega preokreta se vsi Slovenci veselijo.

ZEBOT: Na seji ozjega odbora je bila sprejeta poslanica, s katero bo AO podal ~~xxxxx~~ Slovincem v svetu simbolično poročilo o svojem enoletnem delu.

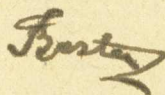
BESTER: Dobro bi bilo, vstavito v poslanico pasus o samoodločbi narodov z ozirom na določbe Atlantske karte.

ZEBOT: Spomenico bomo dostavili vsem našim taboriscnim predsednikom, vsem vidnejšim Slovincem, ki živijo raztreseni po Evropi in Ameriki. Postnina bo precejšnja in zato racuna odbor, da bodo somisljeniki s prostovoljnimi prispevki priskocili AO na pomoč.

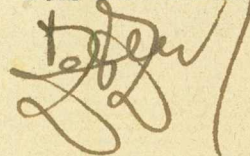
ODBOR soglasno sprejme vse predloge.

PREDSEDNIK: zaključil s primernim nagovorom sejo ob polstirih. Seja se je začela ob treh.

za PREDSEDNIKA

ZAPISNIKAR:

30. SEJA AKCIJSKEGA ODBORA
25.3.1947.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Zebot, Lipovsek, Jez.

DNEVNI RED: 1) Citanje zapisnika

2) Porocila

3) Slucajnosti.

AD I: odpade, ker zapismik prejsnje seje ni pripravljen.

AD II:

JEZ: Na Goriskem so prilike zelo nesigurne. Slovenci so zaradi italijanske napadalnosti precej nemirni. Italijani bi zeleli, da bi se revizija slovensko-italijanske meje izvensila nekako sledece: severno od Gorice ne bi bilo sprememb; pri Gorici se meja popravi v italijansko korist, tako da se h Gorici pripojita najmanj se Kostanjevica in Solkan; juzno od Gorice naj bi se revidirana meja ujemala s tako zvano anglesko razmejitevno crto ob zapadni istrski obali do vkljucno Pulja. V Trstu so italijanski katoliski krogi zelo delavni. Na njihovo iniciativo je osrednji odbor katoliske Akcije in Democrazie Cristiane kooptiral trzaske delegate, tako kot da bi sploh ne bilo novo osnovane trzaske drzave. Krozi govorica, da sploh ne pride do imenovanja trzaskega guvernerja in da dobijo USA trzasko drzavo kot mandatno ozemlje.

ZEBOT: poroca, da je AO razposlal spomenico o priliki obletnice delovanja AO.

MRKUN: Javil se mu je iz Spanije dr. Kamber (o katerem pravi Zebot, da je vojaski ustaski skof). Kamber sporoča, da je v Spaniji mesta tudi za slovensko duhovscino. V Madridu, Toledu in Barceloni je veliko pomanjkanje duhovnikov. Spanci imajo precej razumevanja za begunsko vprasanje. Prehrana je v Spaniji dobra. Kamber na zalost ugotavlja, da se je prijateljstvo med Slovenci in Hrvati pokvarilo zaradi slovenskega stalisca do hrvaske zahteve po lastni drzavi. Hrvatje hocejo popolno drzavno samostojnost, ker se zavedajo, da hocejo Srbi z Jugoslavijo podjarmiti Slovence in Hrvate. Slovenci Srbom pri tem prizadevanju sekundirajo. Slovenci naj postanejo glasniki sirse srednjeevropske drzavne zajednice. Hrvatje se bodo borili proti Jugoslaviji kot proti smrti!

ZEBOT: S Trumanovim govorom se je svetovna politika odlocno pomaknila naprej v antikomunisticno smer. Verjetno je, da postane Trst v drugi fazi sedanje mednarodne borbe mandat USA. Amerikanci so resno zaceli s

ciscenjem komunistov. Na Madzarskem je položaj zelo resen: nekomunisti so v večini, komunisti pa imajo pod svojo kontrolo policijo. Madzarski komunisti se zavedajo, da morajo ostati na vladi za vsako ceno ali pa propadejo; slično je v Jugoslaviji! Oziroma odbor je sklenil, poslati Trumanu zahvalno pismo za odločne besede proti komunistični nevarnosti v svetu.

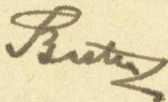
AD III:

ZEBOT: Potrebno je dobiti nove možnosti za uveljavljanje naše stvari s porpagnado in publicističnim delom. Na tem polju se je doslej premalo delalo. Ljudi imamo dovolj. Opaza se pri naših ljudeh, da jim manjka vere v skorajšnjo zmago naše stvari. Sicer je pa treba razumeti, da naši fantje živijo v težkih prilikah.

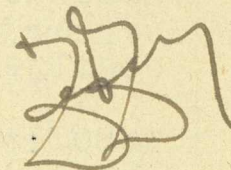
LIPOVSEK: K publicističnemu propagandnemu delu bi bilo treba pritegniti čim več ljudi: nesebično delo za našo stvar in ne denar naj bo zanje vaba!

Ker je s tem dnevni red izčrpan, zaključiti predsedniško sejo ob 16,30 h. Seja se je začela ob 15.h.

ZAPREDSEDNIK

ZAPISNIKAR:

ZAPISNIK XXXI SEJE AKCIJSKEGA ODBORA
16.4.1947.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Leskovar, Zebot, Jez, Peterlin.

DNEVNI RED: 1) Citanje zapisnika;
2) Porocila;
3) Slucajnosti.

AD I: odpade, ker je zapisnikar pustil zapisnika doma.

AD II:

JEZ: 12.000 beguncev iz taborisca Eboli je premescenih v Nemcijo, in sicer v okolico Hannovra in Munstra. Vzdrzuje se vest, da bodo ostali civilni kampi premesceni v severno Afriko. Jez poroca nato o izvršenih aretacijah v Rimu med jugoslovanskimi emigranti.

LESKOVAR: Ce se taborisca premaknejo iz Italije, se mnogo ljudi vrne domov. Postavlja se vprasanje, ce je treba dati posebna navodila ljudem, ki se vracajo domov.

SPINDLER: Vplivati bi morali samo na inteligenco.

BESTER: Komandant taborisca v Senigalliji stalno zbira begunce in jih podi domov.

ZEBOT: Iz Argentiniije se ze javljajo naseljeni Poljaki, ki s tamkajšnjimi prilikami niso zadovoljni; zeleti bi se vrniti v domovino. Anglezi so v Italiji izvršili v zadnjem casu nekja aretacij. Mac Lean je baje izjavil, da je na zavezniskem spisku ostalo okoli 60 jugoslovanskih vonjih kriminalcev. Ce se vsaj deset teh inkriminiranih oseb izroci jugoslovanskim oblastvom, bo mogoce resiti vse ostale! Iz USA se je javil pater Godina. Razdelil je 58 izvodov nase okroznice. Ljudje jo odobravajo in hvalijo delo AO. Godina namerava ustanoviti v USA podruznico AO. Godina je prisel v Clevelandu v stik z Gabrovskom, ki je popolnoma pod vplivom Krekovcev, ce ze ne celo sam vodja slovenskega emigrantskega dela v USA. Gabrovsek je zelo hud na AO in je prav dobro informiran o delu Godine v Rimu in o njegovih stikih z AO. Rev. Butala je sklical sirso sejo Slovenske katoliske lige: navzocih je bilo okoli 10 duhovnikov in 5 laikov. Godina jim je porocal o konkretnih prilikah med rimskimi Slovenci in jim je v teroziru natocil cistega vina. povedal je, da so begunci nezadovoljni z delom ameriksih Slovencev pri podpiranju emigrantskega dela. Vso pomoc uziva izkljucno Socialni odbor Krekovcev, ki pa maddino od dela ljubosumno odrivajo. Povdaril je tudi, da se lepo afirmira

nova emigrantska orientacija, ki se močno razlikuje od Krekove. Liga bi morala podpreti to orientacijo. Navzoci so odobraval izvajanja Godine. Samo ena oseba je nekaj brundala, da bi pokazala svojo nezadovoljstvo. Rev. Vrankar delo AO popolnoma odobrava. Krekovci so v Rimu že zvedeli za ta sestanek in se o njem nepovoljno izražajo.

SPINDLER: Patru Godini se odbor zahvali za delo in ga prosi, da čimprej ustanovi v USA podružnico AO. Godina biva v Indiani.

ZEBOT: V USA so razmere zelo deliktne in ljudje zelo občutljivi. Sam bo pisal Godini o načinu dela v USA. Ameriški Slovenci so ameriški državljani in na to se moramo pri ustanavljanju AO v USA ozirati.

Na Koroskem so se mlajši opredelili vsi za OF. Masa je politično pasivna in OF propaganda je ne gane. Na Koroskem Slovenci niso političen faktor danes. Realisti s slovenskim čustvovanjem cutijo, da morajo Korosci dobiti najmanj to, kar so dobili Južni Tirolci in delajo na avtonomnem statutu, ker ne računajo, da bi prisli pod Jugoslavijo. Sicer pa to zahteva sam Kardelj za vse slovenske dele, ki bi se dalje ostali pod Nemci. Dela se na spojitvi koroskih Slovencev z avstrijsko KP. S Koroske nihče ne more potovati na Dunaj. Za casa zadnje londonske konference namestnikov zunanjih ministrov, so Angliji zaprosili za točne podatke o stanju koroskih Slovencev. Koroski Slovenci so angleskim oblastvom dostavili vse zaprosene podatke, kljub temu se je zgodilo, da je Attlee v nekem svojem uradnem govoru navedel Grueberjeve podatke o koroskih Slovencih! Če dobijo najmanj avtonomijo, računajo koroski Slovenci, da jih bo kmalu zopet 100.000. Vinko je s strani OF postavljen v kot. Mizar se se dalje hoče s Titom kompromitirati.

PETERLIN: V Trstu se opaza pomiritev in življenje postaja znošnejše. Ni več demonstracij kakor prej. Italijani so z nasiljem Slovence strli vsako voljo, da bi iz okolice hodili v Trst. V trzaski policiji so v glavnem sami Italijani, ki pretepanje Slovencev, če do njih se kdaj pride, mirno gledajo. Porocila iz Jugoslavije so slaba. Primorci se iz Jugoslavije razocarani vračajo. Tudi trzaski Ofarji so se ohladili, le goreci partijci se držijo. Opaza se, da si ljudje že upajo odklanjati udeležbo na mitingih. Beograjski razgovori med Titom in Togliattijem so vnesli med trzaske komuniste silno zmedo. Teda so zenske komunističnega govornika v Skednju enostavno nagnale. Udeležba na raznih sestankih je tako močno padla. Beograjski razgovori so bili s psiholoskega vidika slaba poteza, ker se prej stalno vpilo: Trst je nas!

Na splošno se opaza veliko politično mrtvilo na teritoriju trzaskе države. Pojavljajo se prvi poskusi nove protitibovske politične organizacije. Pri tem se ugotavlja, da ni za to primerneга Slovenca, ki bi se ne kompromitiral z delom proti Italijanom in za Tita. Skoro vse vidne Trzacane so komunisti vpregli proti raznim vec ali manj kompromitiranim Italijanom; ce ti ljudje danes oklevajo, jih komunisti kmalu dobijo v svoje klesce. Trgovec z manufakturo Vdovč, bivši partizan, ki je sodeloval pri ugrabitvi Martelanca, se je hotel umakniti; komunisti so ga pa potegnili v zapor, ces da je razne ljudi odpeljal in trgovine praznil. V Trstu ni sposobnih in vodilnih ljudi. Toncic se je prej prevec kompromitiral. Dela se na ustanovitvi nove demokratske stranke, ki bi na prihodnjih volitvah ze dobila piclo vecino proti Titovcem. V Sezani je 60 druzin, ki se hoce izseliti, vecinoma so trgovci. Iz Tomaja se je glavni Titov zastopnik ze preselil v Trst. Nekateri posestniki iz Kobarida, ki so imeli svoje gozdove v Beneski Sloveniji so se naselili v Beneski Sloveniji, da bi jo kolonizirali in ljudi iz narodnega mrtvila obudili: njihovo delo se bo ze cez nekaj let poznalo. V Beneski Sloveniji ljudje se slovensko govorijo, a ne znajo vec citati! Italijani so jim v glavo vtepli, da je Italija njihova domovina. V Trstu so velike tezave z listom, ceprav bi bil le tednik. Preracunali so, da bi pri tedniku s tremi uradniki bilo 200.000 lir izgube letno. Kdo jo bo kril? Za dnevnik bi bilo izgube nad en milijon! V Trstu je nekaj Slovencev, ko so v kratkem casu zaslužili nad deset milijonov, kakor na primer Kavka in Mavric: nihce od njih se ni izkazal kot mecen! Razne italijanske trzaskе stranke ze vabijo nase ljudi, tako Fronta za trzasko neodvisnost. Tudi list Trieste Sera bi bil pripravljen enkrat tedensko izhajati v slovenscini ali pa odpreti slovenski koticek. Socialisti tudi iscejo stikov z nami. Slovenski kaplan s Krasa se je pri trzaskih katolicanih informiral o možnosti sodelovanja; najprej so mu evazivno odgovorili, po posvetovanju na seji so na sodelovanje pristali. Trzaski Slovenci niso navduseni za sodelovanje z nobeno od teh strank. Zavedajo, da bo stvar zanje mnogo bolje izpadla, ce samostojno nastopajo! Sele kasneje bi sli v kako koalicio. Priblizno ocenjeno, je v trzaski drzavi od 120.000 do 150.000 Slovencev, Italijanov pa 400.000 do 450.000, tako da je razmerje 3:1 v italijansko korist. Anglosaksonci stalno podpirajo Italijane proti Slovincem, tako da Slovenci ne dobijo prostorov niti za svoje kulturne prireditve. Z druge strani se pa more ugotoviti, da v Trstu Titovci ne sirijo slovenske kulture, temvec le kulturni komunizem, ki zavezniške močno bode. Treba bi bilo v tem pogledu marsikaj spremeniti! Partizanski krogi so zaceli v Trstu nakupovati razne stavbe; dosle;

so v te svrhe investirali ze 6-12 milijonov. Na deželi si ljudje ne upajo politično delati in hodijo skrivoma v Trst na politične posvete. Partizani nameravajo obnoviti EDINOST kot popoldnevnik; stvar je za antitovce nevarna, ker je ime znano! Primorski Dnevnik v novih pri-likah ne bo mogle obstati in verjetno ze mislijo na protiukrepe: list se je prevec eksponiral za Jugoslavijo. Goriskega Slovenskega Primorca bi bilo treba pomladiti, ker je prevec srednjeveski. V Trstu bo najbrz izhajal tudi slovenski verski list.

JEZ: V Trstu je treba delati na tem, da Slovenci zopet dobijo v svojo last HOTEL REGINA, ki je bivši slovenski NARODNI DOM, ponos trzaskih Slovencev!

SPINDLER: poda Peterlinu nekaj navodil za delo v Trstu. Po sklepu odbora navodila se ne vstaviijo v zapisnik.

JEZ: V primeru, da kljub vsem govoricam, v kratkem ^{prevza-} ~~maxx-~~ ~~ne~~ v Trstu kak tujec guvernersko mesto, ne bi bilo na-pacno, ko bi trzaski Slovenci stopili takoj z njim v zvezo, ker bodo le na ta nacin mogli prepreciti itali-janske intrige proti slovenskemu zivlju.

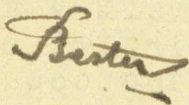
PETERLIN: Kemperla v Trstu nocejo, ker je s Krekom prevec povezan, zapit in neresen. Tudi Coka nimajo za resnega. Cok je se za Tita, a vseeno snaje novo stranko.

AD III:

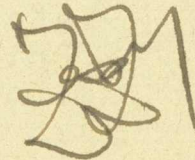
SPINDLER: Nasi ljudje odhajajo iz Italije. Z njimi bo tre-ba ohraniti stike in jim svetovati, naj v novem bivali-scu zgradijo organizacijo. Misliti je tudi treba na bo-docnost AO!

Dnevi red je s tem izcerpan in predsednik zakljuci sejo, ki je trajala od 13. do 4. ure.

na PREDSEDNIKA

ZAPISNIKAR:

ZAPISNIK XXXII SEJE AKCIJSKEGA ODBORA
22.aprila 1947.

NAVZOCI: Bester, Mrkun, Zebot, Lipovsek, Jez. Spindler se je opravičil.

DNEVNI RED: 1) Citanje zapisnika;
2) Porocila;
3) Slučajnosti.

AD I.-Zapisnika prejsnjih dveh sej sta soglasno sprejeta.

AD II.-

ZEBOT: Titov list „U domovinu“ je prinesel članek „Skrbi ministra Kreka“, v katerem se pisec dotakne tudi dela AO in njegovih članov. V članku se omenja neko naše pismo Kreku z dne 16. julija 1946. Ali so Titovci za to zvedeli po Krekovi pisarni ali pa po osebi iz našega kroga? Sicer pa mi omenjenega dne nismo poslali Kreku nobenega pisma, temveč sele 29. julija. V našem pismu se ne omenja, da bi mi kaj pisali o sporu s Krekovci gospodu skofu Rozmanu. Kako so Titovci za to zvedeli? Zadeva je za AO nerodna in je potrebno, da si glede tega pridemo na jasno. Potrebna je diskretnost, ker je zadeva nevarna.

JEZ: Zebotove besede niso laskave za AO. Lahko pa takoj ugotovimo, da bi vsakdo izmed nas vedel za datum pisma, ki bi ga kdaj poslali Kreku! Najbrz je ta vest prišla iz Krekove pisarne, sicer pa tudi v Krekovi pisarni prav dobro vedo, da so od nas dobili pismo 29. in ne 16. julija!

ZEBOT: Na podlagi analize in konfrontacije članka z originalnimi dokumenti, ki jih imamo na razpolago, smo konstatirali, da list „U domovinu“ ni mogel dobiti podatkov iz našega kroga, temveč od drugod; podatki, ki jih omenja ni list prinasa niso točni ne po vsebini ne po datumu! Zasledujmo stvar in poročajmo o morebitnih izledkih.

MRKUN: Ker v kratkem potuje v USA, izstopa iz AO, a se dalje ostaja nas somisljenik.

ZEBOT: G. Mrkun da odboru deset dolarjev posojila za popravilo našega pisalnega stroja; posojilo vrnemo eno leto po vrnitvi v domovino, ker bo vsota namenjena v dobrodelne namene.

JEZ: poroča, da so v Moskvi razgovarjali o trzaskem in o koroskem vprašanju.

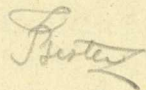
AD III:

ZEBOT: Postavlja se vprašanje, kako bi mogli reagirati na pisanje lista „U domovinu“. Najboljsi odgovor bi bila ugotovitev, da je razcepljenost slovenske emigracije dokaz, da je emigracija pravilno demokratsko usmerjena, medtem ko vlada v Titovi Jugoslaviji ~~svinjski~~ rezim! To bi se moglo ugotoviti s spomenico, ki naj bi jo podpisale vse emigrantske frakcije.

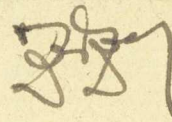
JEZ: Izključuje možnost, da bi vse slovenske emigrantske frakcije pristale na tako enotno akcijo. Zato je bolje, da se AO v to ne vmesava.

Ker je s tem dnevni red izčrpan, zaključijo podpredsednik sejo. Seja je trajala od 15. do 16. ure,

PREDSEDNIK:

ZAPISNIKAR:

XXXVI REDNA SEJA AKCIJSKEGA ODBORA
12.5.1947.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Jez, Lipovsek.

DNEVNI RED: 1) Citanje zapisnika;

2) Porocila;

3) Slucajsoti.

AD I: Zapisnik 35. seje je sprejet.

AD II:

JEZ: poroca na kratko o prilikah v trzaski drzavi. Po na sem programu postane Trst kanton v nasem drzavnem in gospodarskem okviru. Sedanje svobodno trzasko ozemlje je le zametek zazeljene ureditve. Strankarksa borba v Trstu na podlagi nacionalnega principa ne prinesla Trzacanom miru. Upati je, da bo novi trzaski guverner prepovedal ustanavljanje strank na nacionalnem principu. To bo splosnemu pomirjenju v Trstu je v najvecco korist.

BESTER: Svetnik Mrkun je odpotoval v USA k bratrancu Jagru in zeli biti o nasem delu se v bodoce informiran.

SPINDLER: Izsle so prve stevilke primorskega antikomunisticnega lista „Demokracija“. Dobro bi bilo, ce bi se informirali o krogu ljudi, ki list izdaja in o njegovem uredniku Janku Simcicu.

LIPOVSEK: Zebot je poslal s Tirolske spominski spis o pokojnem voditelju slovenske katolicke mladine Ehrlichu in zeli, da bi AO spis objavil na dan obletnice njegove smrti.

JEZ: Ehrlich je lep lik slovenskega katolicana in zato je tudi dolznost slovenskih katolicanov, da se ga primerno spomnijo, toda...

BESTER: Ehrlich ni bil politik in to je sam rad poudarjal; zato ne kaze, da ga mi sedaj vlecemo v politicno areno.

JEZ: Najprimernejsa oblika pocastitve Ehrlichovega dela in njegove smrti je, da se ga ^{nasa} rimska katolicna kolonija, zlasti studenti, spomnijo na spominski svecansti.

SDZ priredil spominsko svetacnost za gen. Ehrlichom in zanj na spominski svetacni dan za slovenske vojske, prvotno nam je slovensko vojsko Repub.
SPINDLER: Fridruzuje se mnenju g. dekana Bestra in Jeza. SDZ naj organizira spominsko slavnost z maso. Na slavnosti lahko spregovori tudi clan AO o pokojnem Ehrlichu kot branitelju in oznanjevalcu slovenske drzavne

misli.

JEZ: To bo najlepša oddolžitev Ehrlichovemu spominu.

AD III:

Ker se ne javi nihče k besedi, zaključí predsednik sejo. Seja je trajala od 10. do 11. ure.

PREDSEDNIK:

Jože Pimmler

ZAPISNIKAR:

[Signature]

XXXVII. SEJA AKCIJSKEGA ODBORA
4. junija 1947.

NAVZOCI: Bester, Zebot, Jez, Lipovsek.
DNEVNI RED: 1.-Citanje zapisnika,
2.-Porocila,
3.-Slucajnosti.

AD I: Zapisnik zadnje seje je sprejet z majhno Lipovskovo korekturo v pogledu iniciative za maso za pok. dr. Ehrlichom.

AD II:

ZEBOT: Iz Jezevega porocila na 36. seji AO izhaja, da ne bi bilo umestno nastaviti strankarske borbo v trzaski drzavi na nacionalno podlago. S katero italijansko skupino naj bi torej slovenski antikomunisti sodelovali?

JEZ: Ni mislil na nobeno skupino. Svoj predlog opira na sledeca tri dejstva: 1.-Slovenski antikomunisti so v Trstu v veliki manjsini, 2.-Tudi zdruzeni slovenski komunisti in antikomunisti so v Trstu v primeri z italijansko nacionalistickou koalicio v manjsini, 3.-Italijani bodo prav gotovo izrabili volilni izid, ki bi temeljil na nacionalni strankarski podlagi, in ga prikazali svetu za plebiscit italijanstva Trsta.

manjšinska ZEBOT: Dejstvo je, da so slovenski antikomunisti v Trstu ~~neznatna~~ skupina. Kot katolici se pa morajo slovenski antikomunisti ravnati po zadnjem papezevem svarilu, naj katoliški ~~politiki~~ v danasnjih usodnih trenutkih ne skilijo h komunistom. Prav dobro se zavedamo mujsnosti, da je treba v Trstu voditi modro politiko. Mi smo ze davno spoznali, da slovenskega problema na nacionalni bazi resiti ne moremo. Zato smo za iskreno politiko z narodnostnimi skupinami na nasem obrobem podroccju. Z ozirom na sedanji veliki antagonizem med ZSSR in USA zavedajmo se dvojega: Ce zmaga ZSSR, pride do Panslavije; ce zmaga USA, bo panslavizem unicen in pride v postev nasa teza Zedinjene Slovenije. Slovenska politicka tvorba v Trstu mora biti nositeljica trzaskega patriotizma in mora stremeti za tem, da pride do sestave trzaskega patrioticega bloka, ki naj da svoj ton prihodnjim trzaskim volitvam.

BESTER: Trst je jedro slovenskega problema. Nasa stvar bo gotovo dobila novih privrzenccv, ce bodo znali nasi

ljudje pravilno nastopati.

ZEBOT: V pogledu slovenske univerze v Trstu, ne smemo postaviti takoj prevelikih zahtev, da ne bi Italijanci odbijali. V tem pogledu moramo taktično nastopati.

LIPOVSEK: V Trstu vlada z italijanske strani velik strah pred Titom. Glede kontinuitete oblasti v Trstu se Italijani sklicujejo na dejstvo, da so 27. aprila 1945. leta Nemci pri svoji kapitulaciji v Trstu izročili vso ~~okup~~ oblast Italijanom, ko ~~Titov en~~ ~~cete~~ ~~na Reki~~ ~~se ni bi~~ ~~lo~~

JEZ: Kar zadeva zahteve trzaskih Slovencev, se Slovenci ne smejo odreci enakopravnosti z italijanskim zivljem. Tako enakopravnost predvideva v ostalem tudi trzaski statut.

ZEBOT: Resiti moramo naso narodno bodočnost z mirno tak tiko v kombinaciji s Trstom na kantonalni soluciji. - 13. junija je četrta obletnica tako zvane „Slovenske izjave“. To je prvi dokument, ki je jasno postavil slovenski državni program sredi sovrazne okupacije in državljanske vojne. Izjavo je podpisalo stiri sto vidnejših slovenskih javnih delavcev. (Precita nato osnutek spomenice AO o „Slovenski izjavi“)

JEZ: Spomenica je nehomogeno sestavljena. Treba jo je preformulirati in skrajsati, ker izzveni prevec doktrinarno, kot članek. Na prihodnji seji bi jo mogli nato dokončno odobriti.

ZEBOT: To je prepozno, ker mora spomenica iziti pred 13. junijem.

JEZ: Ali je mogoče, da bi AO pristopil kot član k Intermariumu?

ZEBOT: To ni mogoče. V Intermariumu deluje samo nekaj povabljenih oseb. Intermarium je poljski monopol. Sredstva lokal in oprema so poljska last. Poljaki so dali vse razen ideje!

AD III: Ker se ne jvi nihče cev k besedi, zaključiti predsednik sejo ob 16.30h. Seja je zacela ob 15. uri.

ka PREDSEDNIK

ZAPISNIKAR:

Prst

5/2

XXXVIII. SEJA OAKCIJSKEGA ODBORA
19. junija 1947.

NAVZOCI: Spindler, Bester, Zebot, Jez.
DNEVNI RED: 1.-Porocila,
2.-Slucajnosti.

AD I:

JEZ: poroca o ropu svetogorske Matere Bozje s strani go-
riskih Italijanov. Gre za ocitno zalitev slovenskega po-
nosa. Zato predlaga, da bi AO vložil v tej zvezi protest
na vatikansko drzavno tajnistvo.

BESTER: Zadeva ne spada pod kompetenco AO, ker je cisto
lokalnega znacaja.

SPINDLER: Protest ni oportun, ker gre cisto za versko
zadevo. AO se ni nikoli izjavil, da je katoliska forma-
cija. Zadeva prepustimo slovenskim verskim krogom. Saj
tudi visarsko Mater Bozjo prevazajo po beneski Slove-
niji!

JEZ: Bo pa osebno protestiral v Vatikanu.

AD II:

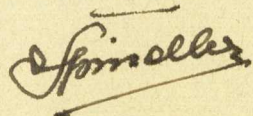
SPINDLER: Kaksno naj bo bodoce delovanje AO?

BESTER: Trst je v tem pogledu slaba postojanka. AO bo mo-
ral iskati za svoje delo mocnejso bazo.

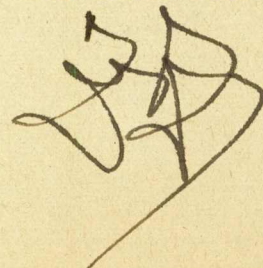
ZEBOT: Z ozirom na resnost polozaja, Rim ni vec priklade
za nase delo. Cim bo postala Italija suvereha, nam bo de-
lo onemogoceno. Misliti je zato treba na bliznjo bodoc-
nost, ko bomo morali spremeniti sedez in nacin delovanj.

S tem je dnevni red izspran in predsednik zaklju-
ci sejo. Seja je trajala od 15. do 16. ure.

PREDSEDNIK:

ZAPISNIKAR:

Seja Akaíjskega Odbora ZSSD,

dne 5. avgusta 1947 v Rimu:

Predsednik po rednem obicaju AO odpre sejo z molitvijo k Sv. Duhu. Navzoci: Predsednik Jozé Spindler, tajnik dr. Ciril Zebot, dekan Ivan Bester in odbornik dr. Lujo Leskovar. Prof. Janko Jez opraviceno odsoten zaradi odhoda v Trst.

Na dnevnem redu sta dva predmeta: pogovor in sklepi v zvezi z nameravanim odhodom tajnika dr. Cirila Zebota v USA; razgovor o ev. spre-
membi zacasnega poslovnika AO, ki je bil sprejel julija 1946.

Ad 1: Predsednik Spindler izrazi mnenje, da se mu vsled nameravane-
nega odhoda dr. Zebota v USA in zaradi novih razmer zdi primerno, da
bi predsedstvo AO sprejel dr. Zebot. Po krajši izmenjavi misli o tem
predmetu stavi predsednik Spindler naslednji formalni predlog:

Dosedanji predsednik AO daje odboru na razpolago svoj pred-
sedniski mandat obenem s predlogom, naj odbor izbere za novega pred-
sednika AO dr. Zebota.

Tajnik dr. Zebot da k predlogu predsednika Spindlerja na-
slednji dodatni oz. spreminjevalni predlog:

Ako odbor sprejme predlog predsednika Spindlerja, naj to
velja pod odlozljivim pogojem, ako dr. Zebot iz USA sporoči, da tamos-
nje razmere omogocajo oz. svetujejo, da stopi v veljavo in v objavo
sklenjena sprememba v predsedstvu AO.

Odbor je sprejel predlog predsednika Spindlerja v tej od-
dr. Zebota predlagani pogojni obliki.

Ad 2: Razprava o novem poslovniku je razcistila vprasanje po-
trebnih poslovniskih sprememb. Sprejet je bil novi Poslovnik AOZSSD
kot je prilozen.

S tem je bil izcerpan dnevni red in predsednik Spindler je z mo-
litvijo zakljucil odborovo sejo.

Spindler

Jozé Spindler,
Predsednik

Ciril Zebot

Dr. Ciril Zebot,
tajnik

Ivan Bester

Dekan Ivan Bester,
odbornik

L. Leskovar

Dr. Ludvik Leskovar,
odbornik

POSLOVNIK

AKCIJSKEGA ODBORA ZA ZEDINJENO IN SUVERENO SLOVENSKO DRZAVO :

1. AOZSSD (AO) je organ, ki na osnovi SLOVENSKE IZJAVE, ki jo je junija 1943 podpisalo okoli 400 Slovencev vseh dežel, slojev in generacij, v svobodnem svetu uveljavlja in zastopa slovenski državni program v smislu peterih osnovnih slovenskih narodno-političnih točk, objavljenih dne 6. aprila 1946, ter temeljnih spomenic o slovenskem vprašanju s posebnim ozirom na Trst in Korosko, ki jih je AO predložil merodajnim zavezniskim vladam v zvezi z mirovnimi predkonferencami in konferencami leta 1946/47.
2. Zaradi emigracijskih razmer more AO veljavno poslovati tudi na osnovi pisarnih odborniških posvetovanj, katerih sklepi imajo isto veljavo kot sklepi sej na osnovi večinskega nacela; ob enakosti glasov odloči predsednik.
3. AO more v vsakem času kooptirati nove člane odbora.
4. Za opravljanje tekočih in nujnih zadev je pooblaščen oziroma izvršni odbor AO, ki ga tvori predsednik AO skupno z dvema odbornikoma, od katerih naj bo redno eden tajnik AO. Oziroma izvršni odbor veljavno sklepa o vseh tekočih in nujnih zadevah. Sklicuje ga predsednik po potrebi.
5. S fizičnimi in pravnimi osebami, ki niso člani AO, obseja AO le po svojem predsedniku. Vsak drugi odbornik mora za take stike imeti posebno pooblastilo. Predsednik o teh svojih stikih redno poroča in odgovarja odboru AO v smislu točk 2 in 4 tega poslovnika. Vsi dopisi AO morajo biti opremljeni s podpisom predsednika oz. v ta namen posebej pooblaščenega odbornika AO in s pečatom AOZSSD.
6. AOZSSD imenuje po posrednih deželah in krajih svoje lokalne zastopnike, jim določi njih delokrog in vsebino pooblastila.
7. AOZSSD si bo prizadeval, da bo pritegnil v svoj okvir veljavne zastopnike vseh slovenskih političnih skupin, izpovedujočih slovenski državni program, in da se bo v primernem trenutku razvil v provizorčno slovensko narodno vlado z nalogo, da v najkrajšem času po osvoboditvi domovine izvede svobodne volitve v slovensko ustavodajno skupščino, ki naj izbere prvo redno slovensko državno vlado.
8. S tem poslovnikom je ob veljavo dosežanji zagasni poslovnik AOZSSD iz julija 1946.

V emigraciji, 5. avgusta 1947.

Za:

POSLOVNIK

AKCIJSKEGA ODBORA ZA ZEDINJENO IN SUVERENO SLOVENSKO DRZAVO :

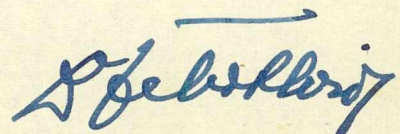
1. AOZSSD (AO) je organ, ki na osnovi SLOVENSKE IZJAVE, ki jo je junija 1943 podpisalo okoli 400 Slovencev vseh dežel, slojev in generacij, v svobodnem svetu uveljavlja in zastopa slovenski državni program v smislu peterih osnovnih slovenskih narodno-političnih točk, objavljenih dne 6. aprila 1946, ter temeljnih spomenic o slovenskem vprašanju s posebnim ozirom na Trst in Korosko, ki jih je AO predložil merodajnim zavezniskim vladam v zvezi z mirovnimi predkonferencami in konferencami leta 1946/47.
2. Zaradi emigracijskih razmer more AO veljavno poslovati tudi na osnovi pismenih odborniskih posvetovanj, katerih sklepi imajo isto veljavo kot sklepi sej na osnovi večinskega nacela; ob enakosti glasov odloči predsednik.
3. AO more v vsakem času kooptirati nove clane odbora.
4. Za opravljanje tekocih in nujnih zadev je pooblaščen ozi izvršni odbor AO, ki ga tvori predsednik AO skupno z dvema odbornikoma, od katerih naj bo redno eden tajnik AO. Ozi izvršni odbor veljavno sklepa o vseh tekocih in nujnih zadevah. Sklicuje ga predsednik po potrebi.
5. S fizičnimi in pravnimi osebami, ki niso člani AO, občuje AO le po svojem predsedniku. Vsak drugi odbornik mora za take stike imeti posebno pooblastilo. Predsednik o teh svojih stikih redno poroča in odgovarja odboru AO v smislu točk 2 in 4 tega poslovnika. Vsi dopisi AO morajo biti opremljeni s podpisom predsednika oz. v ta namen posebej pooblaščenega odbornika AO in s pečatom AOZSSD.
6. AOZSSD imenuje po poedinih deželah in krajih svoje lokalne zastopnike, jim določi njih delokrog in vsebino pooblastila.
7. AOZSSD si bo prizadeval, da bo pritegnil v svoj okvir veljavne zastopnike vseh slovenskih političnih skupin, izpovedujočih slovenski državni program, in da se bo v primernem trenutku razvil v provizorčno slovensko narodno vlado z nalogo, da v najkrajšem času po osvoboditvi domovine izvede svobodne volitve v slovensko ustavodajno skupščino, ki naj izbere prvo redno slovensko državno vlado.
8. S tem poslovnikom je ob veljavo dosedanjí začasni poslovnik AOZSSD iz julija 1946.

V emigraciji, 5. avgusta 1947.

Za:

Jozef Spindler,

Dr. Ciril Zebot,

ZAČASNI POSLOVNIK

Akcijskega odbora za zedinjeno in suvereno slov. državo.

Čl. 1.

Delo odbora.

Odbor sklepa o vseh v njegov delokrog spadajočih zadevah z večino glasov. Sprejeti sklepi so obvezni za vse člane odbora. Seje odbora sklicuje predsednik pismeno 24 ur pred časom, ki je napovedan za sejo.

Čl. 2

Tekoče zadeve.

Ker se pogosto vsi odborniki ne nahajajo v Rimu, ali so pa drugače zadržani in se odborovih sej ne morejo udeleževati, se za opravljanje tekočih in nujnih zadev pooblasta ožji izvršni odbor, ki ga tvorijo naslednji:

predsednik

vsaj eden odbornik in

tajnik glede upravnih zadev, oziroma

blagajnik glede blagajniških zadev.

Ta ožji izvršni odbor sklepa veljavno o vseh tekočih in nujnih zadevah. Sklicuje ga predsednik po potrebi.

Čl. 3.

Razmerje AO do tretjih oseb, fizičnik in pravnih.

Z fizičnimi in pravnimi osebami, ki niso člani AO, občuje AO le potom predsednika. Vsak drug odbornik more imeti stike s tretjimi osebami v imenu AO ali glede namenov AO le na podlagi specialnega pooblastila.

Predsednik o svojih stikih redno in tekoče poroča in odgovarja odboru.

Vsi pismeni stiki s tretjimi osebami se vršijo le preko tajništva AO in podpisujeta vse dopise predsednik in tajnik. Dopisi morajo biti opremljeni z odborovim pečatom. V primeru potrebe lahko sopodpisujejo tudi drugi odborniki.

Čl. 4.

Blagajniške zadeve.

Vse denarno poslovanje odbora izvršuje blagajnik, ki urejuje tudi vse odborove gospodarske zadeve.

Voditi mora potrebne blagajniške knjige ter hraniti vse priloge (račune, priznanice, prejemnice, itd.)

Čl. 5.

S tem se razveljavljajo vsi dosedanja sklepi AO, ki so nasprotni gornjem določbam.

STATUT:

"SLOVENIA PRESS"

/ S. P. /

1. Slovenia Press je slovenska tiskovna agencija.
/ Angl.: Slovenian information service./
/ Italj.: Servizio d'informazioni slovene./
/ Franc.: Bulletin des informations slovènes./
2. Slovenia Press je pro foro eksterno samostojna, neodvisna ustanova.
3. Slovenia Press je pro foro interno podrejen "Aksijskemu odboru za zedinjeno in suvereno slovensko državo":
 - a./ S.P. vrši svojo nalogo po navodilih A.O., oz.njegovega generalnega tajništva.
 - b./ Pooblaščen zastopnik A.O. vrši posle predsednika S.P. in tvori uradno zvezo med AO in S.P.
 - c./ A.O. imenuje člane v odbor S.P.
4. V vseh spornih zadevah meritoeno razsoja A.O.

Prilagamo Listino o provizoričnem delovanju SLOVENSKEGA LJUDSKEGA BLOKA do prvega rednega kongresa v osvobojeni domovini. Prosimo, da vsi prejemniki te Listine isto, v čim več izvodih kot mogoče, krajevno razmnožijo, enako kot ze sprejeti proglas SLB, in oboje razdele postenim in zanesljivim Slovencem, ki so sposobni razumeti pomen in važnost SLB. Prvi stadij aktivizacije SLB mora biti prav ta, da bodo vsi dosedanjí somisljeniki in pa tisti, ki imajo pogoje, da to postanejo, poznali in razumeli historiat slovenske politike, ki je privedel do nujnosti SLB (glej oglas SLB z 31.jul.) in pa programatične osnove SLB, ki jih vsebuje Listina. To osnovno delo je trenutno najbolj važno in ga je treba vestno in resno opraviti. Zato naj prejemniki proglasa in Listine najprej sami dobro prestudirajo oba dokumenta, da bodo po potrebi znali vsakomur ustno obrazložiti in dopolniti, kar bi mu iz samega citanja obeh dokumentov morda ne bilo dovolj jasno. = RES CLAMAT ET TEMPUS URGET! (Organizacijski pravilnik SLB bo poslan v kratkem.)

LISTINA O PROVIZORICNEM DELOVANJU S.L.B.

do prvega kongresa v osvobojeni domovini

=====

1. Z ozirom na dejstva, obrazložena v proglasu SLOVENSKEGA LJUDSKEGA BLOKA (SLB) z dne 31. julija t.l., so podpisani člani Izvršnega odbora SLB sklenili podvzeti pobudo za aktivizacijo SLB povsod, kjer žive Slovenci.

2. SLB je slovenska politična organizacija temelječa na krščanskih civilizacijskih načelih. Zato SLB:

(i) stoji na stališču, da sta katoliška Cerkev, ki ji slovenski narod versko pripada, in slovenska država vsaka na svojem področju nezavisni, zadeve skupnega delokroga pa urejata sporazumno;

(ii) pojmuje svetno politiko kot človeško zadevo, ki je zato nujno podvržena razlikosti mnenj in človeškim napakam, in zato smatra, da se nobena politična stranka ne sme enaciti s Cerkvijo - ki je božja ustanova namenjena za zveličanje vseh ljudi - kajsele, da bi Cerkev in njene ustanove izkoristale v svoje strankarske namene;

(iii) smatra sebe za prostovoljno, v svetno-politične svrhe namenjeno združitev slovenskih državljanov, ki so prepričani, da mimo krščanskih civilizacijskih načel - kot jih vsebujeta naravni zakon in Evangelij, tolmaci pa katoliška Cerkev - ni druge poti k pravičnemu in mirnemu družbenemu spozitju in ljudskemu blagru;

(iv) je zato nasproten vsakemu naturalističnemu pojmovanju in prisiljevanju družbenega življenja kot so ga razvili in vrsili "svobodomiselni" laicism, poganski nacionalizem, brezbožni materializem, in dejanski družbeni naturalizem pod krinko krščanstva ("lazi-klerikalizem");

(v) hoče zato radikalno prelomiti z usodno, le namisljeno "katoliško" tradicijo izvestnega ljubljanskega političnega kroga - ki je sebe smatral in se postavil za vrhovno instanco vsega javnega katoliškega udejstvovanja v Sloveniji, nepolitičnega prav tako kot političnega - ker ta tradicija ni bila v skladu ne z božjo in cerkveno postavo in ne s pravili demokracije ter se je zato nujno izrodila v golo konservativno klikarstvo in nekrščanski totalitarizem.

3. Programatične osnove SLB za politično in družbeno-gospodarsko obnovo Slovenije po osvoboditvi - kot so bile te osnove določene že med vojno v domovini - so naslednje:

(i) Slovenska država v zaledju Trsta, z enako stopnjo suverenosti kot jo bo novi evropski red dopuščal drugim evropskim državam.

(ii) Popolna politična enakopravnost in narodnostna samobitnost vseh narodnostnih skupin v okviru države.

(iii) Avtonomija dežel.

(iv) Samouprava občin in okrajev.

(v) Vpostavitev demokracije, t.j. ustavnega reda, v katerem bo smel vsak državljan brez ovir ali strahu svobodno izražati svoje misli in svoje prepričanje; pripadati kateremukoli društvu z odkritimi smotri; svobodno tiskati in razširjati vse spise; - pod edinim pogojem, da to državljansko udejstvovanje

ni v nasprotju z javno moralo in z varnostjo posameznikov in družbene celote; kjer je policija samo za zaščito varnosti in svobode državljanov ter imetja, ne pa politično orodje režima; kjer strokovno in moralno usposobljena sodišča razsojajo po pravičnih zakonih in nezavisno od državne uprave; kjer sme in more vsaka stranka svobodno in enakopravno postavljati kandidate za vsa javna predstavništva, vsi polnoletni državljani obeh spolov pa svobodno izbirati ljudske zastopnike v svobodnih in tajnih volitvah.

(vi) Reorganizacija prisilno uvedenega komunističnega družbenega in gospodarskega reda v smislu načel naravnega prava in Evangelija raztolmačenih v socialnih okrožnicah papežev, in v skladu s stvarnimi potrebami in možnostmi kot bodo te strokovno in demokratično ugotovljene po političnem osvobojenju domovine. Osnovna vodila SLB za to postopno reorganizacijo družbenega in gospodarskega reda v osvobojeni domovini bodo:

Zopetna vpostavitev male in srednje zasebne lastnine v vseh družbenih plasteh in gospodarskih panogah.

Pospesevanje svobodnega združništva vseh vrst, da bo mogoče postopoma prevzeti pretežni del funkcij, ki si jih je pod Titovo komunistično diktaturo nasilno prisvojil takomenovani "socializirani" oz. "državni" gospodarski sektor.

Omejitev oblastvene lastnine na panoge in objekte, ki so nesporno splošno-javnega značaja in interesa.

Omejitev državne vloge v narodnem gospodarstvu na smotreno in socialno uravnavanje zasebne oz. združne gospodarske delavnosti.

Dezelna, okrajna in občinska decentralizacija uprave javnega premoženja in gospodarstva.

(vii) Stvarne podrobnosti tega načelnega obnovitvenega programa SLB bodo določene na prvem kongresu SLB v osvobojeni domovini.

4. SLB gleda v AKCIJSKEM ODBORU ZA ZEDINJENO IN SUVERENO SLOVENSKO DRŽAVO prvega glasnika in upravičenega predstavnika slovenskega državnega programa v svetu, iz katerega naj se v primernem trenutku razvije provizorična slovenska državna vlada po načelu koncentracije vseh demokratičnih slovenskih političnih sil, izpovedujocih slovenski državni-program.

5. Provizorična slovenska državna vlada mora v najkrajšem času po osvoboditvi domovine izvršiti demokratične volitve v slovensko ustavodajno skupščino, ki bo izbrala prvo redno slovensko državno vlado in bo slovenski državi dala obliko njene vladavine ter pravni okvir njenega obnovljenega družbenega reda.

6. Določila o zacasni organizaciji SLB vsebuje organizacijski pravilnik.

7. Vse določbe te Listine stopijo iz veljave, ko bo prvi kongres SLB v osvobojeni domovini postavil celotni program in redne statute SLB.

V emigraciji, dne 10. avgusta 1947.

Spindler
J. Leskovar

Jože Spindler, član Izvršnega odbora SLB,

Dr. Lujo Leskovar, član Izvršnega odbora SLB.